

B

SOSIAALINEN MEDIA

- Nuorisotyön liikkuva pallo?

B: Ajankohtaista - Aktuellt, 10

Reetta Leppälä (toim.)

**SOSIAALINEN MEDIA
- Nuorisotyön liikkuva pallo?**

Centria-ammattikorkeakoulu 2014

JULKAISIJA:

Centria-ammattikorkeakoulu
Talonpojankatu 2A, 67100 Kokkola

JAKELU:

Centria kirjasto- ja tietopalvelu
kirjasto.kokkola@centria.fi, p. 040 808 5102

Taitto: Centria / markkinointi- ja viestintäpalvelut
Kannen kuva: Reetta Leppälä

B: Ajankohtaista - Aktueellt, 10
ISBN 978-952-6602-70-7 (PDF)
ISSN 2341-7838

SISÄLLYS

1. JOHDANTO

Tuula Hohenthal & Reetta Leppälä.....	4
---------------------------------------	---

2. NUORISOTYÖNTEKIJÖITÄ JA OPETTAJIA NUORTEN SEURASSA SOSIAALISESSA MEDIASSA

Reetta Leppälä, Tuula Hohenthal & Kristiina Niemi.....	6
2.1 Mitä on sosiaalinen media?.....	6
2.2 Nuorisotyöntekijöiden sosiaalisen median tuntemus ja käyttö.....	7
2.3 Turvallinen sosiaalisen median käyttö.....	9
2.4 Nuorisotyöntekijöille ja opettajille koulutusta sosiaalisen median käyttämiseen.....	14
2.5 Lähteet.....	17

3. SOSIAALINEN MEDIA NUORISOTYÖNTEKIJÖIDEN AMMATILISESSA REFLEKTIOSSA – PEILINÄ 21. VUOSISADAN TAI DOT

Irja Leppisaari & Tuula Hohenthal.....	19
3.1 Johdanto: Nuorisotyön muuttuva toimintaympäristö.....	19
3.2 Teoreettinen viitekehys – 21. vuosisadan taidot osaamisen kehittämisen haasteena.....	22
3.3 Tutkimuksen toteuttaminen.....	26
3.4 Tulokset – Sosiaalinen media nuorisotyöntekijöiden osaamisalueena 21. vuosisadan taitojen näkökulmasta.....	28
3.5 Pohdinta.....	68
3.6 Lähteet.....	71

4. SOSIAALISEN MEDIAN KOULUTUSMALLI

Jaana Säkkinen & Reetta Leppälä.....	80
4.1 Taustaa.....	80
4.2 ”Sosiaalista mediaa nuorten kanssa”-työpajan sisältö.....	80
4.3 Työpajan eteneminen koulutusmallissa.....	81
4.4 Työpaja ohjauksen näkökulmasta.....	82
4.5 Työpajan järjestäjän muistio.....	84
4.6 Koulutuksen markkinointi.....	84
4.7 Työpajan kehittämis ehdotukset.....	85
4.8 Lähteet.....	87

LIITTEET

1. JOHDANTO

Tuula Hohenthal & Reetta Leppälä

Tämä julkaisu on syntynyt Future School Research Second Wave -hankkeen yhden osaprojektin myötä. Future School Research Second Wave -hanke on Oulun yliopiston koordinoima ja pääosin toteuttama tulevaisuuden koulun kehittämiseen tähtäävä hanke, jota toteutettiin syyskuusta 2011 huhtikuun 2014 loppuun saakka. Hanke on jatkoa Future School Research First Wave -hankkeelle vuosilta 2009-2011. Molemmat hankkeet ovat Euroopan sosiaalirahaston osarahoittamia. ESR-rahoituksen hankkeille myönsi Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus.

Future School Research Second Wave (jatkossa sekä muualla julkaisussa FSR-hanke) koostui kolmesta osaprojektista: 1) Media Education in FutureSchool - Tulevaisuuden koulun mediakasvatus, 2) TeknoLiteracy - Lasten teknologiaperustaiset oppimisympäristöt ja 3) Pedagogisen toiminnan tukeminen tulevaisuuden koulussa - Oppimisympäristöjen moniteknologinen seuranta ja analyysi. Tämä julkaisu on tuotettu Centria-ammattikorkeakoulun toteuttamassa ensimmäiseen osaprojektiin kuuluneessa projektissa "Sosiaalinen media moniammatillisen kasvattajaverkoston mediakasvatustyössä". Centrian toteuttaman osaprojektin tavoitteena ja tehtävänä oli tutkia lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden mediakasvatusmahdollisuuksia ja verkkotyöskentelyn tapoja sekä kehittää koulutus ammattikasvattajien ja kouluttajien mediakasvatustaitojen ja verkkotyöskentelyn hyödyntämiseen moniammatillisena yhteistyönä. Tulevaisuuden koulun oppimisympäristöt, mediakasvatus ja sen menetelmät ulottuvat formaalin opetuksen ulkopuolelle ja lähentyvät informaalin kasvatuksen toimintatapojen kanssa. Siksi on tarve tarkastella myös lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintaympäristöjä kasvatuksellisesta ja tulevaisuuden taitoihin opettamisen näkökulmasta. Centrian toteuttama osaprojekti tarkastelee lapsi- ja nuorisotyön mahdollisuuksia ja työntekijöiden osaamista nuorille keskeisen toimintaympäristön, sosiaalisen median ja verkkovuorovaikutuksen alueella.

Osaprojekti "Sosiaalinen media moniammatillisen kasvattajaverkoston mediakasvatustyössä" aloitettiin selvittämällä lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden mediakasvatusmahdollisuuksia ja verkkotyöskentelyn tapoja Webropol-pohjaisen verkkokyselyn avulla. Tutkimuskysely toteutettiin huhtikuussa-toukokuussa 2012. Tutkimuskysely lähetettiin 114:sta Oulun kaupungin, Ylivieskan, Alavieskan, Sievin, Nivalan, Haapaveden sekä Oulaisten alueella seurakunnan ja kunnan lapsi- ja nuorisotyössä toimiville. Uusintakehottusten jälkeen vastauksia saatiin takaisin 63 kpl. Tutkimuskyselyn avulla kootun tiedon syventämiseksi suoritettiin kahdeksalle em. kohderyhmään kuuluneelle teemahaastattelulle huhtikuussa 2012. Julkaisun artikkeleissa kerrotaan pääasiassa nuorisotyön toimituksista, koska pääosa tutkimukseen osallistuneista toimii nuorisotyön kentällä lapsityön sijaan.

Tämän julkaisun ensimmäinen artikkeli käsittelee tutkimuskyselyn avulla saatuja tuloksia: nuorisotyöntekijöiden mahdollisuutta käyttää internetiä työssään ja millaisia sosiaalisen median palveluita nuorisotyöntekijät tunnistavat sekä mitä palveluita he käyttävät työssään. Julkaisun toinen artikkeli syvennyy tutkimushaastatteluihin pohjautuen selvittämään nuorisotyöntekijöiden sosiaalisen median, verkkovuorovaikutuksen ja mediakasvatuksen osaamista suhteessa 21. vuosisadan osaamistaitoihin.

Centria-ammattikorkeakoulun toteuttaman osaprojektin toista tavoitetta, koulutuksen kehittämistä lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden sosiaalisen median osaamisen kehittämiseksi, toteutettiin vuoropuheluna tutkimusaineiston (kysely ja haastattelu) käsittelyn ja kokeilujen kautta. Ensimmäisten tutkimusaineiston jäsentelyjen pohjalta ja asiantuntijoiden (mm. kouluttajat Maarit Jaakkola ja Marko Seppälä) kanssa käytyjen keskustelujen myötä rakennettiin sosiaalisen median koulutus, joka toteutettiin keväällä 2013 samansisältöisenä Oulussa ja Ylivieskassa. Tästä koulutuksesta saadun palautteen ja tutkimusaineiston edelleen työstämisen myötä lähdettiin luomaan koulutusmallia, josta kerrotaan hieman julkaisun ensimmäisessä artikkelissa ja syvemmin julkaisun kolmannessa artikkelissa. Koulutusmallin kehittämisen haasteena on paitsi lapsi- ja nuorisotyössä toimivien erilainen osaaminen ja osaamisen kehittämistarve sosiaalisen median suhteen myös sosiaalisen median eri palveluiden suosion nopeat muutokset. Miten siis varmistaa, että koulutuksen sisällöt ovat relevantteja ja hyödynnettävissä olevia edes jonkin aikaa koulutuksen jälkeen? Eräs haastateltava kuvasi nuorisotyön muuttuvaa toimintakenttää liikkuva pallo –vertauksella. Tuon pallon rinnalla pitäisi pysyä myös nuorisotyön täydennyskoulutuksen.

Sosiaalinen media moniammatillisen kasvattajaverkoston mediakasvatustyössä -projektin tutkimuksia on aiemmin esitelty valtakunnallisesti Kasvatustieteen päivillä marraskuussa 2012 sekä Interaktiivinen teknologia koulutuksessa (ITK) -päivillä huhtikuussa 2013. Aineistoa on hyödynnetty myös opinnäytetyössä Niemi, K. 2013. Sosiaalinen media ja nuorisotyö - nuorisotyöntekijän rooli sosiaalisessa mediassa. Projektissa kehitettyä koulutusmallia on esitelty Centria-ammattikorkeakoulun sisäisessä pedagogisessa iltapäivässä lokakuussa 2013 sekä valtakunnallisesti Verken (= Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus) järjestämässä Verkkonuorisotyö nuorisoalan koulutuksessa-koulutustilaisuudessa Jyväskylässä joulukuussa 2013.

2. NUORISOTYÖNTEKIJÖITÄ JA OPETTAJIA NUORTEN SEURASSA SOSIAALISESSA MEDIASSA

Reetta Leppälä, Tuula Hohenthal & Kristiina Niemi

”Sosiaalinen media on tätä päivää. Nuoret ovat ruudun äärellä melkeenpä kokoajan. Ite pitää pysyä myös porukan mukana” (Nuorisotyöntekijä keväällä 2012).

Sosiaalinen media on monille nuorille luonteva osa heidän toimintaympäristöään. Nuorisotyön tulee toimia niillä kentillä, joissa nuoret ovat tavoittaakseen kohderyhmänsä. Centria-ammattikorkeakoulun toteuttamassa Future School Research Second Wave -hankkeen osaprojektissa (lisää hankkeesta tämän julkaisun johdannossa) tutkittiin, millaisia mahdollisuuksia lapsi- ja nuorisotyöntekijöillä on verkkovuorovaikutuksen ja sosiaalisen median käyttöön työssään ja minkä verran ja miten sosiaalista mediaa hyödynnetään työssä. Tämä artikkeli kertoo tutkimuskyselyn tuloksista. Tutkimuskysely (LIITE 1.) lähetettiin 114:sta Oulun kaupungin ja Ylivieskan seudun kuntien sekä seurakuntien lapsi- ja nuorisotyöntekijälle. Tutkimuskyselyyn saatiin vastauksia 63. Vastauksissa painottuu nuorisotyön näkökulma, sillä vain pari vastaajaa toimi lapsityössä.

Artikkelissa luodaan ensin katsaus sosiaaliseen mediaan ja sitten selvitetään, mitä sosiaalisen median välineitä tutkimuskyselyyn vastanneet nuorisotyöntekijät tuntevat ja käyttävät. Mediakasvatus on niin kodin, koulun kuin nuorten vapaa-ajan toimintaympäristöjen yhteinen tehtävä ja kolmannessa luvussa tuodaankin esiin nuorisotyöntekijöiden arvioita mediakasvatusosaamisestaan. Centria-ammattikorkeakoulun toteuttaman osaprojektin yhtenä tehtävänä oli kehittää koulutusmalli lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden sosiaalisen median koulutukseen. Artikkelin lopussa kerrotaan projektissa toteutetuista koulutuksista. Kehitettyä koulutusmallia kuvataan tarkemmin tämän julkaisun kolmannessa artikkelissa.

2.1 Mitä on sosiaalinen media?

Internet on luonnollinen ja vuorovaikutteinen osa arkeamme. Ihmissuhteet, työkontaktit, tieto, uutiset ja viihde tavoittavat meidät internetin kautta. Reaalimaailman rinnalla toimii verkkomaailma, jossa yhtäläillä solmitaan sosiaalisia suhteita ja toimitaan yhteiskunnan osana (Nurmi 2010, 17). Nykyisin käytössä oleva teknologia mahdollistaa saavutettavuuden ja osallistumisen sekä ajasta, paikasta että etäisyyksistä riippumatta. Internet voidaan nähdä sosiaalisen elämän jatkeena, jossa reaalimaailman suhteet jatkuvat verkossa ja verkossa muodostuneet suhteet reaalimaailmassa. (Joensuu 2011, 15.)

Sosiaalinen media on paitsi alusta tietojen ja kokemusten jakamiseen, myös toimintaympäristö, jossa jokaisen käyttäjän on mahdollista ottaa joko aktiivinen, sisältöä tuottava ja keskusteleva tai sivusta seuraava rooli. Sosiaalisen median määritellään olevan ”tietoverkkoja ja tietotekniikkaa hyödyntävä viestinnän muoto, jossa käsitellään vuorovaikutteisesti ja käyttäjälähtöisesti tuotettua sisältöä ja luodaan ja ylläpidetään ihmisten välisiä suhteita” (Sanastokeskus TSK ry. 2010, 14).

Sosiaalisen median sisällöt voidaan karkeasti jaotella käyttötavan mukaisesti kategorioihin: sisällön luonti ja julkaisu, sisällön jakaminen, sosiaaliset verkostopalvelut, yhteisöllinen tuottaminen, virtuaalimaailmat ja add-ons (Aarreniemi-Jokipelto 2011, 32). Kui-

tenkin, kuten sosiaalisen median luonteeseen kuuluu, jokainen näistä kategorioista voi pitää sisällään toisen kategorian piirteitä ja sovelluksia. Tunnetuimmat sisällön luonnin ja julkaisun kanavat ovat blogeja ja podcasteja. Blogien kautta tuotetaan enimmäkseen tekstiä ja kuvia. Podcastit ovat verkossa julkaistuja äänitiedostoja. Paljon käytettyjä sisällön jakamisen kanavia ovat esimerkiksi YouTube ja Flickr. YouTube on videoiden ja Flickr on kuvien jakoon tarkoitettu yhteisöpalvelusivusto. Näitä sivustoja käytetään sekä itse tuotetun materiaalin julkaisemiseen että pitkälti mainontaan ja poliittiseen vaikuttamiseen. Add-on kääntyy suomeksi lisäosaksi, lähinnä tällä termillä viitataan sosiaalisen median liitännäissovelluksiin, joita ovat esimerkiksi pelit tai mediasovellukset. (Sanastokeskus TSK ry. 2010.)

Verkosto- eli yhteisöpalvelut tarjoavat mahdollisuuden luoda oma käyttäjäprofiili, verkostoitua muiden käyttäjien kanssa sekä käyttää erilaisia oheistoimintoja. Yhteisöpalveluista ehdottomasti tunnetuin ja käytetyin esimerkki on Facebook. Työelämän vastaava yhteisöpalvelu, ammattilaisten verkostoitumiseen tarkoitettu sivusto on LinkedIn. Näitä yhteisöpalveluita käytetään ensisijaisesti omalla nimellä. Myös joidenkin harrastusten ympärille on kehittynyt omia yhteisöpalveluitaan, joissa käyttäjä toimii usein nimerkillä. Yhteisöllisen tuottamisen tunnetuin esimerkki on Wikipedia, verkkosanakirja, joka perustuu wiki-tekniikkaan. Wikit yleisesti tarkoittavat palvelua, johon käyttäjät voivat kirjautumatta tuottaa tai päivittää olemassa olevaa sisältöä. Wiki-tekniikkaan perustuvia sivustoja käytetään erityisesti koottaessa tekstisisältöjä usean käyttäjän toimesta. (Sanastokeskus TSK ry. 2010.)

Virtuaalimaailmat ovat virtuaalitodellisuuteen perustuvia ympäristöjä, joissa käyttäjä toimii luomalla oman käyttäjätilin ja hahmon, avataren. Monet tietokonepelit perustuvat virtuaalimaailman konseptiin. Virtuaalimaailmoissa voivat toimia myös erilaiset yhteisöt ja yritykset. Tunnetuimpia virtuaalimaailmoja ovat SecondLife sekä kotimainen HabboHotel. (Sanastokeskus TSK ry. 2010.)

2.2 Nuorisotyöntekijöiden sosiaalisen median tuntemus ja käyttö

Nuorille sosiaalisen median palvelut ovat luonteva osa arkipäivää. Nuoret eivät mene nettiin vaan ovat siellä. Pysyäkseen digiajassa ja nuorten maailmassa mukana on nuorisotyöntekijöiden oltava siellä missä nuoretkin, tunnettava sosiaalisen median toimintatapoja ja viestinnän muotoja. (Hohenthal 2012.) Tässä artikkelissa puhutaan yleisesti verkossa tehtävästä nuorisotyöstä, joka käsittää monia verkossa tehtävän nuorisotyön menetelmiä.

Centrian FSR-osaprojektin tutkimuskyselyyn vastanneista nuorisotyöntekijöistä yhdellä ei ollut mahdollisuutta internetin käyttöön työssään ja muilla internetyhteys löytyi pääasiassa tietokoneesta. Reilu enemmistö (59 %) vastaajista käytti sosiaalista mediaa 1-4 tuntia päivässä. Vastanneista 9 % ei käyttänyt lainkaan verkkovuorovaikutusta tai sosiaalista mediaa työssään.

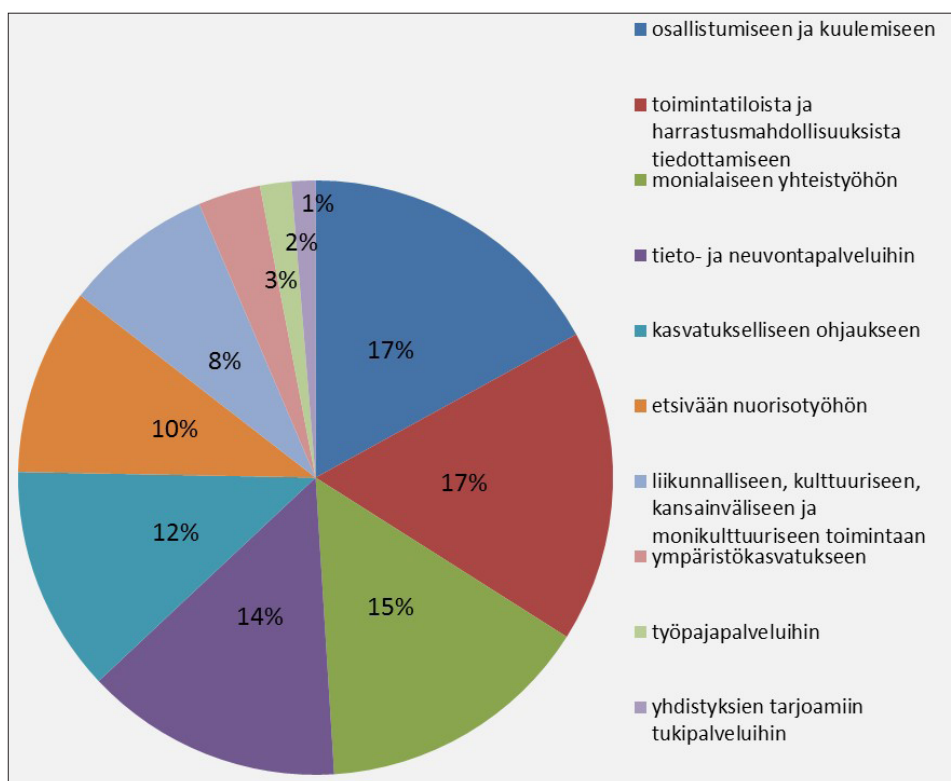
Wikipedian tunnistavat kaikki nuorisotyöntekijät, mutta ylivoimaisesti käytetyin sosiaalisen median väline nuorisotyöntekijöille oli Facebook. Facebookia käytti 83 % vastaajista. Vastaajat totesivat, että Facebook on nopea ja laajasti nuoret tavoitettava väline. Facebookin kautta nuorisotyöntekijät kokivat saavansa nopeasti yhteyden myös yksittäisiin

nuoriin ja pystyivät vaihtamaan kuulumisia nuoren kanssa. Face to face-kohtaamisia ei sosiaalinen media kuitenkaan nuorisotyöntekijöiden mielestä pysty korvaamaan. You Tube osoittautui seuraavaksi tunnetuimmaksi sosiaalisen median työvälineeksi, sillä lähes kolme neljästä vastaajasta (73 %) tunsivat sen. YouTubeen ladattiin nuorten itse tekemiä videoita, ja lisäksi sitä käytettiin virikemateriaalina eri toiminnoissa. Seuraavaksi käytetyimmät välineet olivat Googlen eri palvelut ja Wikipedia. Muiden sosiaalisen median palveluiden tunteminen ja käyttö oli huomattavasti vähäisempää käyttäjien määrän jäädessä noin viidennekseen kaikista vastaajista. Pikaviestiminä eniten käytettiin Facebook-chattia sekä jonkin verran myös Messenger- ja Skype-palvelua. Vastaajien keskuudessa tunnetuin blogipalvelu oli Blogger.

Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus (Verke) toteutti nuorisotyöntekijöille keväällä 2013 kyselyn internetin käytöstä. Tulokset olivat samansuuntaisia kuin FSR-osahankkeessa saadut tulokset. Vastaajista 93 % ilmoitti käyttävänsä Facebookia nuorisotyössä. (Hyyry 2013, 10.) Facebook on hyvä ympäristö tehdä nuorisotyötä, koska sitä nuoret käyttävät aktiivisesti. Aarnio & Multisillan (2011) mukaan keväällä 2011 nuorten suosituimmat sosiaalisen median välineet olivat Facebook ja YouTube. Aktiivisimmat Facebookia käyttävät ikäryhmät olivat 13-15-vuotiaat ja 16-20-vuotiaat, joista 82 % käytti Facebookia usein tai joskus. Vuonna 2013 on tutkittu 13-29-vuotiaista nuorista jopa 92 % käyttäneen Facebookia. Seuraavaksi suosituimmat olivat You Tube, jota käytti 88 % nuorista ja IRC-galleria, jota käytti 72 % nuorista. Muita suomalaisnuorten suosimia sosiaalisen median palveluja samaan aikaan olivat Blogger, Twitter, Instagram, Google+ Tumblr, mutta näiden suosio ei ollut niin laajaa kuin kolmen edellä mainitun. (Sosiaalinen media ja nuoret 2013.)

Oleellisinta sosiaalisessa mediassa toimivalle nuorisotyöntekijälle on perustella oma läsnäolo verkossa. Vasta sitten voidaan hahmottaa, mitkä foorumit ja sovellukset ovat sellaisia, jotka hyödyttävät tätä työtä. Keskeisinä tavoitteina voidaan pitää nuorten keskinäisen vuorovaikutuksen lisäämistä ja nuoren kasvun tukemista kohti itsenäisyyttä. Toisaalta työntekijän tulee tunnistaa roolinsa niissä tilanteissa, joissa nuoren kasvu vaarantuu joko tämän oman tai vertaisryhmän toiminnan vuoksi. (Kiilakoski & Taiponen 2011, 75; Kuikka 2011, 37.)

Työn painopisteen nähdään yhä pysyvän reaali maailman kohtaamisissa, mutta samalla nuorisotyöntekijältä odotetaan yhä enemmän kykyä opastaa nuorta myös verkossa. Jotta tämä tavoite täyttyisi, on nuorisotyöntekijän hallittava vähintään se verkkoväline, jota käyttää työssään nuorten kohtaamiseen (Lundvall & Tuominen 2011, 103). Vaikka sosiaalisen median eri välineiden tuntemus ja ammatillinen käyttö oli Centrian FSR-osaprojektin kyselyyn vastaajilla melko yksipuolista painottuen Facebookin ja YouTubeen käyttöön, käyttivät nuorisotyöntekijät kuitenkin hyvin monenlaisia nuorisotyön työmuotoja verkossa. Alla olevassa kuviossa (Kuvio 1.) kerrotaan, mihin nuorisotyöntekijät käyttävät sosiaalista mediaa ja verkkovuorovaikutusta työssään.

Kuvio 1. Sosiaalisen median ja verkkovuorovaikutuksen käyttö nuorisotyössä.

Nuorisotyölle tyypillisiä työmuotoja nousi esiin myös verkossa tehtävässä nuorisotyössä, kuten osallistuminen ja kuuleminen, tiedottaminen ja neuvonta, monialainen yhteistyö, kasvatuksellinen ohjaus sekä etsivä nuorisotyö. Verkossa tehtävä nuorisotyö näyttäytyi siis hyvin tavallisena nuorten parissa tehtävänä työnä.

Nettinuorisotyön oleellisimpina väylinä voidaan pitää tiedotus- ja neuvontapalveluita sekä nuorille suunnattuja osallistumisportaaleja. Tämän lisäksi nuorisotyöntekijät toimivat olemassa olevissa yhteisöpalveluissa ja foorumeilla. Toiminta verkossa rakentuu samoilla tavoilla kuin reaali maailmassa, kohdaten ja keskustellen. (Cederlöf 2007, 247; Kuikka 2011, 36.) Myös nuorille median ja verkostoitumisen rooli on sosiaalisuutta korostava sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta lisäävä, minkä vuoksi se on nuorten arkielämän jatkumo, jossa käsitellään samoja teemoja kuin kasvokkain tapahtuvissa kontakteissakin (Hintsala 2011, 68; Uusitalo, Vehmas & Kupiainen 2011).

2.3 Turvallinen sosiaalisen median käyttö

Sosiaalinen media mahdollistaa nopean tietojen välityksen ja tavoittaa tehokkaasti suuria määriä ihmisiä. Nämä ominaisuudet tuovat mukanaan paljon etuja, mutta myös haittoja ja väärinkäytön mahdollisuuksia, jotka on hyvä tiedostaa sosiaalista mediaa käytettäessä. Verkon sisältämä tietovirta edellyttää käyttäjältään verkko-osaamista, sillä kokonaisuus kasvaessa niitä ei voi hallita yksin (Brauer & Venäläinen 2011, 54).

On kuitenkin otettava huomioon, että sosiaalisessa mediassa tapahtuva oppiminen ja oppimisprosessit vaativat aikaa ja harjoittelua, yhtäläillä kuin perinteiden oppiminen koulumaailmassa (Tervo-Hiltula 2011, 216). Yhteiskunta, joka elää ja toimii median kautta, vaatii yksilöiltä erilaisia elämänhallinnan taitoja kuin ennen. On ymmärrettävä oman yksityisyyden suojaamisen merkitys ja hallittava netiketti eli netin käytön etiketti. Eri mediaympäristöt pitävät sisällään erilaisia käyttäytymissääntöjä ja käyttäjältä vaaditaan omaa tietotaitoa siinä, miten eri ympäristöissä tulee toimia. Mediataitoja voidaan pitää tämän ajan kansalaistaitoina.

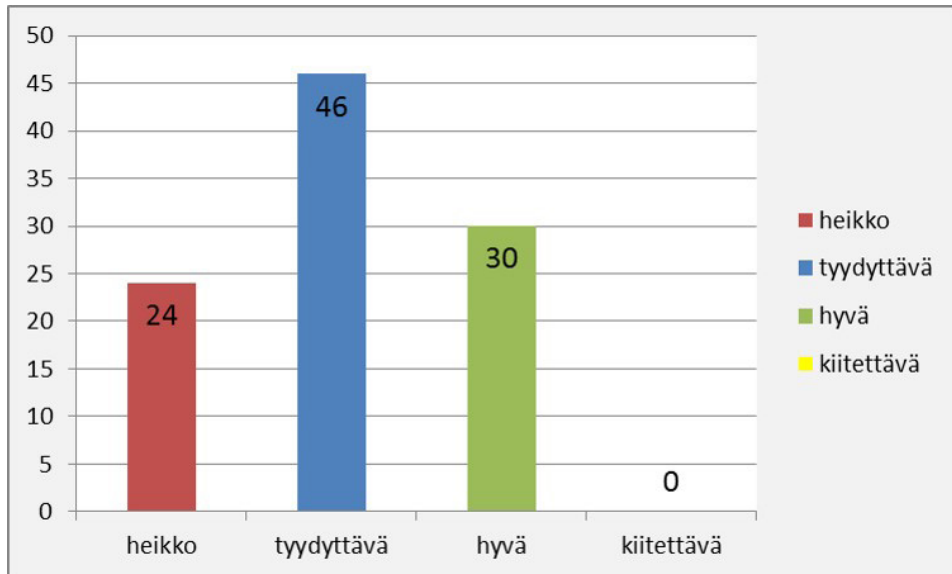
Tietoverkoissa toimiminen tuo mukanaan uudentyyppisen vapauden, sillä käyttäjää eivät sido esimerkiksi sukupuoli tai ikä. Verkko tarjoaa mahdollisuuden olla joku muu, eikä anonyymi keskustelukumppani välttämättä ole sitä, mitä sanoo olevansa. Keskustelukumppanin kuva voi olla lainattu ja nimi keksitty, näin ollen vaaditaankin harjaantumista ja tiettyä varovaisuutta, jotta käyttäjä voi toimia verkossa turvallisesti. Medialukutaidon omaksuminen on jatkuva kehittymisen prosessi niin kotona, koulussa kuin nuorisotyösäkin, sillä teknologia ja sosiaalisen median sisällöt muuttuvat ja kehittyvät koko ajan. Yhteiskunnan eri alueet, koulutoimesta harrastuksiin ja ostosten tekemisestä poliittiseen vaikuttamiseen toimivat jatkuvasti enemmän erilaisissa medioissa. Tämän vuoksi onkin syytä omaksua mediakasvatus osaksi kasvatustyötä ja arkea, jotta medialukutaito voi kehittyä nuoren kasvaessa. Teknisten sovellusten käyttäminen, sisällön tuottaminen ja jakaminen sekä mediakritiikki ovat jatkuvan kehittymisen prosesseja, jotka tulevat luontevaksi osaksi arkea vain, mikäli niiden käyttöä pääsee harjoittelemaan.

Medialukutaidon perustasona voidaan pitää käyttäjän kykyä hallita paitsi tekninen käyttö, myös median kriittinen arviointi sekä sen soveltamisen taidot. Omaksuttuaan terveen kriittisen medialukutaidon, käyttäjä osaa arvottaa mediaa paitsi kaupallisesta, myös yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Nuoret ja lapset, joilla median tekninen käyttö yleensä on hyvin hallussa, kaipaavat kuitenkin aikuista käytön tueksi. Median sisällön asettaminen sekä sosiaaliseen että yhteiskunnalliseen kontekstiin vaatii enemmän kriittisyyttä kuin mihin nuorilla yleensä on valmiuksia. Sosiaalisen median käyttö voi olla myös yhteinen oppimisen kokemus, kun nuoren tekninen osaaminen kohtaa aikuisen medialukutaidon. (Lundvall & Tuominen 2011, 98.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015 tuo esille erilaisia toimia, joilla pyritään kehittämään nuorten medialukutaitoa ja takamaan nämä taidot jokaiselle nuorelle. Yleinen pyrkimys on tuoda medialaitteet sekä niiden käytön opettelu ja soveltaminen osaksi koulutusta. Nuorisotyö pystyy vastaamaan tähän haasteeseen yhteistyössä koulumaailman kanssa. Internetin ja sosiaalisen mediat sisällöt nähdään positiivisena osana kehittyvää yhteiskuntaa ja niihin pyritään rakentamaan lapsille ja nuorille turvallisia verkkoympäristöjä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.)

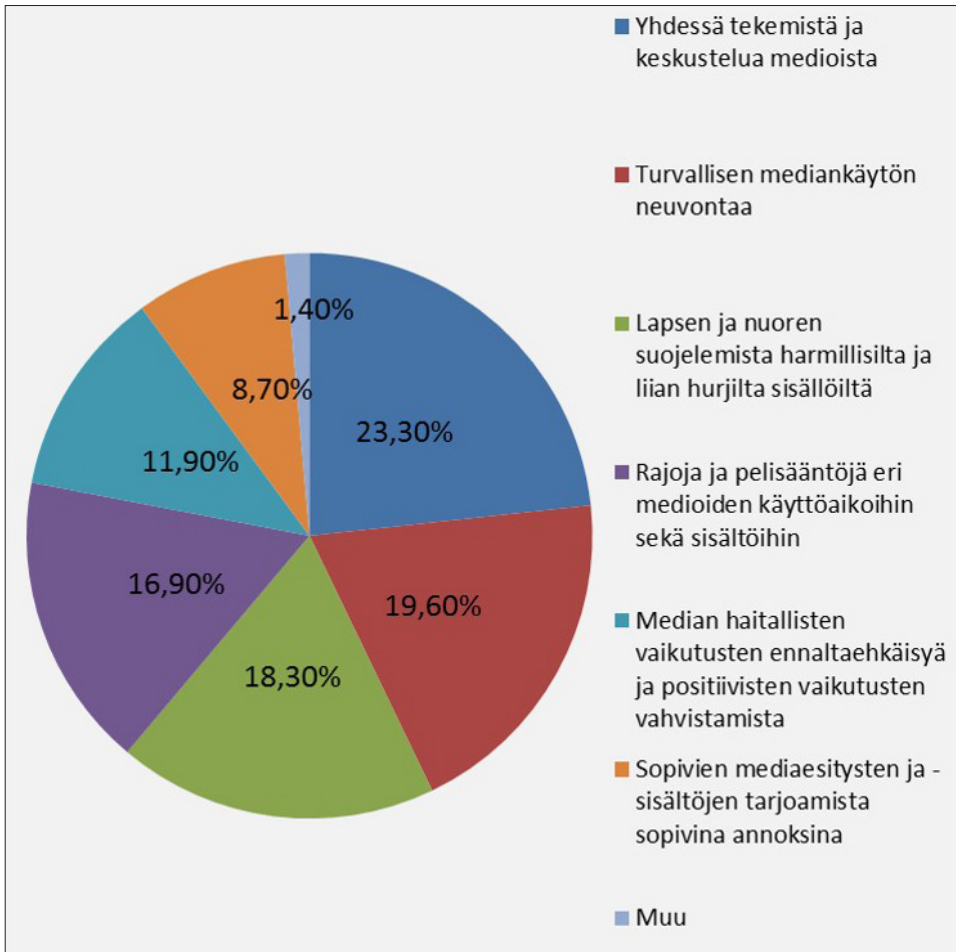
Lapset ja nuoret kohtaavat verkossa uhkia ja siksi on helppo perustella, miksi erilaisten tuki- ja neuvontapalvelujen tulee toimia verkossa. Erityisesti poliisin ja nuorisotyöntekijän tavoittaminen omien sosiaalisen median verkostojen kautta tuo turvaa ja tukea nuorelle, joka kaipaa keskustelukumppania. Toisaalta anonyyminä toimiminen madaltaa kynnystä ottaa puheeksi vaikeitakin asioita. (Tervo-Hiltula 2011, 216.)

Lasten ja nuorten sosiaalisen median käyttöön tutumiseen ja turvallisen käytön ohjaamiseen nuorisotyöntekijät olisivat tarvinneet lisää tietoa. Vastaajista lähes puolet (46 %) arvioi mediakasvatuksen osaamisensa tyydyttäväksi ja viidennes (24 %) jopa heikoksi (Kuvio 2).

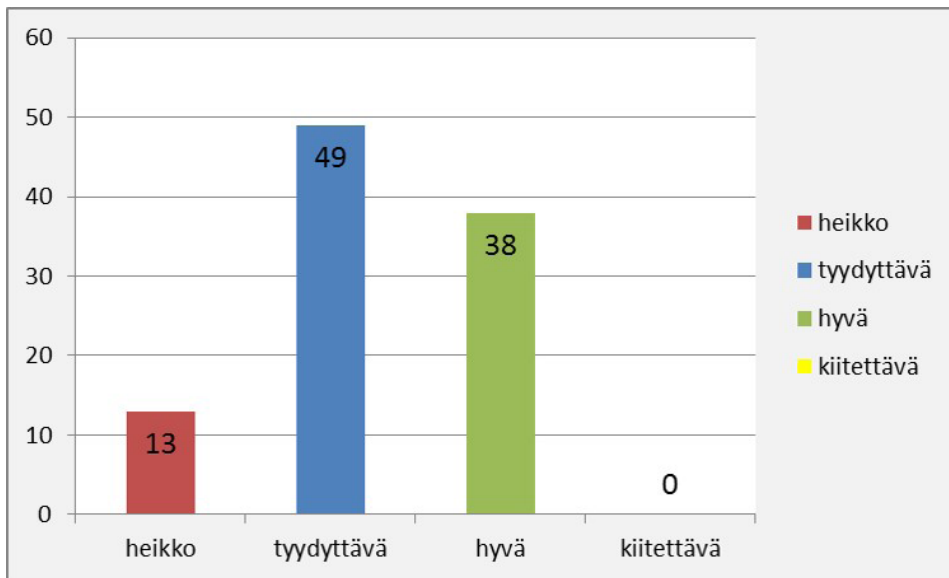
Kuvio 2. Nuorisotyöntekijöiden arvio omasta mediakasvatuksen osaamisesta (% , N=63).

Nuorisotyöntekijät kaipaavat vahvistusta mediakasvatusosaamiseensa. Tutkimuskyselyn avoin vastaus "tilanteet laittavat oman ammattitaidon todella koetukselle, koska oma kosketuspinta aiheeseen on kuitenkin pintapuolinen, onneksi on tervettä järkeä päässä" tiivistää nuorisotyöntekijöiden kokemuksen mediakasvatustaidoistaan. Vaikka mediakasvatusta toteutettiin jo monin tavoin (Kuvio 3.), epävarmuus siitä, tehdäänkö oikeita asioita ja riittävästi näkyy tutkimuskyselyn avoimista vastauksista.

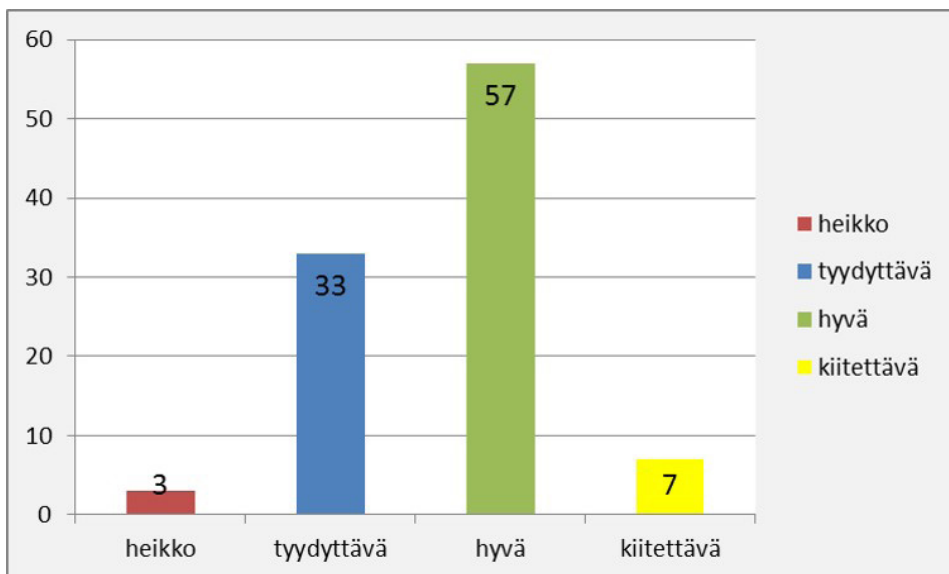
Kuvio 3. Mediakasvatuksessa toteutuneita aihealueita.

Nuorisotyöntekijöille on tärkeää tietää, missä nuoret liikkuvat ollessaan netissä ja mitä nuoret tekevät siellä. Puolet (49 %) nuorisotyöntekijöistä piti tietämystään lasten ja nuorten sosiaalisen median käytöstä ja verkkovuorovaikutuksesta tyydyttävänä, mutta heikkona sitä piti vain muutama (13 %) (Kuvio 4.).

Kuvio 4. Nuorisotyöntekijäin arvio omasta tietämyksestä lasten ja nuorten sosiaalisen median käyttöön ja verkkovuorovaikutustaitoihin (% , N=63).

Ilahduttavaa oli, että sosiaalisen median osaamisen taitonsa nuorisotyöntekijät sen sijaan arvioivat paremmiksi, koska reilu enemmistö (57 %) piti sitä hyvänä ja kolmasosa (33 %) tyydyttävänä (Kuvio 5.).

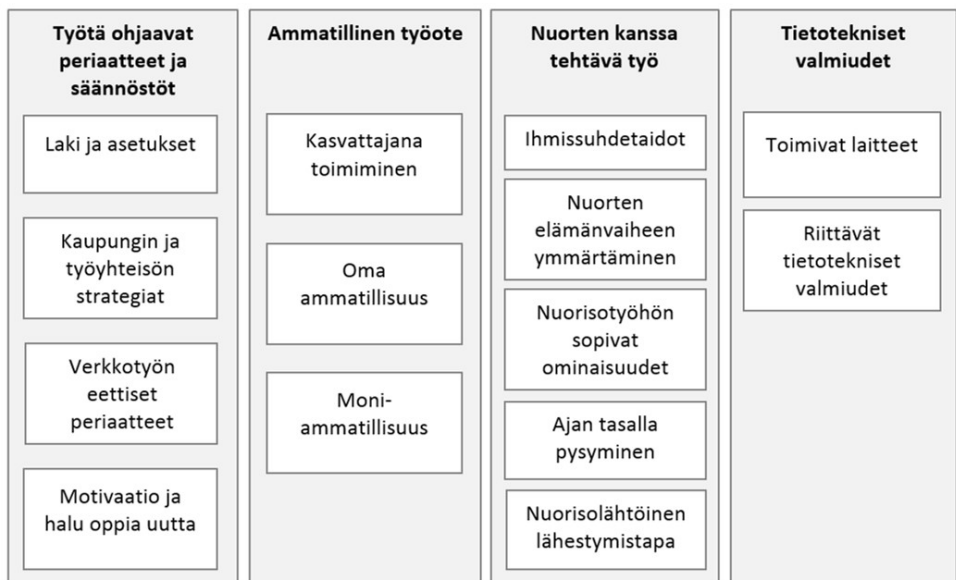
Kuvio 5. Nuorisotyöntekijöiden arvio omasta sosiaalisen median käytön osaamisesta (% , N=63).

Tosin muutamat vastaajat totesivat luulleensa tuntevan ja hallitsevan sosiaalisen median välineet hyvin, mutta kyselyn kysymykset olivat osoittaneet, että välineiden tun-

temus ja verkkotaidot saattoivat ollakin huomattavasti heikompia kuin oli aikaisemmin ajatellut. Vastaajat kaipasivat tietoa ja opastusta vastaajille uusien sosiaalisen median palveluiden käyttöönottoon ja lisäksi ideoita ammatillisen käytön hyödyntämiseen. Verken tekemässä tutkimuksessa (Hyry 2013, 16-18) kunnan nuorisotyötä tekevästä 12 % arvioi sosiaalisen median työkalujen osaamisensa olevan erinomaista, 48 % arvioi osaamisensa hyväksi, 29 % tyydyttäväksi ja 11 % heikoksi. Tutkimuksessa tuli selkeästi esille nuorisotyöntekijöiden puutteellinen välineistö, työajan riittämättömyys ja oman osaamisen riittämättömyys.

2.4 Nuorisotyöntekijöille ja opettajille koulutusta sosiaalisen median käyttämiseen

Kyselyn ja haastattelujen tulokset osoittivat selvästi lapsi- ja nuorisotyön ammattilaisten sosiaalisen median käytön ja mediakasvatustaitojen osaamisen kehittämisen tarpeen. On olemassa suuri määrä sosiaalisen median palveluita, joita nuoret käyttävät aktiivisesti ja hyödyntävät sujuvasti, mutta useimmille nuorisotyön toimijoille ne ovat tuntemattomia tai niitä ei hyödynnetä. Lisäksi sosiaalisen median palvelut muuttuvat nopealla tahdilla ja eri palvelujen suosio nuorten keskuudessa muuttuu nopeasti. Centrian toteuttamassa osahankkeessa on etsitty keinoja, kuinka nuorisotyöntekijät ja opettajat pysyisivät mukana siinä, missä sosiaalisen median palveluissa nuoret liikkuvat ja osaisivat hyödyntää sosiaalista mediaa työssään. Lasten ja nuorten kanssa työskenteleviltä vaaditaan monenlaisten osaamisalueiden osaamista ja hallitsemista, jotta he kykenevät työskentelemään sosiaalisessa mediassa. Verkossa tehtävän nuorisotyön lähtökohdiksi on MOVE - Monialainen nuorisotyö-hankkeessa (Perehdytysopas monialaiseen verkkonuorisotyöhön 2014) määritelty yleisiä valmiuksia ja taitoja, jotka on kuvattu seuraavassa kuviossa (Kuvio 6.).

Kuvio 6. Verkossa tehtävän nuorisotyön lähtökohtia ja perustaitoja (Perehdytysopas monialaiseen verkkonuorisotyöhön 2014, 22).

Centrian FSR-projekti järjesti keväällä 2013 "Somen tehopäivä"-koulutuksen, jossa kouluttajina toimivat yliopisto-opettaja Maarit Jaakkola Tampereen yliopiston viestinnän, median ja teatterin yksiköstä, MOVE- monialainen verkkonuurisotyöhankeprojektin päällikkö Marko "Masco" Seppälä ja nuorisotyöntekijä, verkkokeskustelija Maire "Mono" Kuoppala Oulun tuomiokirkkoseurakunnasta. Koulutettavina olivat Oulun kaupungin ja Ylivieskan seudun kuntien, kolmannen sektorin sekä seurakuntien lapsi- ja nuorisotyön toimijoita, opettajia ja Centrian yhteisöpedagogiopiskelijoita. Päivän aikana tutustuttiin yleisesti sosiaaliseen mediaan ja sen suosituimpiin välineisiin, pureuduttiin nuorten netinkäyttötapoihin sekä kokeiltiin tuoreita opetus- ja kasvatusalan ammattilaisen työhön soveltuvia välineitä. Koulutuspäivä toteutettiin samansisältöisenä sekä Oulussa että Ylivieskassa.

Koulutuksesta kerätty palaute oli positiivista ja sosiaalisen median koulutus koettiin tarpeelliseksi. Kouluttajat saivat kiitosta asiantuntemuksesta ja etenkin ryhmätyöskentelyosuudesta pidettiin. Jatkokoulutukseksi toivottiin enemmän konkreettista opastusta sosiaalisen median käytössä. Useassa palautteessa nousi esiin toive, että kouluttajat itse käyttäisivät sosiaalista mediaa ja osaisivat konkreettisesti neuvoa, mitä siellä voi tehdä ja sitä kautta osallistujat saavat ideoita työhönsä. Usea palautteen antaja kertoi osallistuneensa aiemmin vastaavantyyppiseen koulutustilaisuuteen, joka oli järjestetty luennoimalla, jolloin asian käsittely jää pintapuoliseksi.

Koulutuspäiviltä saadun palautteen sekä projektissa kerätyn tutkimusaineiston käsittelyn pohjalta hankehenkilöstö aloitti työpajatyypisen koulutuksen kehittämisen, jota pystyttäisiin toteuttamaan taloudellisesti myös hankkeen päätyttyä. Kouluttajiksi päätettiin rekrytoida nuoret itse. Työpajakoulutukseen otettiin mukaan Centrian kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutuksessa koulutettavia yhteisöpedagogeja, tulevia nuorisotyöntekijöitä, jotka tulevat toimimaan seurakuntien ja kuntien nuorisotyön tehtävissä, lastensuojelu- tai nuortenhuoltolaitoksissa sekä yhteisöjen ja järjestöjen nuori- ja perhekasvatuksen tehtävissä.

Yhteisöpedagogien koulutukseen sisältyy opetukseen ja ohjaamiseen perehdyttävä opintojakso. Centrian FSR-hankkeen avustamana tähän opintojaksoon integroitiin syksyllä 2013 sosiaalisen median teema siten, että opiskelijat laativat työpajatyypisen opetustuokion jonkin sosiaalisen median palvelun hyödyntämisestä nuorisotyössä ja/ tai opetuksessa. Opiskelija valmisti opetustuokion ja piti sen turvallisesti muille ryhmänsä opiskelijoille saaden samalla ohjauskokemusta. Opiskelija jakoi omia kokemuksiaan palvelun käytöstä, mutta joutui myös miettimään, kuinka hän voi hyödyntää palvelua toimiessaan nuorisotyössä tai vaikkapa pitäessään mediakasvatuksesta tai sosiaalisesta mediasta opetustuokiota koulussa. Opiskelijaohjaaja sai ohjauspalautteen muutamalta ryhmänsä opiskelijalta, opintojakson opettajalta ja hankkeen työntekijältä.

Omalle opiskelijaryhmälle pidettyjen ohjaustuokioiden jälkeen opiskelijoilla oli mahdollisuus hankkia lisäopintopisteitä. Opiskelijoiden tuli muokata opetustuokioitaan saadun palautteen sekä hankkeentyöntekijän ja opettajan suunnitteluavun perusteella ja pitää ohjaustuokio tammikuussa 2014 hankkeen järjestämässä "Sosiaalista mediaa nuorten kanssa"-työpajassa. Silloin koulutusmallia pilotoitiin ensimmäistä kertaa yhden iltapäivän verran ja paikkakuntana oli Ylivieska. Tähän koulutukseen osallistujat olivat ensimmäisellä vuosikursilla opiskeleva yhteisöpedagogiopiskelijaryhmä sekä kunnan, kirkon ja kolmannen sektorin lapsi- ja nuorisotyöntekijöitä sekä yläkoulujen opettajia, joille

koulutusta markkinoitiin. Opiskelijanuorten ja hanketyöntekijän opastamina pilottikoulutuksessa perehdyttiin mediakasvatukseen, blogien, Sumplin ja kuvapalvelu Pinteresstin monipuoliseen ammatilliseen hyödyntämiseen sekä Facebookin haastavampaan käyttöön. Lopuksi pohdittiin hieman Instagramin kuvienjakopalvelun ja sosiaalisen verkoston mahdollisuuksia (Kuvio 7).

Kuvio 7. Nuorisotyöntekijöitä, opettajia ja Centrian yhteisöpedagogiopiskelijoita Sosiaalista mediaa nuorten kanssa-työpajassa Ylivieskassa.

Hankkeessa kehitetty koulutusmalli (ks. koulutusmallista lisää luvusta 4) on esimerkki Centria-ammattikorkeakoulun toteuttamasta koulutuksen ja opetuksen kehittämistyöstä, josta on välitöntä hyötyä myös työelämälle. Tällä tavoin ammattikorkeakoulun hanketoiminta ja opetus sekä työelämä kohtaavat. Yhteisöpedagogikoulutukseen lisättiin sosiaalisen median opetusta siten, että samalla kun opiskelijat perehtyvät aiheeseen, ammattikorkeakouluopetus voi palvella myös työssä olevien osaamisen kehittämisen tarpeita. Toimintamalli mahdollistaa sen, että nuorten kanssa töitä tekevät saavat tietoa ja opastusta niihin sosiaalisen median palveluihin, joita nuoret kulloinkin käyttävät, nuorten itsensä opastamana. Osallistujat saavat valmiuksia ja vinkkejä sosiaalisen median hyödyntämiseen omassa työssään nuorten kanssa.

2.5 Lähteet

Aarnio, A & Multisilta, J. 2011. Facebook ja Youtube – ne on meidän juttu! Kansallinen tutkimus lasten ja nuorten sosiaalisen median ja verkkopalveluiden käytöstä 2011. Helsingin yliopisto CICERO Learning.

Aarreniemi-Jokipelto, P. 2011. Kohti yhteisöllisen ja henkilökohtaisen oppimisen tilaa sosiaalisen median välinein. Teoksessa P. Ihanainen, P. Kalli & K. Kiviniemi (toim.) Sosiaalinen media ja verkostoituminen. Ammatillisten opettajakorkeakoulujen yhteisjulkaisu. Helsinki: OKKA, 25-41.

Brauer, S. & Venäläinen, V. 2011. Verkko saa kansalaisen äänen kuulumaan. Teoksessa T. Aaltonen-Ogbeide, P. Saastamoinen, H. Rainio & T. Vartiainen (toim.) Silmät auki sosiaaliseen mediaan. Helsinki: Eduskunta, 46-63.

Cederlöf, P. 2007. Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä. Selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa, sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöstä. Jyväskylä: WSOY.

Hintsala, M. 2011. Chatissa sunnuntaina. Teoksessa M. Hintsala, E. Kähkönen & T. Pauha (toim.) Verkkoa kokemassa. Hengellisyys ja vuorovaikutus verkkoyhteisöissä. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 67-80.

Hohenthal, T. 2012. Lapsi- ja nuorisotyöntekijät sosiaalisessa mediassa. Esitys Kasvatustieteen päivillä, Helsingin yliopisto. Painamaton.

Hyry, S. 2013. Internetin käyttö nuorisotyössä. Loppuraportti. Verke, Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus. Saatavissa: https://docs.google.com/file/d/0B7LSQuoVv3_UTGxqTIBWVg5Rzg/edit?usp=sharing&pli=1
Luettu 29.4.2014.

Joensuu, M. 2011. Nuoret verkossa toimijoina. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa: näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura, 14-22.

Kiilakoski, T. & Taiponen, J. 2011. Osallisuus ja osallistuminen verkkoperustaisessa nuorisotyössä. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa: näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura, 75-89.

Kuikka, S. 2011. Verkossa tehtävä työ – suojelua, hyödyntämistä vai osallisuutta. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa: näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura, 36-39.

Lundvall, A. & Tuominen, S. 2011. Mediakasvatusta verkkoperustaisessa nuorisotyössä. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa: näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura, 96-105.

Nurmi, H. 2010. Onko virtuaalimaailmassa helpompi muuttua kuin tavallisessa? Teoksessa P. Ihanainen, P. Kalli & K. Kiviniemi (toim.) Sosiaalinen media ja verkostoituminen. Ammatillisten opettajakorkeakoulujen yhteisjulkaisu. Helsinki: OKKA, 11-24.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisopolitiikka/Kehittamisohjelma_2012-2015/ Luettu: 23.4.2014.

Perehdytysopas monialaiseen verkkonuurisotyöhön. 2014. A. Kaivosoja, M. Seppälä, T. Pulkkinen & K. Pasanen (toim.) Move - Monialainen verkkonuurisotyön hanke. Saatavissa: http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=392cf553-be72-4130-9d57-a15c462ef6d6&groupId=78453 Luettu: 25.4.2014.

Sanastokeskus TSK ry. 2010. Sosiaalisen median sanasto. PDF-tiedosto. Saatavissa: http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Sosiaalisen_medan_sanasto. Luettu: 25.4.2014.

Sosiaalinen media ja nuoret 2013. 2013. Suomessa asuvien 13-29-vuotiaiden nuorten sosiaalisen median palvelujen käyttäminen ja läsnäolo. ebrand Suomi Oy/ Jukka Weissenfelt & Juha Huovinen ja Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut. Saatavissa: <http://www.ebrand.fi/somejanuoret2013/> Luettu 29.4.2014.

Tervo-Hiltula, P. 2011. Tulevaisuuden kuluttajat siirtyvät verkkoon. Teoksessa T. Aaltonen-Ogbeide, P. Saastamoinen, H. Rainio & T. Vartiainen (toim.) Silmät auki sosiaaliseen mediaan. Helsinki: Eduskunta, 214-225.

Uusitalo, N., Vehmas, S. & Kupiainen, R. 2011. Naamatusten verkossa. Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, OSA 2. Journalismin tutkimusyksikkö, Tampereen yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65438/naamatusten_verkossa_2011.pdf?sequence=1. Luettu: 11.4.2014.

3. SOSIAALINEN MEDIA NUORISOTYÖNTEKIJÖIDEN AMMATILLISESSA REFLEKTIOSSA – PEILINÄ 21. VUOSISADAN TAITOT

Irja Leppisaari & Tuula Hohenthal

3.1 Johdanto: Nuorisotyön muuttuva toimintaympäristö

Nykyisten nuorten elämismaailma on digitaalisuuden, internetverkon ja verkkoyhteisöjen vuoksi aivan erilainen kuin edeltävien sukupolvien. Viestiminen verkkoyhteisöissä tekstin, kuvan tai äänen avulla ja monesti mobiililaitteilla on osa nuorten arkea heti, kun vanhemmat tämän heille mahdollistavat. Nuorilla ei ole erillistä nettielämää ja muuta elämää toisin kuin heidän vanhemmillaan. Nuorten muuttunut arki ja elämismaailma haastavat nuorisotyön tarkastelemaan toimintatapojensa ja kommunikaatiomuotojensa ajantasaisuutta. On tärkeää, että nuorisotyö on perillä nuorten elämismaailmaan kuuluvista asioista ja nuoren kohtaamisessa ja kuulemisessa vahvistetaan monialaista yhteistyötä (vrt. Nuorisolaki 2006/72). Nuorisotyössä tulee olla näkemystä siitä, millaisessa maailmassa nuoret elävät ja mihin he ovat kasvamassa (Kiilakoski 2012; ks. myös Merikivi, Timonen & Tuuttila 2011). Nuorisotyön tulee tarjota mahdollisuuksia sellaisten välineiden ja taitojen omaksumiseen, joita tulevaisuudessa tarvitaan.

Nuorille chattailu, viestiminen Facebookissa, kuvien ja videoiden jakaminen ja kommentoiminen ja nettipelien pelaaminen yhdessä toisten kanssa ovat nykyisin luontevia toimintatapoja sekä itseilmaisun ja vuorovaikutuksen muotoja. Pysyäkseen digiajassa ja nuorten maailmassa mukana on formaalien ja informaalien kasvattajien omaksuttava ja osattava hyödyntää sosiaalisen median toimintatapoja. (Hohenthal 2012.) Korkeamäen, Mikkolan, Jokisen, Hytösen ja Korkeamäen (2011, 8) mukaan on havaittu, että uutta teknologiaa hyödyntävät oppimisympäristöt eivät opeta vain välineiden käyttöä, vaan ne avaavat uudenlaisia tapoja toimia, muokkaavat asenteita muuttuvaa maailmaa kohtaan sekä avaavat uudenlaisia kommunikoinnin mahdollisuuksia. Tämä on sovellettavissa myös lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintaympäristössä.

Tällä hetkellä kuilu (gap) diginatiivien ja nuorisotyössä toimivan kasvattajaverkoston (digisiirtolaisten, vrt. Lonka, Hietajärvi, Makkonen, Sandström & Vaara 2013) toimintakäytänteiden välillä on tutkimusten mukaan kuitenkin ilmeinen. Miten saadaan ikäpolvien välistä digitaalista kuilua kapenemaan ja hälvennettyä? Nuorten todellisuuden tuntemisen tarve ja siihen kytkeytyvä tietoyhteiskuntakehityksen vaatiman 21. vuosisadan ammattilaisten osaamisen kehittäminen nousevat nuorisotyön kouluttajien haasteeksi myös täydennyskoulutuksen saralla.

Nuoria, jotka ovat syntyneet 1990–2000-luvulla, voidaan kutsua diginatiiveiksi. Diginatiivit ovat nuoria, joiden jokapäiväinen elämä on jo varhaisessa vaiheessa kytkeytynyt osaksi teknologiaa, maailmanlaajuisia tietoverkkoja ja sosiaalisia verkostoja. He eivät ole kokeneet elämää ilman internetiä ja mobiililaitteita (Tapscott 2009; Jones, Ramanau, Cross & Healing 2010). Nettisukupolvi on ”syntynyt verkkoon”, elänyt koko ikänsä tietotekniikan aikakaudella. Valtaosa heistä on tottunut käyttämään tekniikkaa vapaa-aikanaan laajasti, usein monikanavaisesti. (Tieto- ja viestintätekniikka koulun arjessa 2009.) He ovat pienestä asti älyllisesti sosiaalistuneet internetin ja mobiililaitteiden käyttöön. Vanhemmat sukupolvet ovat heidän näkökulmastaan ”digisiirtolaisia” eli ihmisiä, jotka ovat omana elinaikanaan joutuneet opettelemaan uuden tavan olla maailmassa ja käyttävät tietotekniikkaa enemmän ulkoisena välineenä. (Lonka ym. 2013a; Lonka ym.

2013 b.) Kasvattajat ja nuorisotyöntekijät edustavat vielä suurelta osin sukupolvia, jotka voidaan diginatiivien näkökulmasta nähdä digisiirtolaisiksi (vrt. Lonka ym. 2013b).

Diginatiivi-käsitettä pidetään kuitenkin toisaalta kiistanalaisena siinä mielessä, että kyseessä ei ole homogeeninen sukupolvi (Lonka ym. 2013b, 96). On otettava huomioon digitaalisten taitojen pirstoutuneisuus kansalaisten keskuudessa – myös eri sukupolvien sisäisenä vaihteluna. Nuoriakin on monenlaisia eikä diginatiiveista voida puhua täysin yhtenäisenä ilmiönä (Jones & Healing 2010; Leppisaari & Lee 2012; Lonka ym. 2013b, 95). Hietajärven (2013) mukaan vain pieni osa ikäluokasta on diginatiiveja ja nuorten todelliset tieto- ja viestintätekniiikan taidot ja käyttö vaihtelevat rajusti. Suurin osa nuorista on peruskäyttäjiä, jotka tarvitsevat sosiaalisen median käyttöön tukea ja ohjausta (Hietajärvi 2013). Kupiainen (2013) näkee diginatiivi-myytin sisältävän erityisesti kaksi haitallista tekijää. Ensinnäkin, sen mukaisesti oletetaan, että lapsia ja nuoria ei tarvitse opettaa digitaalisen kulttuurin toimijoiksi, koska he jo hallitsevat kyseisen kulttuurin. Toiseksi, diginatiivi-myytin mukaan sukupolviero on luonnostaan olemassa ja sitä voidaan käyttää argumenttina, joka niputtaa toimijat osajiin ja niihin, jotka eivät hallitse digitaalista teknologiaa luonnostaan (Kupiainen 2013).

Päinvastoin kuin koulu oppimisympäristönä, nuorten vapaa-ajan käytännöt tunnustetaan vahvoina sosiaalista mediaa hyödyntävinä oppimistiloina (Lonka & Vaara 2012). Suomessa suurin osa nuorista käyttää teknologiaa intensiivisesti osana elämää – nimenomaan vapaa-ajalla (Lonka ym. 2013b, 97). Tieto- ja viestintätekniiikkavälitteinen toiminta tulisi nähdä erottamattomana osana nuorten elinympäristöä, jota ei voida erottaa kiinnostuksista, harrastuksista, tunteista, motivaatiosta tai sosiaalisista suhteista. Miten nuorisotyön moniammatillinen toimintaympäristö voisi tukea sellaista ihmisten välistä vuorovaikutusta, oppimista ja osaamisen jakamista, johon sosiaalinen media antaa mahdollisuuden? Mitä tämä edellyttää nuorisotyön toimijoilta? Entä minkälainen ymmärrys heillä on siitä, miten teknologiakäytännöt sijoittuvat nuorten elämään (vrt. Lonka ym. 2013b, 96)? Formaali ja informaali oppiminen tulee nähdä toisiaan täydentävinä kokonaisuuksina oppimisen ekosysteemeissä (vrt. Enkenberg 2012), jolloin voimme puhua yhä vahvemmin oppimisen kaikkiaallisuudesta. 21. vuosisadan taitojen oppiminen, joita avataan tarkemmin luvussa 3, tapahtuu kaikkialla – myös informaalin oppimisen, harrastusten ja vapaa-ajan konteksteissa. Näin olleen oppimiseen kytkeytyvät myös vapaa-ajan harrastustoiminnot ja asiantuntijat niissä. Oppimisympäristö laajenee sosiaalisen median avulla (Herrington, Reeves & Oliver 2010; Lonka ym. 2013b). Oppimisen kaikkiaallisuus kattaa kaikki ympäristöt ja ajankohdat, joissa oppimista tapahtuu. Informaali oppiminen on työhön, perheeseen ja vapaa-aikaan liittyvien arkipäivän toimintojen tulosta – useimmiten tahatonta ja sattumanvaraista. Oppiminen tapahtuu yhteisöissä osallistumisena yhteisiin käytänteisiin. (Hakkarainen 2009; Hakkarainen Palonen, Paavola & Lehtinen 2004.) Oleellinen kysymys on, tukeeko nuorisotyö tätä oppimisen areenaa tietoisesti ja tavoitteellisesti vai muodostuuko kuilu myös nuorisotyön ja nuorten vapaa-ajan käytäntöjen välille?

Kuten edellä on tuotu esiin, nuorisotyön toimintaympäristössä on tapahtunut monia asioita, jotka ohjaavat – tai pakottavat – muuttamaan nuorisotyön toimintatapoja. Kehittämistyössä voidaan etsiä jatkuvasti muuttuvaan toimintaympäristöön soveliaita uusia nuorisotyön toimintamalleja (Nieminen 2012, 36). Uusien toimintamallien kehittämisen ohella on tarvetta myös vanhojen mallien ja asenteiden uudelleen jäsentämiseen ja ammatilliseen itsereflektioon (Komonen, Suurpää & Söderlund 2012, 18). Kun

työvälineet ja toimintatavat muuttuvat, syntyy muuttuvien toimintaympäristöjen vaa-teissa jatkuvia tarpeita osaamisen kehittämiseksi (Keränen & Laasonen 2011). Identiteetin muokkaaminen ja artikulointi on keskeinen osa tämän päivän työtä ja ammatillista kehittymistä. Tämä merkitsee jatkuvaa ammatillisen identiteetin rakentamista, identi-teettityötä ja sitä edistävää yksilöllisen ja yhteisöllisen reflektion tarvetta. Identiteettiä voidaan tarkastella myös kollegiaalisena ja yhteisöllisenä reflektioprosessina, joka auttaa tarkastelemaan ja tiedostamaan jännitteitä ja aukkoja (gaps) nykyisen ja tavoiteltavan ammatillisen identiteetin välillä, tarkistamaan käsityksiä ja muuttamaan toimintatapoja. Ammatillisessa uudistumisessa ja kehitymisessä on keskeistä yksilöl-linen ja yhteisöllinen olemassa olevien käytänteiden kriittinen tarkastelu, uuden tie-toperustan rakentaminen ilmiöstä, asiantuntijuuden jakaminen ja uusien käytäntöjen kehittäminen (Rogers 2001; Bolsen 2008; Kauppi 2004). Reflektiota pidetään keskeise-nä toimintana kehitettäessä ammatillisia käytäntöjä (Leitch & Day 2000). Reflektio on toiminnan äärelle pysähtymistä, toimintaan liittyvää ihmettelyä ja analyttistä tarkas-telua sekä ”sokeiden pisteiden” avaamista, yksin ja yhdessä (Ojanen 2000; Leppisaari & Kleimola 2007).

Miten käytäntöjen tulisi muuttua kun maailma ympärillä muuttuu? Työnantajan vas-tuulla on tarjota työyhteisön jäsenille puitteet kehittää taitoja toimia tilanteissa, joita muuttuva työympäristö tuo tullessaan. Tämä edellyttää jatkuvaa koulutusta, jonka avul-la voidaan kaventaa myös työntekijöiden välisiä taidollisia eroja. Nopeasti muuttuvassa ympäristössä koulutuksen ongelmana on vastaavasti kuitenkin sen nopea vanhentuminen. Yleistiedot sosiaalisen median työkäytön osalta (internet työympäristönä, nuorisyön tavoitteet, eettiset periaatteet, nuorten tukeminen, työssä jaksaminen, jne.) pätevät pitempään, mutta jo vuoden vanha koulutus on auttamatta teknisen kehityksen tai nuorten suosimien sosiaalisen median palvelujen näkökulmasta jäljessä (Mulari 2011, 125). Tällä hetkellä nykyisten työntekijöiden osaamisen kehittäminen vaatiikin Mularin (2011, 125) mukaan alati muuttuvan työympäristön aktiivista seuraamista, vahvaa reflektointia oman työyhteisön jäsenten kanssa sekä tiivistä yhteistyötä alan muiden toi-mijoiden välillä. Verkostoitumisen vaatimus on tunnustettu työntekijän osaamisalueena ja merkittävänä välineenä myös osaamisen kehittämisessä. Kuitenkin Siurala (2011, 134) toteaa, että verkossa monimmatillisuus on uutta eikä siitä juurikaan ole kirjallisuutta.

Tässä artikkelissa tarkastellaan Future School Research Second Wave -hankkeen Sosi-aalinen media moniammatillisen kasvattajaverkoston mediakasvatustyössä -osaprojektissa tehtyä tutkimusta näkökulmasta, miten lapsi- ja nuorisotyöntekijät kokevat sosiaalisen median osaamisensa nopeasti muuttuvassa nuorisotyön toimintaympäris-tössä. Tarkastelun kohteena on kasvattajaverkoston toimijoiden osaamisen kehittämi-sen tarve. Miten tätä koettua osaamista ja sen kehittämistä voidaan jäsentää ja tukea 21. vuosisadan taitojen näkökulmasta? Millaisella tasolla ohjaavien aikuisten taidot ovat ja millaista tukea he tarvitsevat osaamisensa kehittämiseen pystyäkseen täyttämään nuorisotyön tehtävää?

3.2 Teoreettinen viitekehys – 21. vuosisadan taidot osaamisen kehittämisen haasteena

Nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorisolain (2006) mukaan nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä samoin kuin nuorten sosiaalista vahvistamista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Kaiken kaikkiaan on kyse nuoren hyvän elämän edistämisestä (Nieminen 2012). Nuorisotyössä toimitaan muuttuvissa toimintaympäristöissä: nuorisotyön perinteiset kentät ovat laajentuneet internettiin (Haapala 2012, 52) ja sosiaalisesta mediasta on tullut yhä voimistuva nuorisotyön toimintatila. Sosiaalinen media on tietoverkoissa tapahtuvaa sosiaalista toimintaa ja korostaa asiantuntijuuden hajautumista, yhteistä tiedon rakentamista sekä monipuolista vuorovaikutusta. Sosiaalisen median palveluissa vietetään aikaa, tuotetaan sisältöjä (kuvia, videoita, musiikkia), jaetaan tietoa ja mielipiteitä, keskustellaan ja kommentoidaan, tehdään yhteistyötä ja verkostoidutaan. Sosiaalisen median palvelut voidaan jaotella niiden käyttötarkoituksen mukaan esimerkiksi verkkoyhteisöpalveluihin, sisällönjakopalveluihin, keskustelupalstoihin ja wikimäisiin yhteistyön tekemisen alustoihin. Sosiaalinen media on prosessi, jossa yksilöt ja ryhmät rakentavat yhteisiä merkityksiä sisältöjen, yhteisöjen ja verkkoteknologioiden avulla. Keskeisiä piirteitä tälle prosessille ovat osallistuminen, avoimuus, keskustelu, yhteisöllisyys ja verkottuminen. Tekniikka luo tilan, jossa voidaan eri tavoin ylittää ajan ja paikan rajoja. (Lietsala & Sirkkunen 2008; Kalliala & Toikkanen 2009; Mayfield 2007; Suominen 2013.)

Verkkonuorisotyötä on pyritty määrittelemään eri tavoin. Sinisalo ja Timonen (2011, 24) käyttävät määritelmää ”verkkoperustainen nuorisotyö”. Sillä viitataan kaikkeen sellaiseen nuorisotyöhön, jossa hyödynnetään verkkoa tai käsitellään verkkomaailmaan liittyviä ilmiöitä, esimerkiksi mediakasvatuksen näkökulmasta. Merikiven ym. (2011) määrittelyssä verkkonuorisotyöllä tarkoitetaan menetelmiä, kuten verkkokeskustelua, reaaliaikaista nuorisotyötä verkossa, verkkonuorisotalotyötä eli virtuaalisia nuorisotiloja sekä moniammatillista verkkonuorisotyötä. Huttunen (2014) huomauttaa, että kyseinen määritelmä perustuu kuitenkin pitkälti kokemuksiin chat-pohjaisista nuorisotyön muodoista ja siten se rajaa verkkonuorisotyön tietynlaiseen tapaan hyödyntää verkkoa nuorisotyössä. Verkkonuorisotyön termiä ei kuitenkaan Huttusen (2014) mukaan saa ”lukita”, vaan määrittelyn tulee elää ja uudistua sen mukaisesti kuin teknologiaa hyödynnetään nuorisotyön toimintatavoissa.

Keskeinen kysymys on Kiilakosken (2012, 20) mukaan, millä tavoin verkko / sosiaalinen media toimintaympäristönä muuntuu kasvatuksen käytännöksi nuorisotyön toimintakentillä? Millä tavoin se tulisi vastaanottaa kasvatuksen toimintaympäristönä nuorisotyössä? Esimerkiksi Suomen evankelis-luterilainen kirkko on määritellyt strategiassaan (Meidän kirkko -strategia 2015, 43), että media on sen toiminnassa toimintaympäristö, ei vain väline. Näin ollen kirkko on sitoutunut vahvistamaan työntekijöidensä valmiuksia hoitaa tehtäviään myös verkossa. Uuden median kehitystä seurataan ja hyödynnetään sen tuomat mahdollisuudet.

Mitä sosiaalinen media nuorisotyön toimintaympäristönä puolestaan merkitsee nuorisotyöntekijöiden koulutukseen ja täydennyskoulutukseen? Minkälaista täydennyskoulutusta tarvitaan, jotta lapsi- ja nuorisotyöntekijät voisivat itse oppia tarvittavia taitoja tukeakseen lasten ja nuorten taitojen oppimista? Mitä uutta osaamista ja taitoja nuo-

risotyössä toimivat kokevat tarvitsevänsä (vrt. Opiskelijakysely 2013; Opettajakysely 2013)?

Kasvatuksen tulee tukea 21. vuosisadan taitoja, joita lapsi tai nuori tulee tarvitsemaan tulevaisuudessa. Kansainvälisen 2000-luvun oppimistehtäviä kehittävän hankkeen *Assessment and Teaching of 21st Century Skills* (ATC21S 2011) määritelmän mukaan 21. vuosisadan taidot (21st Century Skills) koostuvat seuraavista osaamisalueista (ks. Taulukko 1): 1. Tapa ajatella (luovuus ja innovatiivisuus, kriittinen ajattelu ja ongelmanratkaisu, oppimaan oppiminen), 2. Tapa tehdä työtä (kommunikaatio ja yhteistyö), 3. Työvälineiden hallinta (informaation lukutaito ja tieto- ja viestintäteknologian käyttötaidot) ja 4. Kansalaisena maailmassa eläminen (globaali ja paikallinen kansalaisuus, elämä ja työura, kulttuuritietoisuus ja sosiaalinen vastuu).

Taulukko 1. 21. vuosisadan taidot keskeisine sisältöineen (ATC21S 2011).

Tapa ajatella	Tapa tehdä työtä	Työvälineiden hallinta	Kansalaisena maailmassa
a. Luovuus ja innovatiivisuus b. Kriittinen ajattelu ja ongelmanratkaisu c. Oppimaan oppiminen	a. Kommunikaatio b. Yhteistyö	a. Informaation lukutaito b. Tieto- ja viestintäteknikan käyttötaidot	a. Globaali ja paikallinen kansalaisuus b. Elämä ja työura c. Kulttuuritietoisuus ja sosiaalinen vastuu

Ajattelun taidot, työskentelyn taidot, työskentelyn välineiden hallintataidot ja kansalaisena maailmassa elämisen taidot ovat niitä tärkeitä taitoja ja sitä osaamista ja ymmärrystä, jota yksilöt tarvitsevat ollakseen tuottavia ja luovia työntekijöitä ja kansalaisia 21. vuosisadalla. Nuo taidot ovat sellaista osaamista, jota edellytetään kaikilta (Bowman 2010). Näitä 21. vuosisadan taitoja, joita kutsutaan myös 2000-luvun taidoiksi, on tarkasteltu monissa eri konteksteissa ja toisiaan lähestyvinä erilaisina jaotteluina ja kokonaisuuksina. *Assessment and Teaching of 21st Century Skills*-jäsentelyn lisäksi viitekehukseen tässä tutkimuksessa yhdistetään ja sovelletaan näkökulmia myös muista relevanteista tutkimuslähteistä. OECD:n Tuning-AHELO -hankkeessa on nimetty geneerisiä taitoja, tulevaisuuden metataitoja (Tremblay, Lalancette & Roseveare 2012), joissa nousee samoja asioita esille kuin ATC21S-luokittelussa. Samoin esimerkiksi Fullan & Langworthy (2013; ks. myös Enkenberg 2012) mallin mukaan syvä oppiminen (deep learning) muodostuu viidestä C:stä, joihin yhdistyvät 21. vuosisadan taidot (vrt. ATC21S-jäsentely): Character education (henkiset ja moraaliset luonteenpiirteet), Citizenship (kansalaisuus), Communication (viestintä), Critical thinking and problem solving (kriittinen ajattelu ja ongelmanratkaisu), Collaboration (yhteistyö) ja Creativity and imagination (luovuus ja mielikuvitus).

Uusien tulevaisuuden taitojen oppiminen edellyttää uusia menetelmiä. Tämä merkitsee sitä, että pedagogisiin malleihin ja käytänteisiin tulee koulutuksen järjestämisessä kiinnittää erityistä huomiota (esim. Vahtivuori-Hänninen & Kynäslähti 2012). Binkley, Erstad, Herman, Raizen, Ripley, Miller-Ricci ja Rumble (2012) korostavat, että kouluttajat joutuvat omilla konteksteissaan soveltamaan kymmentä tunnistettua tulevaisuuden taitoa. 21. vuosisadan taitoerittely on alun perin kehitetty opetuksen avuksi tukemaan

tulevaisuuden taitojen oppimista perus- ja ammatillisessa koulutuksessa (ks. esim. Norrena 2013), mutta tässä yhteydessä sen käyttöä laajennetaan myös jo työssä olevien työntekijöiden osaamisen kehittämisen näkökulmaan. Tässä tarkasteltavassa tutkimuksessa 21. vuosisadan taidot -viitekehysten pohjalta jäsennetään aineistoa, jossa jo työelämässä olevat nuorisotyöntekijät ovat haastatteluissa pohtineet ja sanoittaneet omaa sosiaalisen median ja mediakasvatuksen osaamistaan ja täydennyskoulutustarpeitaan. Laajaan kansainväliseen tutkimustyöhön (ks. ATC21S; Tremblay ym. 2012) pohjautuvat 21. vuosisadan oppimisen taidot -viitekehys toimii näin peilinä koetulle osaamiselle sekä osaamisen kehittämistarpeille ja -menetelmille. Pitkälti on kyse siitä, miten voidaan kehittää tapaa ajatella, tapaa tehdä työtä ja työvälaineiden hallintaa sekä kansalaisena maailmassa elämisen taitoja informaalin koulutuksen saralla – mediakasvatuksen ja nuorisotyön kontekstissa.

21. vuosisadan taidot koostuvat tässä tutkimuksessa seuraavista taitoalueista, joiden määrittelyssä on pohjana käytetty ATC21S-luokittelua, mutta tutkimusaineiston kanssa käydyn vuoropuhelun pohjalta on lisäksi sovellettu muita tässä yhteydessä relevantteja näkökulmia (Fullan & Langworthy 2013; Tremblay ym. 2012).

DuFour ja DuFour (2010, 77, 79, 92–93) korostavat, että opettajien tulee rakentaa ammatillisia oppimisyhteisöjä (professional learning communities) ja yhteistyön kulttuuria voidakseen edistää lasten ja nuorten 21. vuosisadan taitoja. Tämän voidaan katsoa pätevän myös informaalien kasvatustahojen yhteistyössä. Kasvattajien tulee oppia toimimaan yhteistyössä. Jotta lapset ja nuoret voisivat oppia 21. vuosisadan taitoja, se edellyttää muutoksia aikuisten tavassa toimia ja työskennellä yhdessä – erityisesti tiedon rakentamisessa ja jakamisessa (vrt. Norrena 2013). Sosiaalisen median käytön näkökulmasta tarkasteltuna merkittäväksi nousee ammatillinen reflektio; taito tunnistaa oma työnsä, työyhteisönsä ja ammattialansa kehittämistarpeita. On syytä pohtia yksin ja yhdessä kollegoiden kanssa mitä osaamista muuttuva työ edellyttää ja mitä sisältää uudenlainen ammatillinen osaaminen (vrt. Mulari 2011)? Ilmeistä on, että kasvattajien ja kouluttajien tulee kehittää omaa yksilöllistä ja kollektiivista osaamistaan toimia ammatillisissa virtuaalisissa verkostoissa.

Taulukko 2. 21. vuosisadan taitojen (ks. ATC21S 2011) osaamisalueet tässä tutkimuksessa.

21. vuosisadan taidot	Alateemat (sis. tiedot, taidot ja asenteet)	Osaamisalueita
Tapa ajatella	a. Luovuus ja innovatiivisuus	ajattelu ja työskentely luovasti toisten kanssa, avoimuus uudelle / uusille ideoille, niiden omaksuminen ja artikulointi, innovaatioiden/ uusien avautusten toteuttaminen omassa kontekstissa mielekkäällä ja pitkäjänteisellä tavalla
	b. Kriittinen ajattelu ja ongelmanratkaisu	ideoiden ja vaihtoehtojen analysoiminen ja reflektio, ongelmien ratkaisu ja perusteltujen päätösten tekeminen, joustavuus
	c. Oppimaan oppiminen	aukkojen (gaps) tunnistaminen tiedossa ja osaamisessa, halu jatkuvasti oppia ja kehittyä, ammatillisen identiteetin päivittäminen, oman oppimisen vahvuusien ja heikkouksien tunnistaminen ja aloitkyky oman oppimisen jatkuvassa kehittämisessä, itseohjautuvuus oppijana, toisilta oppiminen, toisille jakaminen, koulutuksen tarjoamat oppimismahdollisuudet, reflektiivinen työskentely
Tapa tehdä työtä	a. Kommunikaatio mediakasvatuksena	suullinen ja kirjallinen viestintä - myös digiympäristössä, taito kuunnella, sensitiivisyys, yhteenkuuluvuuden tunteen rakentaminen, avoimuus, rakentava viestintä, digitaalisten työvälineiden ja verkostotyökalujen tehokas ammatillinen käyttö, rooli mediakasvattajana, työtavat mediakasvattajana
	b. Yhteistyö	tehokas viestintä toisten kanssa ja työskentely erilaisissa tiimeissä, yhteisöllinen työskentely, myönteinen asenne verkostojen laajentamiseen ja niihin osallistumiseen kulttuurisissa, sosiaalisissa ja ammatillisissa tavoitteissa, verkostoituminen, moniammatillinen työskentely
Työvälineiden hallinta	a. Medialukutaito	mediakriittinen (kriittinen ja reflektiivinen) informaation käyttö, positiivinen asenne ja herkkyys internetin vastuulliseen käyttöön (yksityisyys, kulttuuriset tekijät), tietosuojan ymmärtäminen ja sen analysointi, miten media voi vaikuttaa arvoihin ja käyttäytymiseen, informaatiotulvan hallinta, herkkyys ja avoimuus kulttuurisille ja sosiaalisille eroille
	b. Tieto- ja viestintätekniikan käyttötaidot	tekniset käyttötaidot, media-analyysitaidot, teknologian, sosiaalisen median ja verkostotyökalujen tehokas ja eettinen käyttö, avoimuus uusien työtapojen ja välineiden käyttöön, uusien kommunikaatiövälineiden käyttötaidot
Kansalaisena maailmassa	a. Globaali ja paikallinen kansalaisuus & kulttuuritietoisuus ja sosiaalinen vastuu	kansalaisuus, osallisuus, vaikuttamismahdollisuudet ja taidot yhteisöllisyys, kansainvälisyys, tasa-arvoisuus, moniarvoisuus, ammatillinen ja eettisesti ja ekologisesti vastuullinen työskentely, empaattinen ja vastuullinen ja rakentava toiminta, stereotyyppisen asennoitumisen välttäminen, monimuotoisuuden ja kulttuurisen erilaisuuden ymmärtäminen, eheys / eettinen osaaminen, itseluottamus
	b. Elämä ja työura	työn ja henkilökohtaisten tilojen erottaminen ja hallinta, omasta työhyvinvoinnista huolehtiminen, suhtautuminen muutoksiin, ajanhallinta, projektien hallinta, taito toimia samanaikaisesti ja joustavasti eri rooleissa ja verkostoissa, itsenäinen ja moniammatillinen työskentely, epävarmuuden sieto, avoimuus, toimivien työratkaisujen saavuttaminen

3.3 Tutkimuksen toteuttaminen

3.3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tässä artikkelissa tarkastellaan, miten tutkimuksen kohteena olleiden lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden käsitykset ja osaaminen – tapa ajatella, tapa tehdä työtä, tieto- ja viestintätekniisten työvälineiden hallintataidot ja kansalaisena maailmassa elämisen taidot – vastaavat 21. vuosisadan tunnistettuihin osaamistaitoihin. Miten nuorisotyössä toimivat kokevat sosiaalisen median osaamisensa, jota he tarvitsevat voidakseen toimia lapsen ja nuoren kokonaisvaltaista kasvua tukevien tulevaisuuden taitojen edistäjinä omassa työkontekstissaan (vrt. Norrena 2013)? Nuorisotyöntekijöiden sosiaalisen median osaamista voidaan lähestyä seuraavien kysymysten avulla: a) Minkälaisiksi haastatellut nuorisotyöntekijät kuvaavat ja arvioivat sosiaalisen median käyttötaitonsa työssään – lähtökohtatilanne, b) Mitä uutta osaamista he kokevat tarvitsevansa – osaamistarpeet sekä c) Miten heidän mielestään koulutusta tulisi kehittää niin, että heillä olisi valmius tukea lapsen ja nuoren kasvua mediakasvattajina – työntekijän osaamisen kehittämisen näkökulma. Kiinnostuksen kohteena on myös, mikä merkitys nuorisotyöntekijöiden 21. vuosisadan taitojen osaamisen kehittämisessä voisi olla moniammatillisella jaetulla asiantuntijuudella, joka on selkeästi tunnistettavissa oleva nuorisotyön kasvattajaverkoston yhteinen päämäärä (vrt. Kontio 2010; Siurala 2011; Fedotoff & Pietilä 2011)?

Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on kuvata ja ymmärtää ilmiötä vuoropuhelussa valitun teoreettisen viitekehyksen kanssa. On huomioitava, että haastattelut eivät ole irrallisia, vaan ne on tehty projektin laajemmassa tutkittavassa kontekstissa, jota voidaan kuvata ilmaisulla: nuoret ja sosiaalinen media – työntekijä ja sosiaalinen media. Teknologian roolia ei voida sivuuttaa tulevaisuuden taitojen edistämisessä. Sitä tulee kuitenkin tarkastella kytkettynä työntekijän rooliin ja työn eettiseen arvopohjaan. Miten nuorisotyöntekijöiden toimintaympäristöt mahdollistavat heidän toimimisensa tulevaisuuden taitojen edistäjinä?

3.3.2 Tutkimusaineisto

Ensimmäisessä vaiheessa FSR-hankkeen tässä alaprojektissa tehtiin webropol-kysely Oulun kaupungin, Ylivieskan ja sen lähikuntien seurakunnan ja kunnan palveluksessa oleville lapsi- ja nuorisotyöntekijöille keväällä 2012. Kysely lähetettiin 114:lle kohderyhmään kuuluvalla ja vastauksia saatiin takaisin 63 kappaletta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden sosiaalisen median käyttömahdollisuuksia ja käyttöä työssä, heidän tietoaan sosiaalisesta mediasta ja mediakasvatuksesta sekä millaisiin sosiaalista mediaa ja mediakasvatusta koskeviin asioihin he tuntevat tarvitsevansa lisäosaamista pystyäkseen toimimaan nuorisotyöntekijöinä tässä ajassa.

Keskeisen tutkimusaineiston, jonka avulla etsitään vastauksia edellä kuvattuun tutkimustehtävään, muodostavat haastattelut. Tässä artikkelissa tarkasteltavat tutkimushaastattelut tehtiin kahdeksalle tutkimuskyselyn kohderyhmään kuuluneelle. Haastatelluista neljä oli naisia ja neljä miehiä, samoin haastatelluista puolet toimi erilaisissa kunnan nuorisotyön tehtävissä ja puolet vastaavasti Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien lapsi- ja nuorisotyössä. Yhteen haastatteluun tuli mukaan työpari kesken haastattelutilanteen, jonka vuoksi haastateltujen määrä käytännössä nousi yhdeksään. Haastattelut tehtiin keväällä 2012.

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina. Haastattelukysymykset lähetettiin haastateltaville etukäteen. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluja. Poikkeuksena tähän, yhdessä haastatteluista oli kaksi osallistujaa, kuten edellä mainittiin. Haastattelut nauhoitettiin myöhempää tarkastelua varten ja litteroitiin sanatarkasti. Tutkimusaineistoa kertyi litteroituna tekstinä yhteensä 60 sivua.

Haastattelut etenivät tutkijoiden valmisteleminen teemojen mukaan, jotka muodostivat kehikon haastatteluissa (ks. Yin 2003) (haastattelurunko, ks. Liite 2.). Haastattelut olivat ennalta määritellyistä teemoista huolimatta kuitenkin luonteeltaan suhteellisen avoimia, koska nuorisotyöntekijöiden toimintakontekstit ja kiinnostuksen kohteet vaihtelivat. Haastatteluja voidaan siis luonnehtia puolistrukturoiduiksi (Hirsjärvi & Hurme 2010; Yin 2003). Teemahaastattelussa korostetaan haastateltavien kokemuksia ja tulkintoja asioista, heidän asioille antamia merkityksiä ja merkitysten syntymistä vuorovaikutuksessa (Vänskä 2012; Eskola & Vastamäki 2001). Hirsjärvi ja Hurme (2010) pitävät haastattelua soveltuvana tutkimusaineiston keruumentelmänä silloin, kun halutaan kerätä tietoja, käsityksiä ja uskomuksia ja ymmärtää ihmistä ja hänen toimintaansa. Teemahaastattelut aineistonkeruumentelmänä tuottivat käytännönläheistä ja tutkittua ilmiötä rikkaasti avaavaa tietoa.

3.3.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus toteutui laadullisena tutkimuksena. Aineiston teemoittelun ja tyypittelyn tavoitteena on sen avulla pyrkiä löytämään ja esittämään tutkittavasta aiheesta jotain olennaista ja keskeistä. Teemoittelun kautta nostetaan esiin haastateltujen esittämiä erilaisia käsityksiä ja niiden laadullisia eroja tarkasteltavasta ilmiöstä. Kiinnostuksen kohteena on, mitä aineiston avulla voidaan päätellä tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä, miten aineistosta havaitut seikat liittyvät aiempiin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin ja miten löydökset tukevat muita tutkimuksia vai ovatko ne jollain tapaa ristiriidassa niiden kanssa.

Haastatteluaineisto järjestettiin ensin haastatteluteemoittain. On kuitenkin tiedostettava, että haastattelujen teemat eivät välttämättä noudata etukäteen suunniteltua runkoa: ihmiset voivat puhua tutkimuksellisesti mielenkiintoisista teemoista heille merkityksellisissä konteksteissa. Haastattelupuheessa esiin nousevat teemat eivät siis välttämättä noudata orgaanisesti tutkijan/tutkijoiden tekemän kysymyksen sisältöteemaa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Seuraavassa vaiheessa aineistoa analysoitiin käyden vuoropuhelua teorian, aikaisemman tutkimustiedon ja haastatteluaineiston kesken. Aineiston alustavan läpikäynnin jälkeen nähtiin perusteltuna tarkastella tutkimusaineistoa peilaamalla sitä tässä artikkelissa edellä kuvattuun 21. vuosisadan taitojen teoreettiseen viitekehykseen. Aineistoa luettiin läpi toistuvasti, karsittiin tietoa, teemoiteltiin ja tehtiin johtopäätöksiä. Samalla käytiin vuoropuhelua ja peilattiin aineistoa 21. vuosisadan taidot -viitekehyksen kanssa ja "haravoitiin" aineistoa sen neljän pääteeman / kymmenen tulevaisuuden osaamisalueen perusteella. Analyysitapaa voidaan näin ollen määritellä abduktiiviseksi siinä mielessä, että tutkijoille on muodostunut ennakkokäsitys siitä, minkälaisen linssien läpi, minkälaisella haravalla aineistoa olisi mielekästä tutkia. Liikkeelle ei lähdetä täysin aineistosta käsin vaan asiaa otetaan haltuun intuitiivisesti ja aikaisempaa tutkimusta edus-

tavien teemojen kautta. Aineiston analyysi rakentuu näin johtolangan, johdattelevan ajatuksen varaan (vrt. Grönfors 1985, 33–37; Leppisaari 2000, 47–49; Hirsjärvi & Hurme 2010, 136). Tutkijat ovat pyrkineet tiivistämään teemojen keskeisen annin omin sanoin, etsineet yhteyksiä, tulkinneet merkityksiä ja peilanneet niitä teoriaan. Tulkintoja varmentaa kahden tutkijan yhteistyö (Hirsjärvi & Hurme 2010, 152).

Teemoittelun lopputuloksena haastatteluaineisto jaettiin neljään luokkaan 21. vuosisadan taitojen suuntaisesti, mutta sovellettuna tähän tutkimustehtävään ja -kontekstiin. Jotkut teemat nousivat esille useissa kohdissa haastattelua. Näitä ajatuksia siirreltiin yli suunnitteluvaiheessa luotujen teemarajojen.

3.4 Tulokset – Sosiaalinen media nuorisotyöntekijöiden osaamisalueena 21. vuosisadan taitojen näkökulmasta

Haastateltavien taustatiedot ja TVT:n työkäyttö

Haastateltavia pyydettiin kertomaan ensinnäkin työkuvaan. Neljä haastateltavista toimi kunnan nuorisotyössä. Työkuvaan saattoi kuulua nuorten aikuisten syrjäytymistä estävä henkilökohtainen ohjaus, erityisnuorisotyö, nuorisotalon toiminta (nuoppari) ja kehittäminen, nuorisopalvelujen hoitaminen yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa, hallinto ja sidosryhmätyöskentely, osallisuustyö ja turvaton vapaa-ajantoimintojen järjestäminen, nuorisovaltuustotoiminta, oheistapahtumien ja retkien järjestäminen, monikulttuurisuustyö ja koulutyö. Neljän seurakunnan lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden työkuvaan puolestaan kuului esimerkiksi seuraavia toimintoja ja vastuita: työalan johtaminen, nuorisotyö, varhaisnuorisotyö, kerhotyö, koulutyö, rippikoulutyö, isokoulutus, henkilökohtainen työ ja mediasisältöjen tuottaminen. Yksi seurakunnan nuorisotyöntekijä mainitsi työkuvaansa kuuluvan myös verkkotyötä. Samoin yhden kunnan nuorisotyöntekijän työkuvaan kuului toiminta sosiaalisen median yksikössä, jota kautta verkko-työn kuvattiin tulleen yhdeksi nuorisotoiminnan työmenetelmäksi. Verkostoituminen ja yhteistyö korostui erityisesti kolmessa työkuvauksessa. Lisäksi koulu yhteistyötahona mainittiin neljässä eli puolessa tapauksia.

Kolme yhdeksästä haastatellusta korosti työkuvauksessaan paikallista yhteistyötä muiden nuorisotyötahojen / kasvattajaverkoston kanssa. Samansuuntaisesti Talvion (2005) tutkimuksen kanssa seurakunnan nuorisotyöntekijät mainitsivat keskeisenä yhteistyötahona kunnallisen nuorisotyön. Kunnan puolella nostettiin esiin yhteistyö koulujen, työpaikkojen ja erilaisten järjestöjen kanssa. Eräs haastateltu kuvasi:

- Ollaan tosi hyvin verkostoiduttu... ei kaikkia tarvi tehdä yksin, mutta kun se tietotaito jae-taan monen organisaattorin kanssa, meillä on sama teema mitä me tehdään niin silloin me saadaan nuorisotyöstä tänä päivänä monipuolisempaa. (N8)

Töissä jokaisella haastatelluista on käytettävissään tietokone, joko kannettava tai pöytä-kone, jossa on nettiyhteys. Välttämättä jokaisella ei ole omaa työkonetta vaan tietokone voi olla työyhteisön työntekijöiden yhteiskäytössä. Kaksi haastateltavista kertoi käyttävänsä myös omaa konettaan:

- Et oma kone ihan sen takia että meillä on kaks toimistossa ja yks kone niin helpompi tehdä omalla koneella. Toisaalta työ on semmosta että sen voi tehdä myös etänä että ei oo pakko olla toimistolla. (N5)

Myös työpuhelin saattoi olla usean työntekijän yhteiskäytössä. Internettiin mentiin pääasiassa tietokoneelta, kaikkien puhelimessa ei nettiyhteyttä ole tai sitä ei oltu käytetty. Yhdellä haastateltavista oli mahdollisuus käyttää audiovisuaalisia laitteita.

Sosiaaliseen mediaan käytetty aika

Haastatelussa kysyttiin nuorisotyöntekijöiltä, kuinka paljon he käyttävät sosiaalista mediaa ja verkkovuorovaikutusta työssään? Tätä pyydettiin määrittelemään ajankäytön näkökulmasta. Kysymyksen muodon voidaan toisaalta nähdä jossakin mielessä kuvaavan ns. digisiirtolaisen ajattelua. Ajankäyttöä koettiin olevan melko vaikeaa arvioida. Tähän yhteyteen antaa oman näkökulmansa Longan ym. (2013b) kuvaus nuorten ja sosiaalisen median suhteesta ja siitä, miten diginatiivit osallistuvat ”jatkuvasti” sosiaaliseen vuorovaikutukseen verkossa. Meidän näkökulmastamme teinin käyttäytyminen on ehkä omituista, jopa haitallista. Meillehän on opetettu, että tietokonepääteellä ei saa viettää enempää kuin 2–3 tuntia päivässä. Mutta tämä nuori ei koskaan ”mene” tietokoneelle. Hän on siellä - kännykän, tabletin, tietokoneen kautta. Me itse joudumme erikseen käynnistämään tietokoneen. Nuori ei edes tiedä, mitä tarkoittaa ”tietokonepääte”. (Lonka ym. 2013b.)

Kaikki haastatellut nuorisotyöntekijät käyttivät sosiaalista mediaa päivittäin työssään. Kuitenkin tarkempi arviointi koettiin hankalana, koska se vaihtelee, on osin kausiluontoista (tapahtumat) ja riippuu myös nuorten aktiivisuudesta. Toisaalta työkäyttöön sisältyivät varsinaisen vuorovaikutuksen ”ite tekemisen” lisäksi myös päivitykset ja tiedottaminen sekä yhteistyö kollegojen kanssa.

Kuten seuraava kommentti osoittaa, sosiaalisen median käyttöä on vaikea eritellä myös siitä syystä, että siellä ”ollaan” saatavilla:

- Että kyllä se koko ajan periaatteessa Facebookki kun mää oon toimistolla oon on tuossa päällä. (N4)

Pohdinnoissa toistui myös kokemus, että sosiaalisessa mediassa menee aikaa huomattamatta ja aikaa kuluu yllättävästi:

- ...Aattelee että mäpä käyn äkkiä kahtomassa... ja huomaa että puoli tuntia meni taas... Riippuu miten sinne eksyy sitte eri paikkoihin. (N6)

Tuntimääräisesti heidän arvionsa vaihtelivat tunnista päivässä toisinaan melkein koko päiväänkin. Viikoittaiset arviot vaihtelivat muutamasta tunnista kymmeneen tuntiin viikko, enimmillään jopa kolmeen päivään viikossa.

Seuraavassa esitellään tutkimuksen tuloksia 21. vuosisadan taitojen neljästä päänäkökulmasta ja niihin sisältyvien osaamisalueiden avulla.

3.4.1 Tapa ajatella

Tapa ajatella tarjoaa ensimmäisen näkökulman 21. vuosisadan taitojen tarkasteluun. Se sisältää tässä yhteydessä kolme alanäkökulmaa, jotka ovat luovuus ja innovatiivisuus, kriittinen ajattelu ja ongelmanratkaisu sekä oppimaan oppiminen (ks. Taulukko 2).

Tapa ajatella – Luovuus ja innovatiivisuus

Jotta työtapa voi muuttua, on ajattelun muututtava. Toiminnan muutos edellyttää

ajattelun muuttumista (vrt. pedagogisen ajattelun muutos esim. Veijola 2013; Palomäki & Heikinaro-Johannson 2008). Jotta voisi muuttaa omaa toimintaansa, lapsi- ja nuorisotyöntekijän on tärkeää oivaltaa, mistä nousevat ne työtapojen muutostarpeet, joihin somen työkalut voivat tuoda lisäarvoa ja mielekkyyttä? Miksi muutosta tarvitaan? Ryymin ja Silander (2012) näkevät, että uutta toimintakulttuuria rakennettaessa tyypillinen virhe on mukauttaa uudet mallit osaksi vanhoja rakenteita ja toimintatapoja. Maailma muuttuu vauhdilla ja on ajateltava asiat kokonaan uudella tavalla (Lonka & Vaara 2013). Näin ollen työntekijän osaamisvaatimuksia ovat yhä voimakkaammin myös halu muuttaa nykyisiä työtapoja sekä rohkeus riskien ottamiseen (vrt. Siurala 2011, 147).

21. vuosisadan osaaminen edellyttää uudenlaista tapaa ajatella – erityisesti digisiirtolaisena. Kiilakoski (2012, 238) tuo esiin, että perinteisesti vahvaan tekemisen kulttuuriin ja pienryhmässä yhdessä toimimiseen keskittyneelle nuorisotyölle saattaa tuottaa käynnistymisvaikeuksia toimia kulttuurissa, jossa kirjoitetaan ja istutaan paikallaan. Uusien toimintaympäristöjen myötä tarvittavat uudet toimintatavat kehittyvät usein nimenomaan yrityksen ja erehdyksen kautta – mikä haastaa avoimuuteen uusia ideoita kohtaan (vrt. ACT215).

Tässä alaluvussa tarkastellaan, miten nuorisotyöntekijät haastatteluaineiston perusteella suhtautuvat sosiaaliseen mediaan, verkon hyödyntämiseen nuorisotyössä. Suhtautuminen ja asenteet vaikuttavat siihen, kuinka he oikeasti käyttävät tai haluavat käyttää sosiaalista mediaa ja perehtyä siihen. Se, miten nuorisotyöntekijät kuvaavat, refleктоivat ja artikuloivat sosiaalisen median käyttöä työssään kertoo myös heidän avoimuudestaan uusille ideoille ja niiden omaksumiseen. Vastaukset luonnehtivat sekä tietoa, taitoja ja asenteita että myös innovatiivista ajattelua. Miten työntekijä ajattelee ja työskentelee innovaatioiden ja uusien avausten toteuttamisessa omassa kontekstissaan mielekkäällä ja pitkäjänteisellä tavalla?

Tutkimuksen perusteella nuorten kanssa toimivien yhteisöjen ja organisaatioiden tulisi ehdottomasti olla läsnä sosiaalisen median palveluissa – nuorten parissa (SoMe 2013). Nuorisotyön tulee olla siellä missä nuoretkin, myös Facebookissa ja YouTubessa (vrt. Aarnio & Multisilta 2011). Vaikka teknologia rakentaa arjen ympäristöjä, Kiilakoski (2012, 11) näkee sen luonteen ja vaikutusten hahmottamisen tuottavan meille hankaluuksia. Verkossa tehtävälle nuorisotyölle haasteen tuo se, että työtä tehdään internetin käyttöön ja siihen liittyvään tekniikkaan tottuneen natiivin nettisukupolven kanssa, jolle netti on arkielämän luonnollinen, kulttuurisesti omaksuttu osa (Kiilakoski 2012, 231).

Haastatteluissa nuorisotyöntekijät refleктоivat ideoita ja vaihtoehtoja sosiaalisen median käyttöön työssään. He kokevat, että sosiaalisen median interaktiivisuus, nopeus ja joustavuus vastaavat nuorisotyön olemukseen. Nuorisotyötä tekevien organisaatioiden tulisi pysyä sosiaalisen median käytön kehityksessä mukana ja toimia niillä areenoilla, missä nuoretkin ovat. Näin nuorten tavoitettavuus helpottuu ja tavoitetaan myös niitä nuoria, jotka eivät käytä perinteisiä nuorisotyön palveluja.

Teknologia on kietoutunut osaksi arkipäivää, se on läsnä päivittäin arjessa ja on ilmeinen osa ihmisen arkikokemusta (Kiilakoski 2012, 11, 37). Sosiaalinen ja virtuaalinen ovat kietoutuneet yhteen. Verkko asettuu yhdeksi tavaksi pitää yhteyttä kavereihin suomalaisten nuorten elämässä. (Kiilakoski 2012, 254–255.) Nuorisotyöntekijä kohtaa nuoren nykyisin enenevässä määrin myös internetissä ja muussa mediassa. Hän on merkittävä-

lä tavalla mukana osassa nuorten "oikeaa" elämää (vrt. Purjo 2012, 98–99):

...Paljonhan ne on siellä Facebookissa ja netissä muutenkin. Mun mielestä se on sitte on etu että siellä on sitte läsnä missä ne nuoret on. (N6)

Nuorisotyöntekijät tunnistavat, että tämän päivän nuorisotyö on menossa virtuaali-maailmaan. Tällaisella työllä on paikkansa, mutta se ei voi heidän mielestään korvata fyysistä yhteisöllistä, sosiaalista ja konkreettista kanssakäymistä. Toisaalta Facebook -ryhmän (tai vastaavan) puuttumisen koettiin ilmaisevan jotain oleellista nuorisotyötä tekevästä tahosta:

... kyllä sillon on aika out tämän päivän ajan hengestä. Silloin on niinkun joku semmonen aukko jota ei millään oikeestaan muulla pysty niinku kuromaan umpeen. (N1)

Erilaisilla työmuodoilla on oma tilansa ja paikkansa eivätkä fyysiset kohtaamiset ja yksilö-kohtaamiset voi korvata sitä, mikä on sosiaalisen median kautta tulevaa yhteistyötä.

Dialogiin pyrkivälle kasvatukselle voi asettaa vaateen, että sillä on kykyä analysoida niitä nuorten toimintamalleja, jotka poikkeavat aikuisten toiminnoista. Myös vasta kehkeytymässä olevien toimintojen ja kulttuurien tulisi löytää sijansa kasvatuksessa (Kiilakoski 2012, 255). Nuorten elämismaailmassa virtuaalinen ja kasvokkainen sosiaalisuus alkavat kietoutua yhteen. Tämän takia on ongelmallista, jos nuorisotyö jakautuu selkeästi fyysisesti ja verkossa kohtaavaan nuorisotyöhön. Verkossa on mahdollisuuksia, jotka voidaan ottaa käyttöön monissa nuorisotyön muodoissa (ks. myös Kiilakoski 2010, 3). Aikuisen näkökulmasta tulkittuna tilanne voi näyttää seuraavalta:

- Ne elää sen koulumaailman, perhemaailman, kaverimaailman. Ja sitten siellä on se k-nemaailma... (N8)

Tämä nuorisotyöntekijä erottelee erilaisia maailmoja, kun taas nuoren kokemuksessa ne ovat samaa elämismaailmaa. Nuoret eivät mene nettiin – he ovat siellä (vrt. Lonka ym. 2013). Toinen nuorisotyöntekijä puolestaan hahmottaa diginatiivien elämismaailmaa seuraavasti:

- Ja se on niinkun lapset ja nuoret...on vois sanoa näitä natiiveja elikkä he on syntyneet ja kasvaneet aikana, jona tietokoneet, kännykät on niinkun arkipäivää. Ei heillä oo käsitystä ajasta ilman niitä. Eikä se oo mikään niin kuin uus outo ja ihmeellinen niin kuin osalle aikuisista. (N7)

Eräs nuorisotyöntekijä on sisäistänyt sosiaalisen median olemuksen kuvatessaan seuraavassa, että nuorelle arkielämä ja nettielämä eivät ole erillisiä maailmoja:

... Ja siis semmosta tavallista, arkipäiväistä. Siis se on ihan samanlainen yhteydenotto kuin näkee kaupungilla ja tervehtii ja moikkaa tai koulun käytävällä tai jossakin. Ei se oo niin kuin erillinen nettielämä ja erillinen arkielämä vaan se on sitä arkielämää. (N7)

Nuorisotyöntekijän lähtöasennoituminen verkkotyötä kohtaan voi olla negatiivinen. Yksi haastateltu tunnistaa kollegojensa tekevän seuraavantyyppistä vastakkainasettelua, jota hän itse vierastaa:

... on se puuhastelu siellä verkossa ja sitte se oikea työ tehään kasvotusten. Et kuinka tavallaan nämä voi olla toisia tukevia... Että sosiaalinen media mun mielestä se on työvälina ja toimintaympäristö ihan samalla tavalla kuin mikä tahansa muukin. (N7)

Kiilakoski (2012, 206) pitää keskeisenä sen kysymistä ja tarkastelua, kuinka hyvin verkko palvelee nuorisotyössä sen kasvatukselliseen päämäärään pyrkimisen välineenä. Miten nuorisotyöntekijät argumentoivat ja sanoittavat teknologian roolin ja mielekkyyden

kasvatustyössään (vrt. Kiilakoski 2012, 19)? Eräs haastateltu pohtii:

- Mutta tuo on se niinkö pointti että misä ne brändit ja trendit... niin kulukee. Että me ollaan tavallaan myös siinä mukana siinä nuorten maailmassa missä ne elää... (N8)

Toinen nuorisotyöntekijä miettii seuraavasti:

-... pitää meidän niinku kulkea oikeestaan... aikuisena siinä maailmassa missä lapset ja nuoret on...Että ei me saaha jättäytyä siitä pois, koska tuo Facebookin kautta saatava materiaali se on hirviän tiäkkösää arvokasta. Että se antaa se kuva siitä reaali maailmasta missä tenavat on. Varsinkin yläaste-lukioikäiset aikalaila...Kyllä meidän pitää niinku rohkeasti lähteä mukaan tiäkkösää kaikkeen tämmöseen. Että niin jos sitä kautta niinku ... sais jonkun nuoren kuosulleen, saa nostettua niin...ollu sen väarti tiäkkös. (N3)

Haastattelut osoittavat työntekijöiden näkevän, että nuorille suunnattuja palveluita kannattaa siirtää verkkoon, koska nuoret käyttävät aikaa netissä yhä enemmän ja heidät on helppo tavoittaa vuorovaikutteisesti sosiaalisen median avulla. Nuoren koettiin olevan ”muutaman näppäilyn päässä”. Nopea vuorovaikutus on tämän päivän henkeä. Sosiaalisen median omaksumista perusteltiin ja artikuloitiin siten, että se tarjoaa osalle nuorista helpomman ja luontevamman kanavan ottaa yhteyttä ja kertoa asioistaan. Jollekin nuorelle pikaviestin kirjoittaminen tai ”kysymyksen heittäminen” verkossa on helpompaa, kuin kasvokkain tapahtuva yhteydenotto. Sosiaalisessa mediassa nuoren kohtaamisen kynnyks on matalampi kuin perinteisissä työmuodoissa. Myös Siurala (2011,144) on havainnut, että anonyymisti nuoren on helpompi ottaa asioita puheeksi.

Haastatteluissa nousi esiin, että nopeita yhteyksiä (esim. Facebookin tilapäivitykset) voidaan hyödyntää nopeasti muuttuvissa nuorisotyön tilanteissa. Sosiaalinen media tarjoaa välittömän ja helpon keinon nuorten ottaa yhteyttä työntekijään ja samoin se tukee myös nuorisotyöntekijää yhteydenottamisessa nuoreen. Koska nuorilla on mobiililaitteet mukanaan, sosiaalinen media helpottaa myös tiedottamista ja tarjoaa foorumin osallistaa myös nuoret tiedottamiseen: esimerkiksi nuorisokahvilan fanisivustolla ”jakakaa eteenpäin” -viesti on tehokas.

- Mää käyn laittaa sen meidän sosiaalisen median ryhmään että jakakaa tätä eteenpäin. Ja siitä kun aletaan laskea että jos siellä on 20 ihmistä joilla on omat fanisivut ja kaverit kaikki jakaa eteenpäin niin se menee tuhansille ihmisille. (N8)

Sosiaalisen median avulla ylitetään esteitä osallistua (Hohenthal 2012). Samoin kuin Lonka ym. (2013, 105) nostavat esiin, haastatellut tunnistavat, että sosiaalinen media tarjoaa myös yhteisöllisyyttä, johonkin kuulumisen kokemusta. Yhteisöllisyyden rakentaminen on puolestaan esimerkiksi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan ja myös sen nuorisotyön tärkeimpiä tavoitteita (Meidän kirkko -strategia 2015; Köykkä 2014, 224). Toisaalta yhteisöllisyys (esim. Fb-ryhmä) tarjoaa kasvattajalle mahdollisuuden seurata ”ketä on keskusteluissa” ja mitä nuorille kuuluu.

Asennetta uusien työtapojen omaksumiseen kuvaa esimerkiksi seuraava nuorisotyöntekijän näkemys:

- Niin se asioitten sopiminen, suunnitteleminen, tekeminen on paikasta ja voi olla myös ajasta riippumaton. Elikkä voi tehdä silloin kun se osuu omaan aikatauluun. Ite määhän koen että sosiaalinen media on aika helppo tapa kommunikoida ja hoitaa asioita. Kaikkiahan ei sitä kautta voi hoitaa mutta monta asiaa voi hoitaa helpommin kuin perinteinen kirjepaperi ja postinkantaja -malli. (N7)

Nuorisotyöntekijöiden asenteet sosiaalisen median käyttöön vaikuttavat positiivisilta. Sosiaalisen median etuja sanoitetaan ja artikuloidaan monipuolisesti eri näkökulmista. Haastatellut nuorisotyöntekijät olivat avoimia uusille ideoille ja valmiita uusien avauksien toteuttamiseen omassa kontekstissään mielekkäällä tavalla. Sosiaalinen media nähtiin oikein käytettynä nimenomaan mahdollisuutena. Asian tuoreudesta kertoo kuitenkin se, että sosiaalisen median aktiivisen käytön koetaan tulleen viimeisten kahden vuoden aikana räjähdysmäisesti mukaan työhön. Eräs työntekijä kuvaa muutostilannetta:

- Ensin koitti taistella vastaan että minä en ainakaan sinne mee mutta sitte on menny junan mukana ja todennu että ihan hyvä juttu. Että ei oo kaduttanu. (N6)

Nuorisotyöntekijät refleктоivat omaa sosiaalisen median työkäyttöään ja tunnistivat aukkoja tiedoissaan ja osaamisessaan. Halu jatkuvasti oppia ja kehittyä nousi selkeästi esiin. Nuorisotyöntekijän positiivista, avointa asennetta ja pyrkimystä saada kiinni sukupolvien välistä kasvavaa digitaalista kuilua luonnehtii seuraava lainaus:

- Aika paljonhan mä oon näistä eduista justiin puhunukki että aika hyvin pysytään siinä maailmassa kiinni missä nuoret elää. Koska... ihte vanhenee koko ajan niin se kuilu kasvaa siinä välissä. Niin niin tämä on mielettömän hyvä tiäkkösää väylä pysyä siinä mukana että missä ne kulkee. (N3)

Kuten Siurala (2011, 144) toteaa, yhteydenpito nuoriin verkossa on teknisesti helppoa ja nopeaa. Tämä nostaa kohdattavien nuorten määrää, kuten myös se, että palvelu ei ole alueellisesti sidottua. Verkkotyössä ei rajata työkenttää paikallistasolle, vaan tarvitaan uudenlaista, rajoja ylittävää tapaa ajatella omaa työtä. Eräs nuorisotyöntekijä hahmottaa uudenlaisen toimintaympäristön (vrt. Kiilakoski 2012), joka laajenee globaaliksi ja sisäistää verkkotyön luonteen – samalla kun hän löytää työn mielekkyyden omasta ammatti-identiteetistään ja kasvatuksellisista päämääristä käsin:

- ... Et vaikka mä asun täällä niin mä voin palvella ihmistä, joka on jossakin ihan muualla tai vaikka ulkomailla tällä hetkellä...Eliikkä ne rajat pitää olla avarat. Se vaatii semmosta eri tyyppistä asennetta...Ja ehkä semmonen yleensäkin että kun jää itelle semmonen tuntuma että on...voinu olla kuulolla ja lieventää jonkun taakkaa...Tai luoda jotakin semmosia tulevaisuuden toivon näkökulmia. (N7)

Verkossa tapahtuva ja tietoverkkojen toiminnan mahdollistama uusi osallisuus tarjoaa nuorisotyön eri muodoille kiinnostavia mahdollisuuksia. Näihin mahdollisuuksiin tarttuminen edellyttää, että ollaan valmiita paitsi käyttämään uusia välineitä, myös havainnoimaan, millä tavalla nämä välineet luovat uusia osallisuuden muotoja ja osallistumisen tapoja (Kiilakoski 2012, 240). Avoin asenne merkitsee sen pohtimista, miten työkenttään on mahdollista tuoda sellaisia asioita, joita ei tällä hetkellä kyetä edes näkemään. Kasvatus, joka säilyttää muuntumisen, ennakoimattoman ja uuden, on valmis siihen, että elämistodellisuus ja toimintaympäristö muuttuu ja saa uusia tulkintoja. Näin kasvatus ei jähmetä olemista, vaan antaa sen ilmentyä uusin tavoin. Tällöin kasvatus ei kiinnity siihen, mikä on lähinnä ja valmiina, vaan auttaa muovaamaan uusiksi ja on muovautuvaa, uudistuksille ja muutoksille altista. (Kiilakoski 2012, 268–269.) Luovuutta ja innovatiivisuutta ilmentää seuraava nuorisotyöntekijän pohdinta siitä, voisiko sosiaalisen median käyttö olla jotain muuta kuin vuorovaikutusta ja kuulumisien vaihtamista keskustelupalstoilla:

- ...olisin ihan kiinnostunut kuulemaan justiin tämmösiä...että voisko se olla jotakin muuta. Ja varmasti voi olla... Että voisko sitä esimerkiksi käyttää siinä rippikouluopetuksessa jo-

tenkin niinku syvemmästi. Miten sitä vois käyttää.. Voisko siellä olla jotakin tehtäviä ja sitä kautta siellä olla tiiviimpää yhteistyötä seurakunnan kanssa. (N1)

Kiilakosken (2012) mukaan nuorisotyössä pitää olla herkkyyttä luoda erilaisia, uusia, toimivia ja innovatiivisia tapoja kuunnella nuoria. Tällaista nuorta kunnioittavaa luovuutta kuvaa pyrkimys hyödyntää sosiaalista mediaa nuorten käyttämällä tavoilla. Nuorisotyöntekijä jatkaa ideoimista varhaisnuorten kerhon kokoontumisella netissä, kun pitki-en etäisyyksien vuoksi fyysisiin tapaamisiin on hankala tulla.

- Voisko esimerkiksi olla jollakin semmosta kokemusta että vaikka olis tällainen sosiaalissa... ai että ku oiski kiva! Olis sosiaalisessa ympäristössä tapahtuva tota niinniin varhaisnuorten kerho. Minkälainen kerho oliski se että se kokoontuiski niinku niinku koneen ääressä ja ja se kokoontus vaikka tiistaisin kello 18–19. Ja se olis suljettu ryhmä että ne jotka olis siihen ryhmään ilmottautunu niin ne siellä on. Ja sillä olis ikään kuin ohjaaja... joka sitte ohjais sen toimintaa. (N1)

Kehkeytymässä olevaa ajattelua (Kiilakoski 2012, 255), innostumista ja innovointia kuvastaa seuraava työntekijän ideointi ja ääneen ajattelu:

- Meillä on aina yks opetuksellinen juttu (isokoulutuksessa) että voisko niitä sitte jakaa niinku tuon sosiaalisen median kautta niin se vois olla yks juttu. Että jos ei pääse sinne tapahtumaan niin sitte vois kuitenkin nähdä että mitä siellä on...käyty läpi. (N6)

Uusien ideoiden omaksumisesta, artikuloimisesta ja toteuttamisesta on haastatelluaineistossa puolestaan esimerkkinä kuvaus siitä, miten uutena toimintamallina kehitettiin sosiaalista mediaa rippikouluopetuksessa. Rippikoulun aloitusjaksolla, jo kesän leirijaksoa edeltävänä syksynä muodostettiin rippikouluryhmistä opettajineen ryhmät Facebookiin. Tavoitteena oli madaltaa kynnystä tulla aktiivisesti mukaan seurakunnan nuorisotoimintaan ja tukea rippikouluryhmän ryhmäytymistä. Nuorisotyöntekijä selittää työtoverinsa kanssa tekemäänsä innovatiivista verkon pedagogisen käytön kokeilua seuraavasti:

- Ja sitten me huviksensa lähdettiin työstämään työparin kanssa...että voisko sitä hyödyntää laajemmin vähän ikään kuin rippikoulun...aiheisiin sisärajossa. ...me heitettiin sinne nuorille tällöisiä visailukysymyksiä... kun ne niinkun kisaili siinä että kuka ehtii sen vastauksen ensimmäisenä antamaan niin...toisaalta nehen tutustuivat myös niin kuin laajemmasti ...seurakunnan sivuihin...Sitte me linkitettiin se sinne kirkkoverkkojen sivuille mistä löytää koko kirkon tavallaan niinkun vastauksia niin nehen huomaamatta menivät evlut kirkon sivuille huomattavasti laajemmin kuin ne olis ees hoksannu. Sitte ne oli ihan ihmeisään että ai täällä oli tällöisiä vastauksia... (N1)

Tässä haastatellun kuvauksessa näkyy sosiaalisen median käyttö "sisäänheittäjänä"(esimerkiksi kirkon sivuille), kun linkkien avulla voidaan ohjata nuoria hakemaan lisätietoa halutusta palvelusta. Samalla ao. seurakunnan nuorisotyöntekijät tarkastelevat, miten Facebook-ryhmä vaikuttaa ryhmän ryhmäytymiseen ja miten Facebook-taustainen ryhmä mahdollisesti poikkeaa muista rippikouluryhmistä. Tässä toteutuu kollegoiden välinen työn yhteinen ammatillinen reflektio ja kehittävä ote, kun kokemuksia voidaan vertailla keskenään.

Kyseinen haastateltu koki verkon pedagogiset mahdollisuudet rippikoulutyössä hyvänä, toisillekin jaettavana käytänteenä siitä, miten kirkon opetustehtävää voidaan toteuttaa verkossa (vrt. Meidän kirkko -strategia 2015). Hän reflektoi sosiaalisen median kokeilua rippikoulutyössä:

- ...Että sillä niinkun mediamaailman tasolla eletään edelleenkin mutta loppujen lopuksi aika syvälle mennään sinne rippikoulun perusjuttuihin...siihen rohkaisen että perustaa ryhmiä, se tekee aika aktiiviseksi sen rippikoulua edeltävän jakson... (N1)

Hän jatkaa pohtimistaan tunnistaen, että uudenlainen työtapa edellyttää työntekijältä uudenlaista ajattelua ja asennoitumista työhönsä:

- Mutta siinä täytyy olla yhteistyö työntekijä että ei se auta että työntekijä käy siellä kerran kahdessa viikossa kahtomassa. Koska se nuoret on niin että nehan haluaa että siellä käydään joka päivä. Ja heittelevät kysymyksiä...Täähän on kaikki niinku sitä mikä on ikään kuin valmista sitten kun me ollaan pureskeltu sitä yhdessä siellä... (N1)

Tapa ajatella – Kriittinen ajattelu ja ongelmanratkaisu

Kysymys siitä, miten verkko tulisi vastaanottaa nuorisotyön kasvatuksellisena ja pedagogisena toimintaympäristönä (Kiilakoski 2012, 201; vrt. Purjo 2012) haastaa nuorisotyöntekijän harjaannuttamaan 21. vuosisadan osaamistaitojaan myös kriittisen ajattelun kehittämisen näkökulmasta. Kiilakoski (2012) kritisoi, että usein teesiä teknologisen kehityksen determinismistä ei artikuloita selkeästi, vaan se toimii taustalla olevana ajattelurakennelmana, joka synnyttää vaatimuksen oppia uutta ja pakon mukautua teknologian käyttöön sekä teknologian vaikutuksesta muuttuneisiin toimintaympäristöihin. Hänen mukaansa tarvitaan kriittisyyttä nähdä teknologia yhtenä tapana tarkastella ja tulkita ilmiöitä. (Kiilakoski 2012, 39, 42–43, 46, 54.) Kiilakoski (2012, 60) herättelee kysymystä teknologian kanssaolemisen mahdollisuuksista osana kasvatuksen maailmaa. Samalla on oltava kykyä ylittää teknologiaoptimismi ja analysoida, millä tavalla teknologia sopeutuu olemassa oleviin rakenteisiin ja tekniikkoihin. Ennen kaikkea on oltava kykyä ymmärtää verkon käyttö kasvatuksellisena ja pedagogisena kysymyksenä, jolloin olennaiseksi asettuvat päämääräkysymykset siitä, miten tukea lasten ja nuorten hyvää elämää ja osallisuutta yhteiskunnassa, jota teknologia puitteistaa. (Kiilakoski 2012, 263–264.) Kiilakoski (2012) muistuttaa, että välineiden tuominen kasvatukseen ei ratkaise päämääräkysymyksiä. Siksi kasvatuksellinen ”tolkussaan olo” merkitsee sitä, että yhtäältä analysoidaan kriittisesti, miten internetin vaikutus lasten ja nuorten elämään otetaan huomioon kasvatuksessa, mutta toisaalta ei hullaannuta netistä eikä nähdä siinä katteettomia odotuksia (Kiilakoski 2012, 258). Kiilakosken (2012, 81, 219–220), samoin kuin Wreden (2011) mukaan tulee pyrkiä luomaan näkökulmaa, miten teknologiaa voidaan käyttää viisaasti perimmäisten inhimillisten kysymysten esittämisessä ja niihin vastausten löytämisessä.

Osaamisen kehittymisen prosessissa erityisen tärkeä rooli on oman ajattelun ja toiminnan reflektoinnilla. Kysymisen, kyseenalaistamisen, kriittisen pohdinnan, dialogin ja vaihtoehtojen tarkastelun voidaan siis ajatella olevan sisäänrakennettuna ammatillisessa kehittämisessä. (Docherty, Boud & Cressey 2006; Leppisaari & Kleimola 2007.) Nuorisotyöntekijät mediakasvattajina tarvitsevat myös itse kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja. Kuten Kiilakoski (2012, 255) freireläiseen ajatteluun viitaten korostaa, teknologisessa maailmassa kasvamiseen ei riitä vain kyky käyttää teknologiaa, vaan se edellyttää kriittisen ja eettisen ajattelun rakentamista teknologian vaikutuksista. Tarvitaan kykyä analysoida sitä, miten nimenomainen teknologia muuntaa toimintaa sekä sitä, millaisia haasteita se asettaa kasvatukselle ja nuorisotyölle. Haasteena on yhtä aikaa elää teknologian kanssa teknologisessa maailmassa ja hyödyntää sen avaamia mahdollisuuksia, mutta yhtä lailla pystyä analysoimaan sen ilmentymiä myös kriittisesti ja pohtia, mitä seuraamuksia niillä on lapsen ja nuoren hyvälle elämälle (vrt. Kiilakoski 2012, 255).

Haastatellut nuorisotyöntekijät tiedostavat ja refleктоivat aktiivisesti nuorten ja sosiaalisen median suhdetta ja omaa rooliaan tässä. He tunnistavat ja kokevat, että sosiaalinen media on "haltuunottavan voimakasta". Toiset nuoret ottavat pelkästään sosiaalisen median kautta yhteyttä. Haastatellut ovat huolissaan siitä, mitä tapahtuu nuorille, jotka eivät ole sosiaalisessa mediassa. Ovatko he seuraava riskiryhmä, joka on vaarassa syrjäytyä? Tämänkaltainen syrjäytymisen uhka tiedostetaan esimerkiksi seuraavassa pohdinnassa:

- Meilläki aika paljon työ menee tämän kautta et miten sitten tavallaan pidetään heijät mukana jutuissa. Ettei he putoa kärryiltä. Ja tavallaan työntekijänä muistaa että heille pitää olla sitte eri viestintäkanavat kuin sitten näille. (N7)

Sosiaalisen median roolia nuorisotyössä pohditaan seuraavassa kriittisemmin äänenpainoin. Toisaalta syntyy se vaikutelma, että sosiaaliselle medialle halutaan määritellä ja osoittaa "rajattu" paikka, joka helpottaisi ilmiön hallittavuutta. Toisaalta tässä näyttäisi ilmenevän Kiilakosken (2012) peräänkuuluttamaa kriittisyyttä sen suhteen, että teknologialle ei aseteta katteettomia odotuksia vaan se sijoitetaan kasvatuksellisten päämäärien kokonaisuuteen:

- Se palvelee meitä silloin tiedotuksessa hyvin ja me saamme informaation perille. Me saamme nuorelta sitä semmosta tietoa mikä auttaa meitä kehittämään omaa työtä. Mutta se että...tämä on yks osa nuorisotyötä tämä sosiaalisen median käyttö. Sekä meidän puolelta että nuorten puolelta. Mutta se ei saa ruveta hallihtein kaikkee. ...Mutta se mikä siinä on niin meidän pitää vastata että me saajaan jollaki tapaa tämmönen että se pysyy sillä tavalla että se auttais meitä ja se pystyy nuorelle oleen semmonen kohtuullinen väline. Mut se ei saa mennä liiallisuuksiin. (N8)

Nuorisotyöntekijän pohdinta edellä osoittaa selkeästi, että omaa työtä ei haluta suunnata pelkästään verkkotyön suuntaan. Siihen ei ole resursseja eikä myöskään tahtotilaa:

- Mutta tosiaan me halutaan myös semmosta konkretiaakin tähän nuorisotyöhön että ei ainoastaan vaan tujotettais sitä kuvaruutua ja sitä virtuaali-ihmistä vaikka se ois oikea. Mutta se tulee koneen kautta. (N8)

Kriittisesti tarkastellaan myös sosiaalisen median haitallisia vaikutuksia. Esimerkkinä tällaisesta pohdinnasta voidaan nostaa esiin verkossa kohtaamisen luonne. Jos välitön yhteys koettiin edellä (luku 4.1.1.) etuna, sillä tunnistetaan olevan myös haittavaikutuksia, joita seuraavat kommentit nostavat esiin:

- Nyt rupeaa niinkun hämärtyämään nuorilta se raja että tuntuu että se kone pitää olla aina auki. Ja aina pitää vastata heti. .. Kymmenen minuutin tauko on jo liian pitkä aika. (N1)

- Se vain että siinä on...huono puoli että eristäytykö nuoret sitte ainoastaan sen koneen ja sen kautta ainoastaan tämmöseen media chattailuun. (N8)

Pohdintaa nuorten ajankäytöstä ja sosiaalisen median asemasta heidän elämässään värittää jo edellä esiin tullut dikotominen jako erillisiin maailmoihin. Nuorisotyöntekijä on huolissaan siitä, että nuori ymmärtäisi, että "...onhan sitä elämää muuallakin kuin siellä sosiaalisessa mediassa" (N1). On kuitenkin syytä myös kysyä, tekeekö nuori eroa näiden "maailmojen" välillä vai ovatko ne hänelle "samaa elämää" (vrt. Lonka ym. 2013b).

Tapa ajatella – Oppimaan oppiminen

Elinikäisen oppimisen politiikassa korostuu, että keskeistä on pystyä omaksumaan muuttuvan työelämän edellyttämät valmiudet. Tällaisen uuden oppimispuheen tulisi

Kiilakosken (2012, 108–109) mukaan kontekstualisoitua myös oman työn arvoihin ja etiikkaan eli tässä yhteydessä työskentelyyn verkossa nuorisotyön toimintaperiaatteiden ja arvojen mukaisesti. Haastattelussa pyydettiin nuorisotyöntekijöitä kuvaamaan kokemiaan oman ammatillisen kehittymisen koulutustarpeita seuraavan kysymyksen avulla: Onko sinulla lisäkoulutustarpeita mediakasvatustaitojen ja verkkotyöskentelyn hyödyntämiseen työössäsi ja millaisia?

Oppimaan oppiminen on tunnistettu 21. vuosisadan taitona, joka liittyy osaamisalueena tapaan ajatella (ACT21S). Oppiminaan oppimisen osatekijöiksi on tässä yhteydessä tunnistettu vuoropuhelussa 21. vuosisadan taitojen teorialähteiden (ACT21S; Tremblay ym. 2012; Pearlman 2010) kanssa seuraavat elementit: aukkojen (gaps) tunnistaminen tiedossa ja osaamisessa, halu jatkuvasti oppia ja kehittyä, ammatillisen identiteetin päivittäminen, oman oppimisen vahvuuksien ja heikkouksien tunnistaminen ja aloitekyky oman oppimisen jatkuvassa kehittämisessä, itseohjautuvuus oppijana, toisilta oppiminen, toisille jakaminen, koulutuksen tarjoamat oppimismahdollisuudet ja reflektiivinen työskentely. Oppimisessa ammatillisen itsereflektion ja osaamisen kehittämisen kontekstissa voidaan tunnistaa sekä tahatonta että tahallista/tietoista oppimista. Tahaton oppiminen on oppimista, joka tapahtuu tahattomasti älyllisen toiminnan sivutuotteena ilman varsinaista oppimisen tavoitetta. Tietoisessa ja tavoitteellisessa oppimisessa pyritään tavoitteellisesti kehittämään tietoja ja taitoja – ja tunnistetaan oma osaaminen (Scardamalia & Bereiter 2003; Hakkarainen 2009). Vaikka myös arkioppimisella voi olla merkittävä rooli ammatillisen osaamisenkin kehittämisessä, tietoyhteiskuntakehitys haastaa erityisesti vahvistamaan nuorisotyöntekijöiden koulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa tietoisia ja tavoitteellisia oppimaan oppimisen taitoja.

Kyetäkseen tekemään nuorisotyötä, on työntekijän oltava perillä nuorten vapaa-ajan elämysympäristöistä. Tämä puolestaan edellyttää sosiaalisen median haltuunottoa – ainakin jossain määrin. Työntekijä joutuu tekemään jatkuvaa ja uudenlaista identiteettityötä. Pärjääkö tässä muutoksessa ”vanhoissa kengissäni”? Minkälaista osaamisen kehittämistä toimintaympäristön jatkuva muutos työntekijältä edellyttää?

Nuorisotyöntekijöiden kokemus siitä, että ”koko ajan tulee jotain uutta” nousi vahvasti esiin haastatteluissa. Tämä merkitsee jatkuvaa keskeneräisyyden tunnetta ja haastetta pysyä mukana kehitysprosessissa:

... kun tuolla verkossa ollaan ja tietokoneiden kanssa tehdään ja varsinkin semmosessa maailmassa jossa trendit vaihtuu koko ajan niin ei me olla ikinä valmiita. Et siis että se on niinkö minusta haaste pysyä mukana siinä nuorten... (N8/2)

Eräs nuorisotyöntekijä havainnollistaa oppimaan oppimisen kontekstia sosiaalisen median saralla liikkuvan pallon metaforan avulla:

- ...tuo on liikkuva pallo periaatteessa että se muuttuu tuo kenttäki vähä niinkö koko ajan. (N4)

Jatkuvasti muuttuva ilmiö, ”liikkuva pallo” kuvaa haastatellun kokemusta ilmiöstä, jonka kanssa pitäisi työössä jollakin lailla ”olla sinut”. Tässä on löydettävissä liittymäkohtia osaamisen kehittämisen luonteeseen tietoyhteiskunnassa: osaamisen kehittäminen on jatkuvaa liikettä, jossa tavoite liukuu koko ajan nopean muutosvauhdin johdosta eteenpäin. Kiilakoski (2012, 262) tähdentää että on analysoitava verkon käyttökotekstia, muutoksia toimintaympäristössä ja kehkeytyviä uusia toimintatapoja – on omaksuttava pedagoginen näkökulma virtaavassa tilassa olevaan sosiotekniseen järjestelmään.

Konkreettisia puutteita omassa osaamisessaan eräs haastateltu pohtii seuraavasti:

- Että en mää tiää mitä muita väyliä tuolla on, siellähän on twittereitä ja netlogia ja ja tuliko se mikä plus, Google+ ko on tulossa ja aivan ulkona tiäkkösää näistä.... En mää oo ikään ollu missään tämmösessä... mitä kaikkea... se ois jännä tietää että se maailma että missä nuo pyörii oikein. ...Tämä on vaan yks semmonen pieni piste että siellä on hirviän paljon kaikkea että mikä se on se maailma tiäkkösää siinä. (N3)

Haastatteluista ilmeni, että nuorisotyöntekijät kokevat toisaalta painetta ja asettavat myös itse itselleen osaamisvaatimuksia sosiaalisen median käytöstä. Samalla osa heistä kokee avuttomuutta, miten toimia. Pientä muutosvastarintaa on haastattelijen pohjalta havaittavissa, mutta voidaanko se tulkita myös ahdistukseksi, joka nousee työntekijän omien taitojen puutteesta (vrt. Leppisaari, Maunula & Mäkitalo 2013)? Jos työntekijällä oli kokemuksia sosiaalisen median käytöstä aikaisemmassa työssään, hän näytti peilaavan niitä nykytilanteeseensa ja aktiivisemmin pohtivan, voisiko vastaavia työtapoja soveltaa nykyisessä työssä.

Centria-ammattikorkeakoulun toteuttamassa projektityössä on tullut myös esiin, että organisaatioilla ei ole selkeää ohjeistusta, kuinka sosiaalisessa mediassa toimitaan ja kuinka paljon siihen voi käyttää työaika. Toiminnan raamit puuttuvat tai niitä ei ole riittävän selkeästi määritelty. Tämä aiheuttaa työntekijässä ahdistusta ja epävarmuutta, toimiiko hän oikein/riittävästi/liikaa. Toisaalta sosiaalisen median käytön yleisiä ohjeistuksia nuorisotyöhön tunnetaan, mutta merkittäväksi, oman ammatti-identiteetin päivittämiseen liittyväksi pohdinnan aiheeksi näyttää nousevan se, miten tehdä työtä tälläkin saralla omalla persoonallisella tavalla.

Koulutusta tarvitaan

Ilmeistä on, että koulutusta tarvitaan nuorisotyöntekijöiden mediakasvatustaitojen vahvistamiseksi. Haastatellut kokivat mediakasvatuksen jääneen ammattiopinnoissa aika kapeaksi omana opiskeluaikanaan. He kokivat, että on tarvetta avartaa sen ymmärtämistä, mitä kaikkea sosiaalinen media sisältää. Eräs haastateltu luonnehtii itseään "itseoppineeksi" sosiaalisen median saralla. Toinen nuorisotyöntekijä käyttää sosiaalista mediaa "henkilökohtaisessa elämässä", mutta sen työkäyttö on vielä vierasta. Kolmas puolestaan on osallistunut kirkon sosiaalisen median koulutukseen. Suomen evankelisluterilaisella kirkolla on ollut laaja kirkkoverkko -hanke, jonka puitteissa työssä olevia on paljon koulutettu.

Sosiaaliseen mediaan liittyviltä kehitysprojekteilta tai toimialan valtakunnallisilta palveluilta koettiin saatavan merkittävää tukea omaan sosiaalisen median käytön kehittämiseen:

- Onneksi meillä on tämä hanke joka tavallaan miettii näitä asioita tavallaan mejjän puolesta. Niinkö sosiaalisen median kannalta ja tekee sitä työtä ja kehittää toimintaa ja tavallaan sen kautta voi kouluttaa meitä. Meijän ei tarvi niinkö jotka ei osaa välttämättä tämmösiä hommia niin miettii näitä asioita ite. (N8/2)

Toisaalta mediakasvatuksen ja sosiaalisen median kehittämisen projektiluonteisuutta on kritisoitu. Sen on tunnistettu voivan johtaa kehittämistyöhön turhautumiseen ja yhteistyön ongelmiin eri tahojen välillä (OKM 2013, 21).

Osalla haastatelluista oli selkeästi halua jatkuvasti oppia ja kehittyä ja he kuvasivat olevansa itse aktiivisia pohtimaan ja opettelemaan uusia käytänteitä. Jotkut nuorisotyöntekijöistä taas eivät näyttäneet priorisoivan tätä aluetta keskeiseksi omassa työssään. He saattoivat kyseenalaistaa, voiko kehityksessä mukana pysymistä edes edellyttää osaksi työtä, kuten seuraava lainaus osoittaa:

- Niin että jos aatellaan niinkö mejän ammattikuntaa että kuinka paljon mejän tarttee sitten tietää. Jos meillä on jo tietotaito ja saavutetaan mejän asiakaskunta. .. (N8)

Osaamisen kehittämisessä 21. vuosisadan taidoksi tunnustettu itseohjautuvuus ilmenee selkeästi seuraavassa nuorisotyöntekijän pohdinnassa:

- Ja varmaan yks semmonen minkä takia itekki on halunnu enemmän tästä aihealueesta saaha ja yrittäny opiskella on se että tavallaan työntekijänä tarvii niinkun päivittäin näitä omia tietoja ja taitoja. Että pitää niinkun jaksaa olla kiinnostunu ja innostunu ja ottaa selvää. Koska tää on niinku systeeminä joka muuttuu koko ajan. Että se mikä oli viime viikolla uus juttu niin se ehkä on tänään vähän niinku vanha ... että pysyis ajan tasalla siinä missä mennään. Ettei tavallaan ite kangistu sitte niinku niihin siihen vanhaan, tuttuun, helppoon mikä on tänäpäivänä arkipäivää niin se ei oo enää huomenna arkipäivää... lapsille ja nuorille.... ja toki niinkun tän toimialan luonteeseenhan kuuluu se että jos on joku josta sä tarvit lisätietoa niin sähän etsit sen. Elikkä tavallaan niinkun aika lailla pitää ite ottaa selvää asioista. (N7)

Tässä reflektoinnissa näkyy nuorisotyöntekijän oma-aloitteisuus oppimisen kehittämisessä. Haastateltu pitää itselleen luonteenomaisena vahvuutena ja rikkautena sitä, että voi ja saa ottaa itse selvää uusista asioista.

Haastatteluissa esille nostetut oppimistarpeet ovat luonteeltaan melko käytännöllisiä. Osalla koulutustarvetta on ihan tietokoneen peruskäyttötaitojen osalta. Kouluttajakoulutuksen käynyt nuorisotyöntekijä, joka hallitsee perusosaamisen ja tunnistaa omat vahvuutensa, kaipaa syventävän oppimisen mahdollisuutta:

- syventämistä ja jalostamista... mennään tavallaan niinku pintaa syvemmälle ruvetaan kaapimaan enemmän syvemmältä merkityssisältöjä... (N7)

Samoin toinen haastateltu toivoi, että lisäkoulutuksen tarjoamisessa mentäisiin työvälinetasoa syvemmälle:

- ...Ehkä enemmän niinkun niinkun kasvatuksellisesta näkökulmasta. Tai opetuksellisesta näkökulmasta. Niin sieltä ihan siis semmosia konkreettisia niinkun esimerkkejä ja tilanteita. (N1)

Eräs nuorisotyöntekijä kokee tarvitsevansa syvempää ymmärrystä siitä, mitä kaikkea mediakasvatus on nuorisotyössä, siten, että se olisi nuorisotyön identiteettiin kuuluvaa. Hän kokee omassa ammatillisessa reflektiossaan tärkeäksi nimenomaan tästä näkökulmasta lähteä syventämään osaamistaan, jotta hän voisi vastata sosiaalisen median kasvatukselliseen haasteeseen:

- Mediakasvatukseen, just niinku tv:n kautta, elokuvien kautta tapahtuvaan...vois olla ehkä hyvä koulutustarve. (N5)

Samoin myös toinen haastateltu lähtee pohtimaan koulutustarvettaan mediakasvatuksen viitekehyksestä käsin ja kokee tarvitsevansa konkreettista opastusta ja neuvoa, miten kasvattaa nuoria sosiaaliseen mediaan liittyen. Lisäoppia hän toivoo esimerkiksi oman ammatti-identiteetin pohtimiseen nettikiusaamisen kontekstissa:

- ...onko siinä niinkö kasvattajana vai aikuisena vai vanhempana, miten tunnistaa ilmiö ja millä keinoin käsitellä sitä. (N6)

Yhtenä esimerkkinä tunnistetusta koulutustarpeesta nostetaan esille myös verkkokirjoittamisen taidot. Eräs haastateltu on nimennyt tämän tietoiseksi tavoitteeksi osaamisensa ajantasalla pitämiseksi:

- Koska jos sää kirjoitat niinku perinteistä vaikkapa lehtijuttua tai muuta niin se on ihan eri tyyppinen kuin jos sää kirjoitat verkkoon, verkkokeskusteluun tai jos sää kirjoitat blogiin tai jos sää kirjoitat chattiin niin on niinku eri kuviot. (N7)

Suoranta (2003, 148) huomauttaa, että tekstailu tuottaa omaa tyylilajiaan, "medialorea" ja muuttaa suomenkieltä. Nuoret käyttävät verkkoviestinnässä esimerkiksi lyhenteitä, kuvia, hymiöitä. Ymmärretäänkö niiden merkitys samalla tavalla?

Jakamista ja toisilta oppimista

Haastattelussa kysyttiin, mitä nuorisotyöntekijät kokevat voivansa oppia toisiltaan sosiaalisen median työkäytöstä. Millaisista mediakasvatukseen ja verkkotyöskentelyyn liittyvistä tilanteista ja toimintaympäristöistä haluaisit kuulla kokemuksia muilta nuorisotyöntekijöiltä? Toisilta oppimisen tarve, hyvien käytänteiden kuulemisen tarve nousi vahvasti esiin. Toisten kokeilemia ja kehittämiä käytänteitä haluttiin tarkastella siitä näkökulmasta, voisiko niitä soveltaa omaan työhön. Kivijärvi (2012) viittaa tutkimuksessaan nuorisotyöntekijöiden yksinäisen puurtamisen kulttuuriin. Sen suuntaisesti osa haastatelluista kokee, että ei ollenkaan tiedä toisten nuorisotyöntekijöiden toimintatavoista. Ajatus siitä, että sosiaalisen median käyttö- ja hyödyntämismahdollisuudet omassa työssä olisivat paljon laajemmat kuin mitä he edes osaavat ajatella, on tunnistettavissa.

Kun asioita sanotaan ääneen ja kokemuksia jaetaan, voidaan niistä myös yhdessä oppia. Kollegiaalisuus voi voimaannuttaa ja tukea työssä uudistumista ja kollektiivista ammatillista kasvua (Leppisaari & Kleimola, 2007). Oppimistila syntyy yksilöiden kommunikoidessa ja vaihtaessa ajatuksiaan, tietojaan, kokemuksiaan ja tunteitaan reflektiivisellä ja autenttisella tavalla (Fulop & Rifkin 1997, Docherty ym. 2006 mukaan).

Nuorisotyöntekijät olivat kiinnostuneita oppimaan jakamalla ja kuulemaan, miten muut käyttävät sosiaalista mediaa työssään. Toisilta halutaan kuulla esimerkiksi hyvistä työkaluista. Myös se, miten kollegat saavat sosiaalisen median kautta kontaktia nuoriin, kiinnostaa. Konkreettisenä esimerkkinä nousee esille tarve kuulla kollegojen kokemuksia Facebookissa päivystämisestä kesäloman aikana tai kännykän käytöstä leirillä. Vermaisilta halutaan kuulla myös työskentelyvinkeistä, toimintamalleista ja -tavoista, kokemuksista, keinoista ja hyvistä käytänteistä. Toisilta oppiminen koetaan nimenomaan ihmisten kanssa tehtävässä työssä ja varsinkin kasvatustyössä oleelliseksi oppimismahdollisuudeksi. Selkeät tapausesimerkit mutta myös yhteinen "päähähuullu ideointi" ovat tarpeellisia jatkuvan oman osaamisen kehittämiskeinoja (vrt. luovuus ja innovatiivisuus osaamistaitoina, luku 4.1.1). Yhteisen innovoinnin merkityksen tunnistamista ja avoimuutta uudelle ilmentää se, että haastateltu tunnistaa tarpeelliseksi pohtia yhdessä nimenomaan sitä, mitä muuta voisi tehdä ja miten muuten voisi sosiaalista mediaa omassa työssä käyttää ja hyödyntää.

Ilmeistä on, että caseja (tapausesimerkkejä) halutaan kuulla vertaisilta ja omia kehkeytymässä olevia ideoita halutaan nostaa esille ja pohtia niiden kehittämishaasteita yhdessä toisten työntekijöiden kanssa: - *Tarvitaan enemmänkin semmosta tukea sille mitä itse on tavallaan tehnyt tai oivaltanut ...onko siellä ollu semmosia tilanteita et missä se on hyvä tai huono se sosiaalinen media et oppis ehkä ite. Et ei tarvis mennä ehkä samaan kuoppaan vaan vois ehkä kiertää sit sen kuopan. Ja sitte tietenkin jos, nähä sitte mitä on käytössä. (N7)*

Toisilta voidaan oppia, vaikka persoonallinen työtapa kuuluukin vahvasti nuorisotyöntekijän identiteettiin ja koetaan, että ”jokaisen pitää soveltaa omat juttunsa paikallisesti omiin olosuhteisiin sopivaksi” (N7). Haastattelussa nousee esille eräs kokemus jakamisella oppimisesta kollegoiden kanssa:

...sillon kun meillä on niitä kokoontumisia niin me keskustellaan hirveän paljon, kaikki kertoo omista kokemuksistaan ja näyttää omia sivustoja...Sit me verrataan ja keskustellaan et mikä on toisilla toiminu hyvin ja sieltä saa aina semmosia uusia työkaluja tai pikku juttuja että miten sitä omaa... (N8/2)

Ilmeistä on, että työntekijät keskustelevat kyllä kasvokkain toimivista verkkotyömuodoista, mutta kokemusten jakaminen verkon välityksellä kangertelee. Työntekijät ovat tiedostaneet, että sosiaalisen median omaksuminen kuuluu heidän tehtäviinsä nuorisotyöntekijänä vuorovaikutuksessa nuorten suuntaan. Sen sijaan kaikki eivät vielä ole oivaltaneet tai kokeneet mielekkääksi, että sosiaalista mediaa voi hyödyntää myös kollegiaalisessa jakamisessa ja vertaisoppimisessa.

Käytännön toimintatapojen lisäksi eräs nuorisotyöntekijä nostaa esille tarpeen pohdiskella yhdessä yleisemmällä tasolla tulevaisuuden ennakoimista, sitä mihin suuntaan mahdollisesti ollaan menossa verkon käytössä nuorisotyössä. Tekniikka kehittyy nopeasti: mitä kaikkea uutta on tulossa ja miten sitä voi omaan työhön soveltaa:

- 6-7 vuotta sitten ei kukaan tienny Facebookista yhtään mitään ja tänä päivänä se on arkipäivää kaikille. Että mikä on tavallaan se tuleva seuraava iso suuntauma tai juttu. Mitä esimerkiksi 3D internet, että mitä se tuo tullessaan ja mitä mahdollisuuksia. (N7)

Hietajarvi (2013) kehottaa kasvattajia ja opettajia kysymään, mitä voi oppia nuorilta heidän sosiaalisen median toimintakulttuuristaan. Entä voisivatko nuorisotyöntekijät oppia nuorilta? Nuoria voi pitää nettinatiiveina, joille netissä toimiminen saattaa olla osa arjen rakenteita. Tämän johdosta kasvattajilla ei ole tiedollista etulyöntiasemaa verkko-toiminnan suhteen (Kiilakoski 2012, 255). Diginatiivit osaavat käyttää eri teknologioita sulavasti (Lonka ym. 2013a). Nuorilta sosiaalisesta mediasta, erityisesti sen työvälineistä, oppiminen nousee esille erään työntekijän pohdinnassa:

- Tietenkin varmaan ku nuorilta kysyis niin kyllähän ne varmaan kertois mut sit se on taas eri kantilta tuleva tieto sitte... (N5)

Onkin syytä kysyä, voisiko tätä nuorilta oppimisen mahdollisuutta ja kanavaa enemmän hyödyntää ja nostaa esille työntekijöiden osaamisen kehittämisessä nuorisotyössä? Viilomaan (2010) tutkimus osoitti työhön sopivan koulutuksen puutteen, sillä ao. tutkimuksen mukaan yli puolet verkkonuorisotyötä tekevästä ilmoitti tekevänsä työtä ilman siihen saatua koulutusta. Toimiakseen verkkoympäristössä vuorovaikutuksessa nuorten kanssa työntekijän on opittava nuorten verkossa käyttämä kieli (chat- ja symbolikieli) sekä tutustuttava tapaan, jolla nuoret käyttävät verkkoa (kuten sosiaaliset suhteet ver-

kossa). Teknologisesti latautuneessa ympäristössä tulee entistä keskeisemmäksi osata käyttää teknologiaa oman kehittymisensä välineenä (Kiilakoski 2012, 235). Uuden oppiminen ei voi Kivijärven (2012, 313) mukaan enää tapahtua perinteisin keinoin istumalla ja kuuntelemalla ulkopuolisia asiantuntijoita. Uusissa tilanteissa yhdessä tekemällä, kokeilemalla ja erehtymällä oppiminen ja opitun yhteinen reflektio ja jakaminen korostuvat. Ammatillisen osaamisen rakentaminen näyttäisi siten siirtyvän formaalin opetuksen luentosaleista non-formaalin oppimisen sosiaalisiin ympäristöihin, vaikkapa IRC-Galleriassa, Facebookissa tai Habbo Hotelissa toimiviin moniammatillisiin tiimeihin (Siurala 2011, 146).

3.4.2 Tapa tehdä työtä

Tapa tehdä työtä on 21. vuosisadan taitojen toinen näkökulma. Tässä yhteydessä kommunikaatio -osaamisaluetta tarkastellaan erityisesti mediakasvatuksen viitekehyyksessä ja yhteistyö -osaamisaluetta moniammatillisen verkkoyhteistyön näkökulmasta (ks. Taulukko 2).

Tapa tehdä työtä – Kommunikaatio mediakasvatuksena

Mediakasvatus on Merilammen (2014) mukaan käsitteenä epäselvä ja moniselitteinen. Tässä yhteydessä sitä pyritään määrittelemään ja lähestymään kommunikaation ja toimintaympäristön muuttumisen kautta. Kommunikaatio ymmärretään verbaalisena tai nonverbaalisena vuorovaikutuksena, jonka välityksellä ilmaistaan tietoja tai emotionaalista suhtautumista. Mediakasvatuksen kontekstissa kommunikaatio ymmärretään nimenomaan interaktiivisena viestintänä ja sen kaksi- ja monisuuntainen merkitys korostuu. Uudet mediat muuttavat niitä tapoja, joilla ihmiset kommunikoivat ja toimivat keskenään. Mediakasvatusta voidaan pitää opetuksen ja kasvatuksen reaktioina – myös proaktiivisina – näihin muutoksiin. (Merilampi 2014, 43–44, 73–74.) Nuorisotyö verkossa edellyttää, että vanhojen toimintatapojen oheen luodaan uusia, nuorten tarpeista ja heidän elämismaailmansa muutoksesta nousevia tapoja tehdä nuorisotyötä (Kiilakoski 2012, 222).

Kuten edellä on jo noussut esiin, keskeinen kysymys on se, millä tavoin kommunikatioteknologiaa voidaan käyttää hyödyksi kasvatuksessa. Uudet teknologiset ympäristöt vaativat nuorisotyöntekijältä sekä teknisiä taitoja että taitoja käyttää teknologiaa kasvatuksellisesti ja pedagogisesti mielekkäällä tavalla. Tämä puolestaan vaatii uudenlaista pedagogista lähestymistapaa kasvatuksen keskeisiin ilmiöihin (Kiilakoski 2012, 42–43). Kiilakosken (2012, 83) mukaan keskeiset kysymykset myös internetin erilaisissa kasvatuksellisissa sovellutuksissa ovat luonteeltaan pedagogisia – eivät teknologisia. Nuorisotyö voi toimia myös aikaansa edellä – tehdä ammatillisia avauksia, joilla nuorten arkista toimintaa ja ajattelua luotsataan (Komonen, Suurpää & Söderlund 2012, 11–12). Kiilakoski (2012, 223, 230) huomauttaa, että pelkkä vanhojen toimintojen pukeminen uusiin hepeneisiin ei riitä muuttuneessa tilanteessa vaan vaaditaan uudenlaisia osallistumisen tapoja, jotka ottavat huomioon verkon tuottamia uusia yhteistoiminnan muotoja. Näin verkko-osallistumisesta muodostuu parhaimmillaan erilaisia kommunikaatio- muotoja yhdistelevää toimintaa.

Kommunikaatiotaidot ovat 21. vuosisadan keskeisiä taitoja, joihin tuovat uutta ulottuvuutta sosiaalinen media ja monikulttuurinen toimintaympäristö. Tähän osaamisalu-

eeseen sisältyvät suullinen ja kirjallinen viestintä digiympäristöissä, taito kuunnella, sensitiivisyys, yhteenkuuluvuuden tunteen rakentaminen, avoimuus, rakentava viestintä, digitaalisten työvälineiden sekä verkostotyökalujen tehokas ammatillinen käyttö. Centria-ammattikorkeakoulun toteuttamassa osaprojektissa ovat nousseet esille nuorisotyöntekijän rooli mediakasvattajana sekä työtävät mediakasvattajana. Ne korostuvat erityisesti tässä haastattelututkimuksessa ja ne nähdään päänäkökulmina aiheen tarkastelussa.

Kuten Kiilakoski (2012) painottaa, aikuisten kasvatusvastuu ei häviä verkossa, se pikemminkin korostuu. Tämä vastuun kantaminen edellyttää hänen mukaansa kykyä tarkastella sitä, miten teknologia puitteistaa elämäämme ja kykyä käyttää teknologiaa kasvatuksellisten päämäärien hyväksi. On sekä ymmärrettävä teknologian merkitys arjessa, että omattava kasvatustajua, jossa päämääräkysymykset ohjaavat välineellisiä kysymyksiä (Kiilakoski 2012).

Kasvatuksessa tulisi hyödyntää internetin avaamia mahdollisuuksia ja kehittää kriittistä tajuja internetin toiminnasta (Kiilakoski 2012, 255). Mediakasvatuksen tavoitteena on riittävä medialukutaito (voidaan kutsua myös kriittiseksi lukutaidoksi), jota tässä artikkelissa käsitellään tarkemmin luvussa 4.3.1. Kotilainen ja Rantala (2008) tähdentävät, että mediakasvatuksen avulla voidaan tarttua asioihin, jotka ovat nuorille ajankohtaisia, merkityksellisiä ja heidän elämismaailmaansa koskettavia. Mediakasvatus on aktiivista työtä, jolla tuetaan nuoren kasvua ja kehitystä vastuulliseksi mediankäyttäjäksi ja mediasisältöjen tuottajaksi (Lundvall & Tuominen 2011). Mediakasvatuksessa otetaan kasvatuksen näkökulmasta kantaa mediakulttuurin ilmiöihin sekä ohjataan nuoria mediataitoihin oman tekemisen ja tulkinnan alueilla (Kotilainen & Rantala 2008). Nuorisotyön näkökulmasta mediakasvatuksen tehtävänä on tukea nuorisolaissakin (Nuorisolaki 2006/72) mainittua myönteistä kehitystä: osallisuutta, luovuutta, identiteetin kehittymistä ja sosiaalisuutta. Tukeminen voi tapahtua esimerkiksi keskustellen tai tuottaen mediaesityksiä ja julkaisten niitä verkossa.

Kiilakosken (2012, 235–236) mukaan kasvatustilanteet ja -ympäristöt kohtaavat monipuolisemmin nuorten elämismaailmaa, jos niissä on useita erilaisia tapoja olla keskenään toisten nuorten kanssa. Kasvatustoiminnan tulisi luoda ympäristöjä, joissa kasvatettavilla on mahdollisuus oppia yhdessä toimimisen muotoja ja joissa he voivat kokeilla useita erilaisia teknologisia välineitä toistensa tavoittamiseen (Kiilakoski & Taiponen 2011). Kasvattajien tulisi rakentaa verkkoon puitteita, missä nuoret voivat työskennellä yhteisöllisesti muiden nuorten kanssa. Se, että nuoret keskustelevat ja saavat vertaistukea, ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita tällaisen vuorovaikutuksen sisällön positiivisuutta. (Kiilakoski 2012, 237; Kiilakoski & Taiponen 2011.) Samaan aikaan verkkonuorisotyössä voidaan ottaa huomioon myös negatiiviset uhat kuten kiusaaminen, syrjäytyminen, rasismi, yksinäisyys ja eristäytyminen pyrkimällä aktiivisesti kehittämään keinoja, joilla nuoret saadaan mukaan uhkien ennaltaehkäisyyn medioiden kautta ja niiden avulla. (Lundvall & Tuominen 2011.) Tuki mediakulttuurin teemoissa tarkoittaa esimerkiksi keskustelutukea nettikiusaamistapauksessa tai ohjeistusta. Mediakasvatuksen yksi tärkeä osa on lapsen suojaaminen kasvua ja kehitystä haittaavalta sisällöltä. Nuorten kanssa toimittaessa mediasuojelun näkökulmasta tärkeää on kriittiseksi kasvaminen, itsensä suojaamisen taidot ja tieto siitä, kehen tai mihin ottaa yhteyttä, jos median käyttöön liittyy ongelmia. (Lundvall & Tuominen 2011.) Kuikan (2011, 117) mielestä verkossa teh-

tävän nuorisotyön ei kuitenkaan tulisi profiloitua ongelmakeskeiseksi, eikä sen lähtökohdan tarvitse olla ongelmakeskeinen. Tarve myönteisestä lähtökohdasta tehtävän työn lisäämiseen verkkoa käyttävien nuorten parissa on koettu ilmeiseksi.

Tässä yhteydessä tarkastellaan, miten nuorisotyöntekijät kokevat itsensä mediakasvat-
tajina. Kun nuorisotyöntekijät kuvaavat omaa tapaansa tehdä työtä verkossa ja toimia
mediakasvattajina, se tässä tapauksessa pääasiassa tarkoittaa tapaa toimia Faceboo-
kissa. Mediakasvatus on määritelty tässä tutkimushaastattelussa väljästi (yhdessä te-
kemistä, keskustelua, suojelua, mediankäytön neuvontaa) ja jätetty avoimeksi, miten
haastateltava sen ymmärtää.

Sosiaalisen median käyttö koetaan luontevana osana nuorisotyöntekijän työtä. Haasta-
tellut tunnistavat sen, että työn tekemisen tapa on muuttunut verrattuna aikaan ennen
sosiaalista mediaa. Mutta toisaalta sosiaalisen median käyttö on jo jotenkin ”niin tätä
päivää”, ”niin normaalia arkipäivää” ja olennainen osa työtä, jotta muutosta koetaan
vaikeana analysoida tarkemmin.

Mediakasvatuksen antaminen koettiin vaikeana, osin vieraanakin ajatuksena. Eräs
haastateltu koki, ettei hänellä ole varsinaisesti kompetenssia mediakasvatuksen alalla.
Verkon rooli ei hänen ammattiin opiskelunsa aikoina ole ollut nykyisenlainen eikä hän
ole omassa koulutuksessaan saanut oppia mediakasvatuksesta. Omaksi ohjaavaksi pe-
riaatteekseen hän on kuitenkin löytänyt positiivisen ja nuoria kannustavan roolin ver-
kossa toimiessaan. Hän tarkastelee verkon käyttöä kasvatuksen päämääräkysymysten
kontekstissa ja näkee verkon välineenä kasvatuksen päämääriin pyrkimisessä (vrt. Kiila-
koski 2012, 216). Tämä merkitsee hänelle kirkon työntekijänä mahdollisuutta pitää esillä
”meijän sanomaa” (vrt. Meidän kirkko -strategia 2015).

Teknologian käytön kasvatukselliset perustelut liittyvät kykyyn hyödyntää teknologiaa
vuorovaikutukseen ja toimimiseen. On luotava mahdollisuuksia vaikuttaa teknologian
avulla omaan lähiympäristöön ja luotava erilaisia tapoja olla siinä osallisena (Kiilakoski,
2012, 83). Vaikka nuorisotyöntekijät tunnistavat nuorisotyön yhteiskunnallisen merki-
tyksen erilaisine kehittämisvaateineen, se ei ole työn keskeisin lähtökohta. Ammatil-
lisen nuorisotyön ydin lepää yhä dialogisessa kasvatussuhteessa nuorison ja nuoriso-
työntekijän välillä. (Komonen ym. 2012, 19; Purjo 2012.)

Verkkovuorovaikutuksen muotoja nuorisotyössä

Tutkimushaastattelussa kysyttiin, mihin nuorisotyöntekijät käyttävät sosiaalista medi-
aa ja verkkovuorovaikutusta työssään? Mitä viestinnän muotoja ja tapoja he käyttävät?
Esimerkkeinä verkkovuorovaikutuksen muodoista haastattelija mainitsi kahdenkeski-
sen keskustelun, ryhmäkeskustelun ja reaaliaikaisen vs. ei-reaaliaikaisen keskustelun.

Haastattelut ilmensivät, miten nuorisotyötä tehdään tänä päivänä Facebookissa. Kaik-
kien haastateltavien mukaan Facebookissa käydään ensisijaisesti kahdenkeskisiä kes-
kusteluja, joita työntekijät pitävät tärkeänä osana nuorten kanssa tehtävästä työstä.
Verkkokeskusteluun näyttää olevan matala kynnys ja osalle nuorista on helpompi kir-
joittaa, kuin sanoa ääneen niitä itselleen vaikeita asioita. Tämä tapa toimia tukee Ko-
mosen ym. (2012, 20) pohdintaa siitä, että nuorisotyön ajankohtaiset kehittämispai-
notukset voivat olla osaltaan vahvistamassa yksilölähtöistä nuorisotyötä ja viemässä
nuorisotyötä kauemmaksi ryhmätyön traditiosta, joka on suomalaisen nuorisotyön

keskeisiä perustoja. Sosiaalisen median nousu aktivoi miettimään sen aseitoimista janelle yksilö- vs. ryhmäorientoitunut nuorisotyö. Facebookissa chat-keskustelut ovat useimmiten kahdenkeskeisiä nuorisotyöntekijän ja nuoren välillä.

Keskustelu Facebookissa on useimmiten reaaliaikaista chat-keskustelua, kun nuoret huomaavat, että työntekijä on paikalla netissä. Nuoret "heittävät kysymyksiä" ja nuori saa vastauksia kysymyksiinsä, jotka usein koskevat käytännön nuorisotyön toimintaa ja ajankohtaisia asioita. Facebookin chatissa jutellaan myös kuulumisista, päivän tapahtumista ja nuoren elämään kuuluvista asioista. Tällainen chattailu saattaa kestää puolikin tuntia. Työntekijän tapaa tehdä työtä luonnehtii seuraava lainaus:

- *Mää oon koneella niin mulla on yleensä aina Facebook auki ja chatti auki että jos joku haluaa tulla puhumaan jostaki tai kysymään jostaki niin se on aina siellä taustalla. (N8/2)*

Yksi haastateltava kuvailee verkossa viestimisen haasteita seuraavasti:

- *Nämä live chatit tai reaaliaikaiset keskustelut, niin niille on oma tarpeensa ja ne on taas tämmöselle keski-ikäiselle työntekijälle haaste pysyä nopeassa kirjoittamisessa mukana. (N7)*

Kiilakoski (2012) toteaaakin, että aikuiselta vaaditaan pelisilmää tunnustaa, ettei hän pärjää nuorten nopeudelle ja nokkeluudelle verkossa. Parhaimmillaan tämä "antautuminen" lisää kuitenkin molemminpuolista kunnioitusta ja rakentaa luottamusta osapuolten välille. Perusajatuksena on, ettei luotettava aikuinen työntekijä yritä verkossa-kaan olla muuta kuin on (Kiilakoski 2012, 232).

Nuoret myös jättävät viestejä Facebookiin silloin, kun heille itselleen tuntuu sopivalta ja nuorisotyöntekijä palaa niihin myöhemmin. Ei-reaaliaikaiseen, eriaikaiseen vuorovaikutukseen työssä kuvataan kuuluvan myös neuvojen kysyminen sekä nuorten suunnalta tulevana yhteydenottoina että myös työntekijä- tai kasvattajaverkoston keskinäisenä konsultaationa. Eriaikainen viestintä antaa aikaa asioiden miettimiseen ja taustojen selville ottamiseen.

Myös nuorisotyöntekijä saattaa jättää yhteydenottopyyntöviestin nuorelle, jos hän on esimerkiksi huolissaan tästä. Nuorisotyöntekijöiden työn tekemisen tapaan Facebookissa kuuluu, että seurataan Facebookin tilapäivityksistä, mitä nuorille kuuluu ja voidaan tarvittaessa reagoida ja puuttua tilanteisiin:

...*mun mielestä se on kätevä tuo sosiaalinen media ...Että vähän pystyy seuraamaan niitten elämää sitte....Että kyllä mun mielestä silleen pysyy paremmin ajan tasalla. (N6)*

Tätä voi kutsua vierelläkulkemiseksi, joka Niemen (1991) mukaan on kasvatuksen olemuksesta avaava metafora. Verkko/sosiaalinen media on tuonut vierelläkulkemiseen aivan uudenlaisen ulottuvuuden.

Eräs nuorisotyöntekijä käyttää työnsä tunnusomaisesta sosiaalisen median käytöstä termejä "huutelut tai huhuilu". Tätä hän kuvaa "huomatkaa olen olemassa" -tyyppisenä nuorten viestintänä:

- *Elikkä osa provosoi, osa muuten vain pyrkii kiinnittämään jonkun aikuisen tai työntekijän huomion jollaki tietyllä käytöksellä... jokaisella on tarve tulla kohdatuksi ja huomatuksi niin netissä se toimii joillakin vähän eri tavalla. (N7)*

Köykkä (2014) huomauttaa, että nuoren tarve tulla huomatuksi ja kohdatuksi merkitsee myös sitä, että nuorisotyöntekijän/kasvattajan tulee käyttää harkintaa kommentoimisessaan. Hänen roolinsa ei ole olla netissä varoitteluissa, torumassa ja kieltämässä vaan rakentamassa luottamussuhdetta nuoreen. Nuorisotyön ytimessä on nuoren kohtaaminen ainutlaatuisena yksilönä – ei nuoriso harmaana massana (Purjo, 2012). Sosiaalissa mediassa on tärkeää kohdata nuori ”suoraan”. Tätä tavoitetta seuraava nuorisotyöntekijän kokemus vahvistaa:

... me uskalletaan kysyä se ääneen että mitä sulle kuuluu että mä oon huolissani sinusta että miten sulla mennee. Sen mää oon huomannu että siitä nämä tenavat tykkää... (N3)

Varsinaisia ryhmäkeskusteluja verkossa eivät haastateltavat juurikaan käyttäneet, mutta ryhmäsivut aktivoivat myös keskustelua ja antavat työntekijälle mahdollisuuden seurata ja kommentoida sitä. Eräs haastateltu toi esille, että heidän avoimilla Facebook-sivuillaan käydään joskus vilkastakin, lähinnä nuoren ja työntekijän välistä keskustelua, vaikka varsinaisia keskusteluryhmiä ei sinne ole perustettu. Tässä mielessä Komosen ym. (2012) huomio nuorisotyön yksilölähtöisyyden vahvistumisesta työntekijän ja nuoren keskusteluyhteytenä sosiaalisessa mediassa näyttäisi pitävän paikkansa. Toisaalta verkon mahdollisuus on nimenomaan yhteisöpainotteisuus, joka ilmenee tiedottamisessa sekä myös siinä, että nuoret itse perustavat uusia Facebook-ryhmiä, kuten esimerkiksi isoset rippikoulun jälkeen. Tällaisessa toiminnassa kuitenkin koetaan ilmenevän myös eettisiä ongelmia sen suhteen, mitä ryhmissä jaetaan ns. isosen roolissa. Kiilakoski (2012, 237) huomauttaakin, että riskitekijät verkossa ovat perustelu sille, miksi kasvattajien tulisi olla kiinnostuneita myös nuorten itsenäisesti verkossa toimivista ryhmistä.

Sen lisäksi, että Facebookia käytetään suoraan vuorovaikutukseen nuorten kanssa, Facebookia käytetään erityisesti tiedottamiseen. Facebookissa tai sen chatissa kutsutaan nuoria mukaan fyysisiin tapaamisiin nuorisotiloihin tai seurakunnan tapahtumiin ja pyritään näin madaltamaan nuorten kynnystä osallistua nuorille suunnattuun toimintaan. Nuorille tiedotetaan tapahtumista ja ajankohtaisista asioista (esim. kesätyön haku, leirikirjeet). Haastatellut kokevat, että Facebook on helppo, nopea, kattava ja kustannustehokas tapa välittää tietoa oikealle kohderyhmälle. Etuna nähdään myös se, että nuoret jakavat tietoa eteenpäin omille verkostoilleen. Osalla haastateltuja Facebookin avoin profiili on nimenomaan luotu tiedottamistarkoitukseen ja edistämään toiminnan näkyvyyttä, kuten työntekijä seuraavassa selostaa:

...meidän profiili on semmonen et jokainen nuori ja aikuinen ja kuka tahansa pystyy näkemään sen profiilin mut vaan ne nuoret jotka on kavereita niin saa kommentointioikeuden sinne seinille tai voi esittää kysymyksiä sitä kautta. (N5)

Tiedottamisen ja tapahtumien luomisen kautta luodaan myös mahdollisuus käyttää Facebookia yhtenä yhteydenottokanavana. Myös tiedottamisessa ”tapa tehdä työtä” on sosiaalisen median voimistuessa muuttunut ja saanut uusia piirteitä. Esimerkkinä toimivaksi koetusta ratkaisusta, josta on muodostunut pysyvä hyvä käytäntö, mainitaan äkillisen kriisitilanteen yhteydessä kirkossa järjestettävästä muistohetkestä tiedottaminen sosiaalisen median avulla. Tiedottamisen tehokkuutta osoittaa esimerkki, jossa Facebookista seurattiin, miten nuoret reagoivat paikkakunnalla tapahtuneeseen nuoren kuolemantapaukseen. Tämän perusteella kutsuttiin nuoret koolle hartaushetken seuraavan päivän iltana. Tilaisuus kokosi 100 nuorta. Työntekijä kuvaa Facebookissa tapahtunutta viestintää:

- Kaikki nämä levis siitä ku kulovalakia... (N3)

Facebook koetaan käteväenä tapana viestittää myös muutoksista nuorisotyön ohjelmassa. Jos esimerkiksi tilaisuutta siirretään, siitä ei lähdetä viemään koulun ilmoitustaululle julistetta, vaan tänä päivänä toimitaan toisin:

... jos mä laitan vaikka infon että ens perjantain disco siirretään torstaille, jakakaa eteenpäin tätä. Niin sitte mä nään sieltä että siellä on kymmeniä uusia jakoja jossa nuoret laittaa sitä viestiä. (N8/2)

Yhdessä haastattelussa nousee esille kokeilu, jossa valituille nuoppareille perustettiin fanisivustot Facebookiin ja seurattiin miten ne toimivat sekä nuorisotyön toimijoiden että asiakkaiden näkökulmasta. Konkreettisenä tuloksena ja työtapaan vaikuttavana tekijänä havaittiin, että nuoret lähtevät paljon helpommin nuoppareihin kaupungin eri alueille, kun tietoa nuoppareiden toiminnasta jaetaan Facebookissa. Tässä ilmenee oman toiminnan kehittävää kokeilua. Esimerkki osoittaa, että Facebook on siis edelleen tehokas viestien välittäjä ja toimintaan aktivoija, vaikka nähdäänkin olevan syytä tarkastella kriittisesti verkkonuorisotyön kapeutumista lähes yksinomaan Facebookiin (vrt. Lundqvist 2014).

Kiilakosken (2012, 223) mukaan olisi myös irtauduttava aikuisten hallinnoimista rakenteista ja katsottava, miten verkossa voidaan tukea nuorisotyöllisin keinoin nuorten keskinäistä vuorovaikutusta. Verkkopalveluissa on hyvä tarkastella osallisuuden näkökulmaa ja kysyä, millaisia rooleja lasten ja nuorten on mahdollista saada, voivatko nuoret vaikuttaa nuorisotyöhön ja tehdä siitä itsensä näköistä ja kokoista (Kiilakoski 2012, 224–225). Lundqvist (2014) peräänkuuluttaa hyödyntämään nuorten monipuolista ja rikasta verkkokäyttäytymistä ja käyttämään Facebookin lisäksi muita sosiaalisen median palveluita sekä suunnittelemaan tämän pohjalta uusia verkkonuorisotyön toimintatapoja. Nuorten osallistaminen on noussut myös kehittämissympäristöissä keskeiseksi käsitteeksi, ideaaliksi ja oikeuttajaksi (Komonen ym. 2012, 14). Nuorisolain (2006) mukaisten osallisuusryhmien tarkoituksena on nostaa nuorten ääni esille oman alueensa ja elinympäristönsä viihtyvyyteen liittyvissä asioissa (Nuorisolaki 2006/72). Omien ajatusten ilmaiseminen, kommunikointi ja vaikuttaminen ovat keskeisiä mediakasvatuksellisia ulottuvuuksia. Nuorille tarvittaisiin lisää mahdollisuuksia osallistua viestien tuottajana. Yhtenä tapana tehdä työtä nostetaan haastatteluissa esille osallisuuden lisääminen: itse tekeminen, asioista sopiminen. Vastuuta tapahtumien toteutumisesta ja tapahtumien sisällöntuottamisesta onkin annettu nuorille itselleen. Sosiaalinen media antaa välineitä ja tukee nuoria itse tuottamaan, tekemään ja toimimaan:

- Facebookin kautta porukka voi mainostaa, pistää omia musiikkivideoita ja biisejä sinne tapahtuman alle ja kutsua samalla omia kavereita sinne. (N7)

Sosiaalisen median kautta saadaan myös nuorilta hyviä ideoita ja ajatuksia toiminnan suunnitteluun. Esimerkkinä tästä nousi nuorten ideoiden jalostaminen nuopparitoiminnan vuosittaiseen tai puolen vuoden toimintasuunnitelmaan.

Kasvatus verkkovuorovaikutuksessa

Tutkimushaastattelussa kysyttiin erikseen, miten haastateltavat huomioivat lasten ja nuorten kasvatuksen verkkovuorovaikutuksessa? Miten kasvatus toteutuu verkon kautta? Pystyykö sitä huomioimaan verkkovuorovaikutuksessa? Ja onko kasvatus verkon kautta erilaista?

Kiilakoski (2012) ja Purjo (2012, 105) haastavat ottamaan selkeämmin ja vahvemmin käyttöön nuorisotyön kasvatusresursseja. Nuorisotyössä nuorten kohtaamisen tulisi heidän mukaansa tapahtua yhä enemmän kasvatuksen viitekehyksestä käsin. Nuorisotyöntekijän tulee vastuullisena aikuisena ja kasvatusalun työntekijänä tuntea ja tietää oma paikkansa. Yhtenevästi Kiilakosken (2012) painotuksen kanssa osa haastatelluista korosti, että kasvatusvastuu ei vähene verkossa, vaan samat kasvatuksen periaatteet pätevät niin verkossa kuin muuallakin. Nuorten kohtaamistilanteet verkossa ovat Kiilakosken (2012) mukaan kuitenkin erilaisia. Ne ovat ympäristöstä riippuen anonyymejä ja kasvottomia suoria kontakteja, joissa keskustellaan välittömästi ilman sen kummempia luottamuksen rakentamisen vaiheita. Tämä haastaa verkkotyötä tekevän: olenko tarpeeksi nopea, osaanko lukea nuorta oikein (Kiilakoski 2012, 231)?

Kasvatusta verkkovuorovaikutuksessa haastateltavat kuvasivat seuraavasti. Se saatiin kokea haastavaksi ja vaikeaksi kuvata tai arvioida. Sen suhteen koettiin myös epävarmuutta ja kysyttiin:

- ...minkä verran verkkovuorovaikutuksen tarvii kasvattaa. Et kuitenki se on, se kasvotusten kasvattaminen ... Miten sä sieltä koneen toisesta päästä sanot sille nuorelle et älä tee noin tai älä tee näin... (N5)

Päinvastoin kuin Kiilakoski (2012) korostaa, kolme haastateltavista ei nähnyt verkossa tapahtuvassa vuorovaikutuksessa sinänsä juurikaan eroa fyysiseen vuorovaikutukseen. Samojen lainalaisuuksien nähtiin vaikuttavan vuorovaikutuksessa, tapahtuipa se netissä tai kasvokkain. Toisaalta nuorisotyöntekijät kokivat osalle nuoria olevan helpompi avautua netin kautta kuin tulla puhumaan kasvokkain:

- Että se on aivan sama että ollaanko me fyysisesti ja konkreettisesti sen nuoren kanssa vastakkain vai ollaanko me sitte jonkun Facebookin kautta vastakkain. Että ihan samalla lailla se tietynlainen käyttäytyminen on siinä keskustelun lomassa vaikka se tapahtuu koneella. (N8)

Eräs nuorisotyöntekijä luonnehtii, että verkossa kasvatuksessa on oma sävyensä:

- (Kasvatus) tulee niissä kommentteissa, niin niissä lauseissa ja niissä sanoissa mitä ihte siellä käyttää. (N1)

Kasvatus verkossa on "arkipäivän yhdessä elämistä", huomaamattakin tapahtuvaa – tai sitten ns. äidillistä tapakasvatusta, jolla opastetaan lasta tai nuorta tarkastelemaan omaa toimintaansa:

-... että hei että voiskai asian fiksummastikin ilmaista. (N1)

Oman asenteen ja esimerkin verkkovuorovaikutuksessa ja viesteissä katsottiin olevan yksi tapa kasvattaa. Oleellista nähtiin olevan, miten työntekijä itse mediaa käyttää:

- Pyrin ohjaamaan... omilla ajatuksilla, kirjoituksilla. Eli käytännössä niinku omaa ammatitietikkaa siinä tuon esille. (N4)

Kasvatusta kuvattiin haastatteluaineistossa myös vuorovaikutuksellisen prosessin ja ilmiönä, jossa kasvattaja ja kasvatettava kasvavat yhdessä ja vaikuttavat toisiinsa:

- No mää lähen siitä että jokainenhan kasvaa läpi elämän. Aikuiset kasvattaa lapsia ja nuoria ja varsinkin lapset ja nuoret kasvattaa aikuista. Että tuota tavallaan se että olla niin kuin avoin sille omalle kasvulleen ja sitten olla niin kuin avoin olla tukemassa sitä lapsen ja nuoren kasvua. (N7)

Miten toteutat mediakasvatusta?

Haastattelussa kysyttiin edelleen, miten nuorisotyöntekijät toteuttavat mediakasvatusta? Tässä tutkimuksessa haastateltava saattoi pohtia, miten kasvatusta ylipäätään määritellään mediakasvatuksen yhteydessä. Haastattelussa määritelmää ei ollut lukkoonlyöty, vaan jokainen saattoi vastata henkilökohtaisen ajatuksensa pohjalta. Toisaalta, osassa haastatteluista määriteltiin väljästi, että mediakasvatusta on yhdessä tekemistä, keskustelua, suojelua, mediankäytön neuvontaa.

Haastatteluissa nousi esiin, että ajatusta itsestä mediakasvattajana vierastettiin. Termi on haastatelluille nuorisotyöntekijöille suurelta osin vieras, eikä osata ajatella, mitä siihen kuuluu ja mitä se pitää sisällään. Termin vierauteen vaikuttaa luultavasti ensinnäkin näkemys siitä, että mediakasvatusta ei koeta olevan oman työn ytimeen kuuluva asia-sisältö eikä mediakasvattajana toimiminen näin ollen ole keskeinen osa ammatti-identiteettiä. Ylipäätään tunnustetaan olevan vaikeaa pysyä sisällöllisesti ajan tasalla nopeasti kehittyvän median saralla. Toisaalta, vaikka ollaan kasvatusta ammattilaisia, voidaan kasvatusta sanoa kokea helposti negatiivisena ja mieltää yksisuuntaisena toimintana. Mediakasvatusta koetaan haastatteluaineiston pohjalta selkeästi asiaksi, johon toivotaan lisää koulutusta.

Eräs haastateltu koki, että hän ei tee mediakasvatusta, mikä johtuu myös resurssitilanteesta. Hän koki epävarmuutta, tarvitaanko hänen työkontekstissaan mediakasvatusta ja kuvasi:

...ainakaan vielä ei ole osattu lähteä tämmöseen systemaattiseen keskusteluttamiseen. Mutta toiveissa et jos saatais (varhaisnuorille) tällanen klubi missä voitais sitte kuvailla videokameralla vähä omia leffoja ja sit niitä katella. (N5) Toinen haastateltu kuvasi mediakasvatusta toteuttamista toimintaansa läpäisevänä elementtinä:

...ei ole mitään mediakasvatussuunnitelmaa vaan se tulee niinkun semmosina pieninä paloina siellä täällä niinkun mukana. (N7)

Vastaamista siihen, miten verkossa voi kasvattaa, ohjaa oma ymmärrys ja tulkinta mediakasvatuksesta. Tätä asemoitumista kuvaa esimerkiksi seuraava reflektio:

- Varmaan tuossa omassa työssä taas sitte kuitenkin on että liikutaan niin eri aihealueissa että ei oo tarpeen niinku meidän sanoman kannalta keskustella että miten mediassa. Mutta vois olla ajankohtainen mieltä, nykypäivää. Just mietin että ei meillä.. ehkä jonkun verran on nuorten kanssa keskustelua mediasta ja netistä mutta se on aika yksittäisiä tapauksia...Mutta.. en mä oikein tiä toteutanko mä sitä ainakaan vielä. En ainakaan tietoisesti. Tai sitte jos oon toteuttanu niin se on tullu vähän vahingossa. ...Ehkä se ei oo vielä mieleen tullu että se olis tarpeellista tehdä mutta kyllä se olis tarpeellista. (N6)

Tämä kirkon nuorisotyöntekijän omakohtainen pohdinta herättää kysymään laajemminkin, miten mediakasvatusta mielletään ja miten se näkyy kirkon nuorisotyössä ja toiminnassa? Mediakasvatusta sisältää myös henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä eettisen kasvatusta näkökulmat. Näihin nimenomaan kirkon nuorisotyössä voidaan nähdä olevan merkittävää erikoisosaamista ja -näkökulmaa, jos mediakasvatusta koettaisiin osaksi ammatti-identiteettiä (vrt. Meidän kirkko -strategia 2015).

Nuorisotyöntekijä on aikuinen kasvattaja, joka on lähellä nuoren netinkäytön arkea. Alati muuttuvassa mediakulttuurissa toimiminen vaatii uudenlaisia taitoja ja osaamista. Nuori rakentaa verkossa ihmissuhteita ja koostaa identiteettiään vuorovaikutukses-

sa muiden nuorten ja nuorisotyötä tekevien kanssa. Muun jutustelun lomassa voidaan ottaa puheeksi esimerkiksi fiksuun nettikäyttäytymiseen liittyviä seikkoja. (Lundvall & Tuominen 2011). Mediakasvatus voi kanavoitua myös sitä kautta, jos lapset tai nuoret sisäistävät, että aikuinen tai kasvattaja näkee heidän tilapäivityksensä. Nuorisotyöntekijä voi verkkoviestinnässä tuoda esiin sitä näkökulmaa ja haastaa nuoria pohtimaan *”että joitaki tilanteita vois ajatella myös toisin tai joissaki tilanteissa voi myös toimia toisin”* (N8).

- Että sielläki pitää osata käyttäytyä että siitä tehään asiallinen, mukava keskustelufoorumi interaktiivinen foorumi... Monta kertaa se on siellä rivien välissä katottava että mitä siellä on ja mitä siellä ei oo. (N8)

Nuorisotoiminnan perinteiseen ympäristöön verrattuna verkko ei ole yhtä helposti valvottavissa tai säännöllä normitettavissa (Kiilakoski 2012, 231). Mediakasvatuksen didaktiikassa korostetaan yhdessä tekemistä ja kokemista, sellaisia opetusopillisia ajattelutapoja, jotka voivat poistaa opettajan paremmintietämisen painolastia. Kasvattaja ja aikuisen rooli voi mediakulttuurin kysymyksissä aivan hyvin olla kyselijä, pohtija ja/tai ihmettelijä. Kasvatusyhteisöissä voitaisiin laajentaa kasvatuksen piiriä antamalla mediakulttuurin merkitysten tulla käsittelyyn ja pohdinnan aiheiksi nuorten mukana. Ratkaisevaa aina kuitenkin on kasvattajan pedagoginen rakkaus, nuorista välittäminen, mikä korostaa kasvattajan tehtävää ihmisyyteen kasvattamiseksi ja ihmisyyden toteutumiseksi (vrt. Suoranta 2003, 204–205).

Lundvall ja Tuominen (2011) huomauttavat, että nuorten kanssa autoritäärinen rajoittaminen ja kontrollointi eivät juuri toimi, vaan on yritettävä vaikuttaa nuoren toimintaan oivaltamisen ja itse kokemisen kautta. Tällaisesta, nuorta pohtimaan haastavasta asennoitumisesta ja toimintatavasta on esimerkkinä seuraava haastattelun lainaus:

- ... (olen) heittänyt nuorille joskus kysymyksen että että ootko ajatellu että vaikka joskus tuon poistat niin jos käykin niin että että 25–30 vuoden päästä oot hakemassa jotakin jotakin julkishallinnon tai yksityisen yritysmaailman korkeaa virkaa. Ja ja sitten tuleekin vastaan se että hei että vuonna 2012 niin sulla oli tämmösiä kuvia että mitäs sää niinkun näistä sanot. (N1)

Digitaalisessa ympäristössä toiminta rakentuu dialogin kautta enemmän vastavuoroisuudelle ja yhteistoiminnan merkitys korostuu (Kiilakoski 2012, 232). Kiilakosken (2012, 255) mukaan ne paikat, joissa voidaan keskustella aikuisten ja nuorten välillä aidon dialogisessa hengessä nuorten verkon käytöstä ja heidän siellä kohtaamistaan ilmiöistä tai toiminnasta, ovat valitettavasti vähissä. Seuraavassa esimerkissä mediakasvatusta tehdään nuorten oman toiminnan ja yhdessä tekemisen kautta:

- ...lapset ja nuoret ite sanoo mikä on parasta mediakasvatusta...on se että silloin kun ite tehään ja tuotetaan. Tai lapset ja nuoret tekee jotaki mediasisältöä ite. Esimerkiksi lyhytelokuvaa tai muuta. Niin he itse kokee että he itse oppii siinä parhaiten. Että kritiikki kasvaa siitä kun he esimerkiksi kattoo telkkaria tai elokuvaa niin he kattoo ihan eri silmin. Että mitä se tarkoittaa ja mitä tässä on tehty ja mitkä on kuvakulmat ja mitä on rajattu pois ja mitä tällä halutaan kertoa ja näin päin pois. Elikkä tekemällä oppiminen on ehkä yks semmonen mikä myös itselle sopii hyvin. (N7)

Tällä tavoin nuoret saavat kokemuksia mediasta oman tekemisensä kautta. Aikuisilla on paikkansa mediakasvattajina kuitenkin, jos/kun he ymmärtävät median toimintatapoja. Wahlman (2013) ja Lundvall (2013) tarjoavat seuraavia rooleja nuorisotyöntekijälle

mediakasvatuksessa: keskustelukumppani, kriittinen aikuinen/peili, tiedon tarjoaja, auttaja, kannustaja, päätöksenteon tuki, mahdollistaja/järjestäjä ja tasavertaistaja. Haastatteluaineiston pohjalta voidaan lisätä tähän luetteloon myös yhdessä pohtijan, vierelläkulkijan, esimerkiksi vaikuttajan ja kuuntelijan roolit. Taito kuunnella sisältyy 21. vuosisadan mediakasvatustaitoihin. Sosiaalinen media, esimerkiksi omat Facebook-sivut tuovat mahdollisuuden interaktiiviseen kanssakäymiseen ja luovat kuvaa nuoria kuuntelevasta yhteisöstä (vrt. Sosiaalisen median käyttö 2010). Tämä puolestaan haastaa nuorisotyötahot vastuullisuuteen ja aktiivisuuteen luomansa kuuntelu- ja vuorovai-
kutuskanavan käytössä.

Haastatteluista voisi päätellä, että suurin osa nuorisotyöntekijöistä ei koe mediakasvatuksen olevan keskeinen tapa tehdä työtä eikä kuuluvan oleellisesti heidän työhönsä. Kuitenkin lähempänä totuutta lienee, että käsitettä arastellaan, käsitteen sisältöä ei tunneta riittävän hyvin, eikä osata määritellä, mitä mediakasvatus on. Sen takia ei uskalleta tai osata tunnistaa itseä mediakasvattajana. Nuorisotyöntekijöiden tapa toimia verkossa on osin luonnostaan mediakasvatusta, kuten edellä on noussut esiin. Sosiaalinen media kaikkineen on vielä suhteellisen uusi ilmiö. Tämä yhdistettynä siihen, että työyhteisöissä ei ole luotuja sääntöjä sosiaalisessa mediassa toimimiseen, aiheuttaa epävarmuutta ammatti-identiteettiin.

Mediakasvatuksen mieltäminen osaksi omaa työtä voi kuitenkin parhaimmillaan aktivoida syvempäänkin ammatillisen identiteetin itsereflektioon. Työntekijä rakentaa jatkuvasti uudelleen itsestään näkemyksiä suhteessa muihin, työpaikan toimintakulttuuriin ja kasvatuskulttuuriin (Bolsen 2008). Ammatillisessa identiteettityössä nuorisotyöntekijä joutuu jatkuvasti kysymään: Kuka olen, mihin kuulun ja mitä tavoittelen työssäni ja ammatissani tällä hetkellä? Minkälaiset uskomukset ohjaavat toimintaani? Tämän kaiken voisi kärjistetysti tiivistää kysymykseen: Mitä olen ja millaiseksi haluan tulla? Kaija Collin (s.a, <https://koppa.jyu.fi/kurssit/65050/luento/luentokajiacollin>) näkee yhdeksi ammatillisen identiteetin ajankohtaiseksi dilemmaksi jaetun asiantuntijuuden ja ammatillisten rajojen ylittämisen korostuksen. Mitä muuttuva työympäristö/some/mediakasvatus merkitsee työntekijän ammatillisen identiteetin kehittymiselle? Mitkä ovat hänen voimavaransa, vahvuutensa ja rajoituksensa sen suhteen? Miten työntekijä arvioi omaa toimintaansa? Mikä innostaa, mikä luo epävarmuutta? Mitkä ovat hänen kehittymistarpeensa?

Moniammatillinen yhteistyö

Tapaan tehdä työtä niveltyy 21. vuosisadan taidoissa yhteistyön näkökulma, jossa on keskeisenä nimenomaan yhteistyö verkossa. Työskentely virtuaali-tiimeissä on eräs 21. vuosisadan tunnistettu osaamisvaade. Verkko mahdollistaa yhteistyön ja jakamisen kulttuurin. Yhteistyöhön 21. vuosisadan taitojen näkökulmasta sisältyvät seuraavat osaamisen ulottuvuudet: tehokas viestintä toisten kanssa ja työskentely erilaisissa tiimeissä, yhteisöllinen työskentely, verkostotyökalujen moniammatillinen käyttö, myönteinen asenne verkostojen laajentamiseen ja niihin osallistumiseen kulttuurisissa, sosiaalisissa ja ammatillisissa päämäärissä, verkostoituminen ja moniammatillinen työskentely.

Nuorisotyön moniammatillista yhteistyötä koskeva ja vahvistava nuorisolain muutos-säädös tuli voimaan vuoden 2011 alusta (Aaltonen 2011). Aaltonen (2011) huomauttaa,

että verkossa moniammatillisuus on uutta, eikä siitä vielä ole juurikaan kokemuksia eikä suomalaista tutkimuskirjallisuutta. Kuitenkin on huomattava, että tätä kirjoitettaessa esimerkiksi Verken sivuilla (<http://www.verke.org/>) on runsaasti saatavilla koulutusmateriaalia ja videoesityksiä ao. teemasta.

Moniammatillisuudella tarkoitetaan eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden yhteistyötä ja yhdessä työskentelyä työryhmissä ja verkostoissa, joissa keskeisenä tavoitteena on tiedon, osaamisen ja tunteiden jakaminen sekä vuoropuhelun aikaansaaminen ja ylläpitäminen (Nummenmaa 2004; Kontio 2010). Monialaisella verkostoyhteistyöllä tarkoitetaan väljästi ilmaisten eri sektoreilla, eri toimialoilla toimivien asiantuntijoiden toteuttamaa toimintaa yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Asiantuntijat tekevät yhteistyötä asiakkaan tarpeista käsin, kuitenkin usein ilman tarkkaan sovittua mallia (Kontio 2010; Isoherranen 2012). Kontion (2010, 9) mukaan usein on kyse enemmänkin eri alojen asiantuntijoiden osallistumisesta yhteistyöhön (moniammatillisesta rinnakkaintyöskentelystä) kuin varsinaisesta moniammatillisesta yhteistyöstä, jonka kriteereinä ovat asiakaslähtöisyys, tiedon ja eri näkökulmien kokoaminen yhteen, vuorovaikutustietoinen yhteistyö, rajojen ylitykset sekä verkostojen huomioiminen. Myös Siurala (2011, 136–137) muistuttaa, että päällekkäisyyksien välttämiseen ja palvelukokonaisuuksien selkiyttämiseen eli työnjakoon perustuvassa yhteistyössä ei kuitenkaan vielä varsinaisesti tehdä työtä yhdessä eikä myöskään välttämättä päästä työnteon tasolla osaamisen ja oppimisen keskinäiseen jakamiseen. Tavoitteeksi Siurala (2011, 137, 142) asettaa moniammatillisen yhteisen työn, jossa tiedostetaan rajapinta- tai yhteispinta-työskentely. Verkon ja sosiaalisen median muuttuvat ympäristöt pakottavat myös jatkuvasti muokkaamaan moniammatillisia työtapoja (Siurala 2011, 146).

Nuorisotyön toimintakulttuurin uudistaminen nivoutuu tänä päivänä vahvasti moniammatillisuuden ja siihen liittyvän verkostoajattelun kehittämiseen (Komonen ym. 2012, 13; Kivijärvi 2011). Nuorten kanssa tehtävässä yhteistyössä on myös kehittämisen näkökulmasta paineita yhdistää esimerkiksi kasvatuksen, kulttuurin, liikunnan, terveyden, nuorisotyön ja sosiaalityön näkökulmia, menetelmiä ja ammattikäytäntöjä.

Moniammatillinen yhteistyö haastaa Siuralan (2011) mukaan myös työntekijän prosessoimaan omaa ammatti-identiteettiään. Miten päästäisiin yksittäisestä puurtamisesta kohti toimivia moniammatillisia rakenteita ja verkostoja (vrt. Kivijärvi 2011)? Ammatillisten rajojen ylittäminen ja yhdessä oppiminen ei erilaisten toiminta- ja hallintokulttuurien kohdatessa ole mutkatonta, mutta parhaimmillaan oman ammatillisuuden koetaan täydentyvän muiden osaamisella (Siurala 2011, 144–145).

Tutkimushaastatteluissa yhtenä teemana oli moniammatillisen yhteistyön kuvaaminen erityisesti sosiaalisen median käytön näkökulmasta. Kenen kanssa teet yhteistyötä sosiaalisessa mediassa ja verkkovuorovaikutuksessa ja miten? Mitä sosiaalisen median välineitä hyödynnät erityisesti? Mitä mahdollisuuksia sosiaalinen media tarjoaa yhteistyöhön? Kiinnostuksen kohteena olivat sekä kollegiaalinen yhteistyö että myös eri alojen yhteistyö.

Haastatellut käyttävät sosiaalista mediaa ammatillisessa mielessä oman työyhteisön sisällä ja laajemmin kollegoiden ja sidosryhmien kanssa. Kaikki haastatellut eivät kuitenkaan käytä sosiaalisen median välineitä moniammatillisessa yhteistyössä, vaan käyttävät siinä perinteisesti puhelinta ja sähköpostia. Kokemuksia verkkokokouksista ei ole vielä kaikilla haastattelulla. Toisaalta kaksi haastateltavista käyttää Facebookia

yhteydenpidossa paikallisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhteistyökumppaneina mainitaan tässä tapauksessa koulu (rehtori, kuraattorit, opinto-ohjaajat), kunnan ja seurakunnan nuorisotyöntekijät ja etsivät nuorisotyöntekijät. Eräs haastateltu käyttää verkkokokouksia, videoneuvotteluita tai live-chattia työvälineinä kansallisissa kollegiaalisissa verkostoissa ja kokee verkon kautta osallistumisen luonnollisena ja ajanmukaisena toimintatapana. Nettipalavereilla säästetään aikaa ja vältetään turhaa matkustamista. Verkkovuorovaikutus tarjoaisi haastateltujen mielestä moniammatilliseen yhteistyöhön esimerkiksi mahdollisuuden verkossa tapahtuvaan ryhmäkeskusteluun (nettipuhelun yms. kautta), johon jokainen voisi osallistua omista työpisteistään. Tällaista kokeilua voitaisiin sitten yhdessä myös arvioida ammatillisen toimivuuden näkökulmasta. Kivijärvi (2011) painottaakin yhteistä arvioivaa pohdintaa ja kollektiivista reflektiota vertaisten kanssa ammatillisen osaamisen kehittämistä tukevien kokeilujen jälkeen.

Useimmiten yhteistyöverkostoon kuvataan kuuluvan koulu, paikkakunnan muu nuorisotyö (kunta/seurakunta) ja sosiaalitoimi. Lisäksi moniammatilliseen yhteistyöverkostoon kuuluvat esimerkiksi poliisi ja erilaiset paikalliset ja kansalliset nuorten tukiverkostot. Ilmeistä on, että nuorisotyöntekijät voivat hyödyntää sosiaalista mediaa ammattiverkostojen yhteydenpidossa. Kuitenkin yhdensuuntaisesti Kontion (2010, 16) näkemyksen kanssa, yhteistyökulttuurin kehittymättömyys ei oikeuta puhumaan varsinaisesta verkostoyhteistyöstä. Verkon ja sosiaalisen median välityksellä tapahtuvan moniammatillisen yhteistyön koettiin olevan hyvin vähäistä ja vielä ”lapsen kengissä”. Yhteistyöverkostoa, jossa verkolla oli tietty rooli, kuvattiin esimerkiksi kirkon nuorisotyössä siten, että seurakunnalla on vähäistä yhteistyötä kaupungin nuorisotoimen sekä yläkoulun ja lukion kanssa. Yhteistyö poliisin ja sosiaalitoimen kanssa sekä paikkakunnalla toimivien projektipainotteisten nuorisohankkeitten kanssa puolestaan tapahtuu perinteisellä face to face -periaatteella. Ylipäätään moniammatillinen yhteistyö tapahtuu useimmiten lähitapaamisina, mutta lähitapaamisten valmisteluissa saatetaan käyttää verkon työvälineitä.

Eräs nuorisotyöntekijä kokee omassa työssään toteutuvan moniammatillisen tiedon ja vuorovaikutuksen jakamisen seuraavasti:

- ...esimerkiksi Facebookin kohdalla yhteisö jonka kautta me jaetaan kokemukset ja sovi-taan vuorot ja on työohjaukset ja muut. Ja se toimii ihan hyvin. Tarvittaessa poliisin kans-sa ja kunnan tai kaupungin nuorisotyön kanssa... aina sen kullosenki tilanteen ja tarpeen mukaan. (N7)

Moniammatillisen yhteistyön mielekkyyden ja tarpeen perusteluna hän kokee työnoh-jauksellisen näkökulman: eri ihmiset toimivat samojen nuorten kanssa vähän eri roolista ja näkökulmista ja voivat tämän vuoksi yhteisen jakamisen ja kehittämisen kautta tuoda lisäarvoa toinen toisilleen. Toisena yhteistyön mielekkyyden perusteluna ovat kriisitilan-teet, joissa viestinnän merkitys ja ihmisten kohtaaminen ovat oleellisia asioita:

-Koska... verkossa...tulee se ensimmäinen tieto... monta kertaa ennen kuin se edes uut-i-soidaan virallisesti... Ja sitten siellä on myös paljon oletettua, kuultua, muunneltua tietoa. Että pitäis olla sitte se niin kuin nuorten ja lasten kannalta joku mistä he saa ne faktat mitä he tarvii. Ja sitten myös se että nimenomaan saa ne omat tunteuksensa ja kysymyksensä jollekki esittää... (N7)

Sosiaalinen media mahdollisuutena ja haasteena

Sosiaalinen media tuo haastateltujen mielestä etuja moniammatilliseen yhteistyöhön. Se mahdollistaa tiiviimmän yhteistyön, tuo joustavuutta ja helpottaa esimerkiksi yhteisen palaveriajan löytämisessä:

- ...ei tarvitte yrittää löytää yhteistä aikaa niin että voitais olla fyysisesti samassa paikassa vaan vaan riittää että on jossain vain koneen päässä. (N1)

Sosiaalisen median kautta myös tiedonkulku ja yhteisten asioiden eteenpäinvieminen helpottuvat. Kaksi haastateltua nostaa esille unelmansa nopeasta konsultaatiomahdollisuudesta sosiaalisen median avulla moniammatillisessa yhteistyössä:

- Oishan se hirveen näppärä jos ois joku konsultaatio verkossa jos tulee joku kinkkinen tilanne. Vaikka poliisi lupa-asioissa... Mut en tiää koetaanko ... sosiaalinen media... tavallaan hepposampana.. ehkä sitte sähköpostin kokee sitten virallisena ja fiksumpana kanavana. Tietenki jos vastapeluriki on sitä mieltä että sosiaalinen media on hyvä niin sithän mä teki-sin ihan mielelläni sitä kautta. (N5)

- No tietysti näitä viimeisimpiä asioita hyödyntäen että vois käydä suoraan tämmösiä net-tineuvotteluita... niin vois sopia vaikka että kello 13 tuonne tietokoneella...niin pidetään pieni neuvonpito... Niin se olis mielettömän hyvä. Niin sillä sais nopiasti yhteyttä toiseen ja. ..Mutta joku tämmönen unelma tietysti ois että semmonen nopea että jos tulee jotaki asiaa niin vois olla periaatteessa niinku naamat vastakkain sitte. (N3)

Sosiaalista mediaa voitaisiin käyttää myös vastaamaan osaamisperustaisen (evidence based) nuorisotyön näkökulman tarpeisiin:

- Tietenkin sellanen joku tutkimustieto olis kiva juuri siihen työhön. Sellasta tausta-aineis-toa myös siihen omaan työhön kaipais. Sellaseen joku sellanen ryhmä vois. Tai sitte ko ois just Skype ja nopeesti vois soittaa ja kysyy, hyödyntää sosiaalista mediaa. (N5)

Edellä olevista pohdinnoista ilmenee, että "naamat vastakkain" olemiseen ei koeta tarvittavan perinteistä kasvokkaista tapaamista, vaan myös synkroninen verkkoyhteys mahdollistaa tällaisen kohtaamisen.

Tutkimushaastattelu herätti erästä nuorisotyöntekijää tiedostamaan sosiaalisen median käytön mahdollisuuden moniammatillisessa verkostoyhteistyössä:

"... ei oo tullu oikeestaan ajatelleeks tuolta näkökulmalta ennen... Mutta ei auta jos vaan itelle herää." (N1) Kuten työntekijä huomauttaa, sosiaalisen median käyttö moniammatillisessa yhteistyössä edellyttää, että sen käyttöön siirrytään yhteisellä päätöksellä. Kivijärvi (2011) painottaakin rakenteellisten tekijöiden merkitystä uusien toimintamallien kehittämisessä ja kollektiivista oppimista niiden käytössä. Sillä, että yksittäinen työntekijä tai toimijataho ottaa sosiaalisen median käyttöön, ei ole merkitystä, jos muut verkostossa eivät sitä käytä.

Eräs nuorisotyöntekijä pohtii hiippakunnallisiin yhteistyöfoorumeihin liittyen kollegan perustamaa verkkosivustoa yhteistyön toimintamallina:

- ...ja siellä oli tarkoitus jakaa ideoita että leirirunvoja ja tämmösiä ja kyllä siellä jonku ver-ran jakamista on ollu. Mutta tuntuu että ei oo ite vielä saanu laitettua sinne mitään sem-mosta mitä on aatellu mikä ois toisille hyötyä. Meillä on omat tavat ja toisilla on eri tavat. (N6)

Yhteistyön mielekkyyden esteenä koetaan erilaiset käytänteet (ks. Aaltonen 2011). Myös kyseinen haastateltu miettii miksi hän tekee moniammatillista yhteistyötä verkon

välityksellä melko vähän. Hän kokee, että ei ole vielä löytänyt hyvää, helppoa ja järkevää tapaa tehdä sitä:

- Että ko tuntuu että se on tällä käytännön tasollaki se hakeminen että mitenköhän voidaan tehdä yhteistyötä poliisin kans tai sosiaalitoimen kans tai muutenkaan. Aina saaahan mieltä että mikä menee vaihtolovelvollisuuteen ja missä voidaan jakaa eteenpäin. Ettäkö tuntuu että ei olla vielä päästy siihen niinkö arkielämässä niin sitte verkon kautta vielä huonommasti. (N6)

Työntekijän huoli sosiaalisen median käyttöturvallisuudesta hänen mainitsemiensa alojen välillä on varmasti aiheellinen. Varmuutta siitä, millaisissa yhteyksissä palvelujen ylläpitäjät eri tietoja käyttävät ei ole, vaan kussakin yhteydessä tulee varmistua siitä, että kaikki ymmärtävät sosiaalisen median luonteen ja sopia mitä ja miten siellä voi jakaa. Huomio kiinnittyy siihen, että kyseinen nuorisotyöntekijä pohdinnassaan erottaa arkielämän yhteistyön ja verkon kautta tapahtuvan yhteistyön (vrt. Kiilakoski 2012, 231). Toisaalta hän näyttäisi kokevan suurena etuna verkon kautta tehtävän, erityisesti kollegoiden (saman alan nuorisotyöntekijöiden) välisen yhteistyön. Jos laajemmassa mittakaavassa pystyttäisiin kollegoiden kesken jakamaan työn käytäntöjä ja saamaan vinkkejä toinen toisiltaan, niin siitä olisi konkreettista hyötyä. Vaikeampaa hänen on tunnistaa ja löytää moniammatillisen verkkoyhteistyön aitoja etuja.

Moniammatillista verkkoyhteistyötä ei koeta ongelmattomaksi. Ammatti-identiteettiin (vrt. profession ominaispiirteiden selvärajaisuus ja niihin samaistuminen, Aaltonen 2011, 146) ja ammatillisuuteen ja ammatillisten rajojen ylittämiseen liittyvää pohdintaa luonnehtii seuraava nuorisotyöntekijän pohdinta:

...Mut mä ä aattelin nimenomaan hallinnollisia tasoja missä me tehtäis niinkö yhteistyötä. Niinkö mä sanoin että siellä tulee meillä katto vastaan. ..Mää mietin kans että mikä toinen hallintokunta ois meille vielä niin paljon tarpeellisia että ne päästää mejät niin lähelle. Koulupuoli päästää koska meillä on selkeästi sama asiakaskunta... ja vapaa-ajan puolella on sama asiakaskunta mejän puolella... mutta entä sitten mielenterveys ja nämä, onko siellä semmosia tasoja vielä mitä mejän pitää tietää? ...pienemmässä kuntayksikössä voi olla tarpeellista että se spesifioituu sillai että se tekeeki selkeesti työtä kouluterveydenhuollon tai muuta vastaavaa. Mut riittääkö enää nuoriso-ohjaajan koulutus siihen. Pitääkö se olla sosionomi tai sitte diakoni-sosionomi tai muuta vastaavaa...Ja meillä on jo tieto mihin niitä ohjataan jos mejän tietotaito ei riitä. Niin kuinka, mitä mejän pitää vielä nuorisotyöntekijänä, papiksiko vielä. Pitäiskö meillä olla seurakuntaan vielä yhteys, mitä tehään seurakunnalla. Mietin vaan että mikä on mejän tiedontarvetaso siellä ääripäässä. (N8)

Tämä esimerkki ja työntekijän pohdinta osoittaa, että yhteistyö määrittyy hallinnollisesta näkökulmasta ja tunnistetaan enemmänkin tarpeelliseksi fyysisenä yhteistyönä esimerkiksi poliisiviranomaisten kanssa:

- Ei se oo mikään kokousmalli tai chattimalli. Ne hoitaa rikokset netissä ja näin päin pois. Kyllä se on ihan fyysinen se mejän toiminto...(N8)

Kyseinen työntekijä ei tunnista tai näe tarvetta siihen, että hänen oma ammatillisuutensa täydentyisi muiden osaamisella. Työntekijä saattaa kokea, että joutuu tekemiseen sellaisen osaamisen kanssa, joka ei oikein sulaudu osaksi oman profession tarpeita ja osaamista (vrt. Aaltonen 2011, 146–147).

Sosiaalinen media alueellisessa yhteistyössä

Haastatteluissa nousi esiin nuorisolain uudistuksen moniammatillisen nuorisotyön kehittämislinjausten mukaisesti, että verkkoa tulisi hyödyntää alueellisessa ja paikallisessa yhteistyössä. Valtakunnallisilla nuorisotyön verkkopalveluilla on oma paikkansa, mutta myös alueellisessa ja paikallisessa moniammatillisessa yhteistyössä verkon hyödyntäminen on tärkeää. Eräs haastateltava kertoo tarpeen tietyn alueen samaa työtä tekevien omalle ryhmälle Facebookissa, jossa voisi jakaa hyviä linkkejä tai kokemuksia sekä tietoa tapahtumista ja esimerkiksi työhön liittyvistä koulutuksista ja seminaareista. Halu kehittää sosiaalisen median käyttöä moniammatillisessa verkostoyhteistyössä nousee omasta tarpeesta:

- Sitä on hirveesti kaivannu ku on ruvennu tekeen työtä ja suunnitteleen nuorille ohjelmaa et mistä löydän tietoo tavallaan vaikka nuorten tapahtumista tällä alueella. ...Ku on joutunu ettimään eri toimijoiden sivustoilta ja siihen on menny ihan älyttömästi aikaa...Eihän se vaatis ku että joku vaan sen perustais ja sit vaan jokainen käyttää ja ylläpitää tuomalla sinne tietoa... (N5)

Kyseistä työntekijää motivoivat sosiaalisen median käyttöön hyvät kokemukset, joita hän on saanut esimerkiksi verkkokokouksista aikaisemmassa työssään:

... olihan se hirveen näppärää kun oltiin eri paikkakunnilla. Ei tarvinu aina ajella vaan joututti päivää, kiireistä päivää kun voit istua vaan koneen ääressä. (N5)

Erään haastateltavan mukaan paikallinen moniammatillinen yhteistyö olisi järkevää sekä nuorten että työntekijöiden resurssien näkökulmasta. Paikallinen moniammatillinen yhteistyö toteutuu työntekijän mielestä osittain, mutta tällä saralla on vielä paljon tehtävää:

... Ja paikallisesti pitäis olla jotaki verkkojuttuja millä vois nuoria tukea ja auttaa. Ja tässä on ehkä niin kuin monen paikkakunnan kohalla semmonen niin kuin iso haaste...pitäis olla sitte nuorille se yks osoite, saitti tai väylä tai palvelu jonka kautta he tietää että silloin kun on hätä niin he saa jonkun aikuisen kiinni... resurssien näkökulmasta ois järkeä että eri toimijatahot tekis yhteistyössä paikallisesti eikä niin että jokaisella ois oma pilttuunsa jossakin. (N7)

Paikallisen toiminnan, tapojen ja tilanteiden kartoittaminen, tunnistaminen sekä kehittäminen koetaan yhtenä moniammatillisen yhteistyön mahdollisuutena. Esimerkkinä nostetaan tietyn paikallisesti tunnistetun ilmiön yhteisen tarkastelun tarve ja uuden oppiminen ja tiedon rakentaminen siitä yhdessä:

- Että jos halutaan niinkö siihen jotenki puuttua tai miettiä tai pohtia että pitäiskö...tai mitä sille pitäis tehdä niin sitä semmosta pohdiskelvaa keskustelua vois niinku miettiä ja mennä sitte vaikka konkretiaan jos siltä tuntuu. ...voi niinku kysyä että onko muut törmänny tämäntyyppisiin asioihin, onko tämä vaan joku yksittäistapaus vai onko tämä joku paikallinen laajempi ilmiö tällä hetkellä. (N7)

Haastattelujen pohjalta voidaan havaita, ettei moniammatillinen yhteistyö verkossa vielä toteudu. Yleensä ottaen halua tehdä moniammatillista ja verkostoitunutta yhteistyötä sosiaalisen median kautta löytyy, vaikka myös kriittisiä ääniä ilmenee erityisesti rajojen ylityksen mielekkyyden sekä työn- ja vastuunjaon näkökulmasta. Haastatellut kokevat, että he eivät kykene edes tiedostamaan kaikkia moniammatillisen verkko-työskentelyn mahdollisuuksia. Tällainen vuorovaikutus vaatisi kuitenkin Aaltosen (2011) mukaan toimijakentältä/moniammatilliselta työryhmältä uudenlaista osaamista, motiivitumista ja sitoutumista. Vaadittavassa osaamisessa tunnistetaan nimenomaan tar-

vittavan 21. vuosisadan yhteistyötaitoja: hyviä vuorovaikutustaitoja, kykyä sopeutua monitoimijaiseen työhön, halua muuttaa nykyisiä työtapoja ja rohkeutta riskien ottamiseen. Moniammatillisessa yhteistyössä salassapitovelvollisuus vaikeuttaa tiedon jakamista (vrt. Kontio, 2010). Järjestöjen mediakasvatuksen projektiluonteisuus saattaa johtaa mm. kehittämistyöhön turhautumiseen ja yhteistyön ongelmiin (OKM 2013,21). Eri sektoreilla toimivat mediakasvattajat tarvitsevat kohdennettua koulutusta, mutta toisaalta eri ammattilaisten yhteinen koulutus on tärkeää ja sen kautta on mahdollista täsmentää eri alojen tulokulmia medialukutaidon edistämiseen (OKM 2013, 21).

Koulu nostetaan selkeästi esille keskeisenä nuorisotyön yhteistyötahona moniammatillisessa kasvattajaverkostossa. Mediakasvatus sijoittuu Antikaisen (1989, teoksessa Suoranta 2003, 194) mukaan luonteensa puolesta koulun ja mediakulttuurin rajalle ja toimii niiden välisenä pintana, jonka läpi koulun sisään virtaa mediakulttuurisia merkityksiä. Tämän vuoksi mediakasvatusta voitaisiin rohkeasti kehittää monimuotoiseksi välittäjäaineeksi kehitettäessä koulun pedagogista ymmärrystä ja työmenetelmiä vastaamaan nykynuorten elämismaailman todellisuutta ja heidän identiteettityötään (Antikainen 1989, 368, teoksessa Suoranta 2003, 194). Näin moniammatillinen kasvattajaverkosto voi yhdessä vahvistaa rajoja ylittävää ja kokonaisvaltaista autenttista oppimista (vrt. Herrington ym. 2010). Tämä edellyttää kasvattajaverkostolta ennakkoluulottomuutta, ammatillisten rajojen ylittämistä ja halua oppia ja kehittää yhdessä yhteistä työtä.

3.4.3 Työvälineiden hallinta

Tavan ajatella ja tavan tehdä työtä lisäksi 21. vuosisadan taidoissa tarkastellaan kolmantena näkökulmana työvälineiden hallintaa. Se sisältää alanäkökulmina medialukutaidon ja tieto- ja viestintäteknologian käyttötaidot (ks. Taulukko 2).

Tulevaisuuden kansalainen ja työntekijä tarvitsee taitoja käyttää 21. vuosisadan työkaluja, kuten informaatio- ja kommunikaatioteknologiaa ja sosiaalista mediaa (ATCS21; Pearlman 2010). Näiden käyttö puolestaan edellyttää medialukutaitoa. Tässä luvussa tarkastellaan, miten haastatellut nuorisotyöntekijät kokevat ja asemoivat oman osaamisensa tällä hetkellä näiden tunnistettujen tulevaisuuden taitojen suhteen ja miten he kuvaavat näiden työvälineiden hallinnan kehittämistarpeitaan.

Medialukutaito

Edellä luvussa 4.2.1 on tarkasteltu mediakasvatusta haastateltujen nuorisotyöntekijöiden kokemana ja näkemänä. Mediakasvatuksen tavoitteena on riittävä medialukutaito. Haastatteluaineistoa on haasteellista jäsentää ja jaotella aukottomasti mediakasvatuksen ja medialukutaidon näkökulmiin, vaikka ne erottaakin ajatus mediakasvatuksesta tapana tehdä työtä ja medialukutaiton ymmärtäminen työvälineenä tässä työssä.

Medialukutaito (media literacy) viittaa taitoihin ja kykyihin toimia medioiden parissa. Medialukutaito-käsitettä on vaikea avata yhdellä lauseella, sillä se sisältää paitsi lukemisen ja kirjoittamisen taitoja, myös itse tekemisen, tulkinnan ja tuotannon taitoja suhteessa ympäröiviin medioihin. Euroopan komissio määrittelee medialukutaidon taidoksi käyttää, ymmärtää ja arvioida kriittisesti sekä luoda mediasisältöjä. Medialukutaidon synonyyminä tai rinnakkaiskäsitteenä pidetyllä informaatiolukutaidolla tarkoitetaan yksilön kykyä kerätä, järjestää ja arvioida informaatiota sekä kykyä muodostaa

tästä perusteltuja johtopäätöksiä. Informaation lukutaito auttaa yksilöä toimimaan lisääntyvän informaatiotulvan sekä jäsentymättömyyden kanssa. Nykyisen määritelmän mukaan nämä kaksi termiä ovat erilliset, mutta kuuluvat kuitenkin teemallisesti yhteen. UNESCO:n (2013) määritelmä media- ja informaatiolukutaidosta avaa käsitettä globaalista näkökulmasta. Määritelmän mukaan media- ja informaatiolukutaito on kansalaisia voimaannuttava taitokokonaisuus, joka liittyy elämiseen median, tiedon, tieto- ja viestintätekniiikan ja moninaisten lukutaitotarpeiden keskellä. Medialukutaidon katsotaan olevan nykyajan ihmisen kansalaistaito, jonka puutteet vaikeuttavat yksilön elämää monin tavoin. Heikko medialukutaito voi esimerkiksi kapeuttaa median seuraamisen mahdollisuuksia ja yksilöllä voi olla vaikeuksia hakea sekä tuottaa tietoa omiin tarpeisiinsa. Hän ei pysty myöskään arvioimaan omien mediavälitteisten tekojensa seurauksia. Hyvä medialukutaito on yhdistetty tulevaisuuden työntekijöiden avaintaitoihin. (GAPMIL 2013 teoksessa Lundvall s.a.; ATC215; Tremblay ym. 2012.)

SoMe-tutkimuksen (2013) mukaan puolet nuorista haluaisi sosiaalisen median opetusta oppilaitoksiin, mutta ao. tutkimuksen pohjalta myös kodin roolia sosiaalisen median opetuksessa tulisi miettiä. Mielipide sosiaalisen median opetuksen tarpeellisuudesta jakoi nuoret SoMe-tutkimuksessa (2013) erittäin jyrkästi kahteen osaan. Nuoret toivovat saavansa käyttökoulutusta ja oppia sosiaalisen median palveluiden käyttämiseen ja niissä toimimiseen ensisijaisesti kotoaan. Vapaassa sanassa vastaajat toivat kuitenkin voimakkaasti esille internetin vaaroja, jotka tulisi tiedostaa sosiaalisen median palveluja käytettäessä. Nuorten vastauksista myös selvisi, että he haluaisivat aidosti tietää enemmän, miten sosiaalisen median palveluita tulisi käyttää tehokkaasti, mitä siellä kannattaa sanoa ja millaista tietoa itsestä ja muista kannattaa jakaa. (SoMe 2013.) Tutkimuksessa ei varsinaisesti mainita muita kasvatustahoja kuin koti ja koulu, mutta vapaa-ajan toimijoilla voidaan katsoa olevan merkittävä rooli laajemminkin medialukutaidon tukemisessa.

Nuorisotyöntekijät kokevat tarvitsevansa lisäkoulutusta median ilmaisutapojen ymmärtämiseen sekä voidakseen käyttää medialukutaitoa työvälineenä. Osa nuorisotyöntekijöistä kokee ehkä enemmän lähestymistavakseen nuoren ”suojelamisen internetiltä” – toisilla näkökulma puolestaan on se, että nuorta tulisi ”suojella internetissä”. Jälkimmäinen näkökulma näyttäytyy tässä haastatteluaineistossa selkeästi vahvempana. Se kertoo, että haastatelluilla on kohtuullisen vahva tuntuma ja kosketus sosiaalisen median kehitykseen ja nuorten elämismaailmaan – tai ainakin halu pyrkiä ymmärtämään näitä. Suoranta mainitsee (2003, 167) ”silleen jättämisen” pedagogiikan, jossa lasten ja nuorten kulttuuri jätetään kirjaimellisesti rauhaan. Kasvatuksellisesti perustellumpi on tilanne, jossa kasvattaja tai nuorisotyöntekijä tai opettaja ottaa nuorten autenttisen elämismaailman mediasisällöt (esim. sarjakuvat, lehdet, videopelit, televisiosarjat, elokuvat, musiikki) osaksi kasvatus- ja/tai vapaa-ajantoimintoja. Näin autenttisen oppimisen periaattein voidaan yhdessä opetella 21. vuosisadan edellyttämiä medialukutaitoja. Medialukutaito tulisi nostaa arvoonsa sekä opettajakoulutuksessa että nuorisotyöntekijöiden koulutuksessa, mikäli kasvattajien odotetaan osallistuvan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja median (painettu sana, televisio, elokuvat, valokuvat, tietokoneteknologia) kriittiseen reflektointiin (Suoranta 2003).

Haastattelujen pohjalta nuorisotyössä ohjataan ja tuetaan nuoria medialukutaidossa muun muassa seuraavilla toimenpiteillä ja työtavoilla: sopiva kielen käyttö netissä, ei-sopivan kuva- tai videomateriaalin poistaminen, netin käyttötapojen seurausten poh-

dinta yhdessä nuorten kanssa, ikärajojen merkitys, mitä tietoja itsestä netissä antaa, mikä netissä on totta ja mikä ei, turvalliset sivut ja ajankäyttö (vrt. Hohenthal & Leppälä 2013).

Haastatteluaineisto osoittaa, että nuorisotyöntekijät keskustelevat nuorten kanssa median välittämien viestien luonteesta ja opastavat nuoria turvalliseen netin käyttöön ja kriittiseen ajatteluun:

- Että sillä tavalla mää pyrin valistamaan että ei uskoa ihan kaikkea mitä internetistä löytyy. (N8/2) Kriittisen medialukutaidon kartuttamisessa tärkein tehtävä olisikin rohkaista nuoria kyseenalaistamiseen ja toisin näkemiseen, kuten luvussa 4.2.1. on nostettu jo esiin. Kasvatuksen käytännössä karttunutta viisautta tulisi käyttää. Vastuulliseen kasvattajuuteen kuuluu, että pohditaan yhdessä lasten ja nuorten kanssa elämäntapoihin ja ajankäyttöön liittyviä valintoja ja arvioidaan, mitä viestintävälineitä ympärillä kulloinkin tarvitaan – vai tarvitaanko mitään.

Eräs nuorisotyöntekijä kuvaa tilannetta, jossa hänelle Facebook-keskustelun kautta avautuu kasvatustilanne ja mahdollisuus tukea nuorta hänen arjessaan:

- Mut tämmösestä kiusaamisestaki niinku ehkä chateissa niin siitä... on tultu niinkö useamman kerran sanomaan...chatissa että mulle kävi näin ja näin koulussa. Niin siihen mää tietenkkin reagoin heti. Sitte keskustellaan siitä asiasta ja mietitään yhdessä että miten se menee eteenpäin. (N8/2)

Vastuullisesta kasvattajuudesta on esimerkkinä myös seuraava pohdinta rajojen asettamisesta koskien epäasiallisia viestejä ja kielenkäyttöä:

...on annettu kaikille ymmärtää että minkälainen tuo mejjän Facebook ja tätä kautta mejjän molemminpuolinen tiedottaminen on...Että ne kyllä eliminoidaan pois sieltä että pidetään tavallaan se mejjän talon profili puhtaana että siitä ei tuu mikään tunkio siitä paikasta... että kyllä siinä tavallaan samat lainalaisuudet kuin tämmösessä nuorisokasvattamisessa on myös tämmösen niinkö median sisällä tapahtuvan toiminnan kautta. Että ei sinnekään voi ihan mitä sattuu mennä tekemään. Että se täytyy olla asiallinen, reipas ja semmosta iloista vuorovaikutusta eikä semmosta niinkö suomeksi sanottuna vittuilukana. (N8)

Tieto- ja viestintätekniikan käyttötaidot

Sosiaalinen media ja nuoret -tutkimuksen (SoMe, 2013) mukaan suosituimmat nuorten käyttämät sosiaalisen median palvelut ovat Facebook, YouTube, IRC-Galleria, Blogger, Twitter ja Instagram. Nuorista jopa 75 % käyttää sosiaalisen median palveluita älypuhelimella. Facebook on selkeästi kärjessä, kun kysyttiin missä palvelussa nuoret ovat läsnä vuoden kuluttua ja viiden vuoden kuluttua (SoMe 2013). Muuhun tutkimustietoon verrattaessa (YLE ja eri statistiikat Suomen käyttäjistä) erityisesti Bloggerin, Instagramin, Google+ :n ja Tumblr:n käyttö on yllättävän laajaa. Nämä palvelut tuntuvat myös olevan nyt eniten nosteessa nuorten keskuudessa. Näistä palveluista Blogger, Instagram ja Tumblr esiintyvät selvimmin nuorten arvioissa siitä, missä palveluissa he ovat vuoden ja viiden vuoden päästä. (SoMe 2013.)

Haastateltujen käyttämiä päätelaitteita on kuvattu luvun neljä alussa. Esimerkki siitä, miten työntekijä saattoi käyttää monipuolisesti sosiaalisen median työvälineitä oli seu-

raava: työntekijällä oli käytössä sähköpostin lisäksi chatti, Facebook, Twitter, joitakin pienyhteisöjä, verkkokeskusteluja, esim. Suomiz4 ja IRC-Galleria. Teknisinä välineinä hänellä oli tietokone, läppäri ja puhelin, joiden kautta hän käyttää palveluja. Facebookissa työntekijällä on tässä tapauksessa käytössä sekä työyhteisöprofiili että henkilökohtainen profiili. Seurakunnalla on oma yhteisö ja sitten työntekijöillä on omat profiilinsa ja ne toimivat osin irrallisina ja osittain yhteisenä. Lisäksi työntekijä on mukana Facebookissa kirkon valtakunnallisissa palveluissa.

Useimmiten työvälinevalikoima oli tätä esimerkkiä paljon suppeampi. Esimerkiksi käytössä oli sähköpostin lisäksi Skype ja Facebook. Perusteluina nousi esiin niiden koettu helppokäyttöisyys – ei siis esimerkiksi se, että nuoret käyttävät niitä (vrt. Lundqvist 2014):

-...ku, ei oo mikään haka tietotekniikassa niin niitä osaa käyttää ja pystyy sitte jotenki hyödyntääänki. (N5)

Haastatteluaineisto osoitti, että osa nuorisotyöntekijöistä koki omat sosiaalisen median ja uusien kommunikaatiovälineiden käyttötaitonsa puutteellisiksi ja rajallisiksi. Esimerkiksi keskustelufoorumien luomisen suhteen koettiin, että ”loppuu taidot että ei osaa semmosia luoda sinne”. Alan nopea tekninen kehitys tekee osaamisen päivittämisen haasteelliseksi. ”Koko ajan tulee uutta”-kokemus on vallitseva. Välttämättä ei omaan työhön edes haluta teknologisia työvälineitä lisää tai kohdentaa omaa työtä enemmän verkossa tapahtuvaksi. Teknologian tarkoituksenmukaisuus mielletään ja jäsentyy oman työn itseymmärryksen ja päämäärien asettelun näkökulmasta:

- Että se että jos meillä on kaikilla omat läppärit niin se on jatkuvasti sitä että joku on aina. Et kerran päivässä käydään kattomassa ja päivitetään että mitä on tullu ja lähetetään... Niin yksinkertaisesti ei oo aina aikaa istua sille koneelle. (N8)

Sen lisäksi että työntekijän omat taidot vaikuttavat välineen valintaan, myös työyhteisön strategiset linjaukset vaikuttavat siihen. Paljon on kiinni myös siitä, mitä työnantaja mahdollistaa ja millaisia välineitä on tarjolla.

- ... aina kun on tekniikasta niin se on ihana niin kauan kuin se toimii mutta kun tulee näitä teknisiä ongelmia niin sitte ollaanki lirissä... Ja välttämättä kaikilla seurakunnilla ei oo resursseja pitää sitä kalustoa ajan tasalla ja niin notkeessa muodossa että se oikeesti niinku toimii. (N7)

Tässä ilmenee systeemisyyttä, jolla tarkoitetaan monien tekijöiden yhteispeliä kompleksisessa kokonaisuudessa. Yksittäinen työntekijä on riippuvainen ympäröivästä työkuultuurista ja sen mahdollisuuksista. Toiminta tapahtuu kontekstissa, jossa yksittäiset tekijät nähdään osana kokonaisuutta, eikä irrallisina osiona. Systeemisyydessä toimintaympäristöllä ja olosuhteilla, kontekstuaalisilla tekijöillä on tärkeä osuus. (Parsloe & Leedham 2009; Senge 1992; ks. myös Kivijärvi 2011.) Jotta muutosta voisi tapahtua, toimijoiden tulisi tunnistaa oppimistarpeensa ja motivoitua muutosten toteuttamiseen (Parsloe & Leedham 2009). Toimintaympäristöä ei kyetä muuttamaan muutoin kuin siinä toimivien henkilöiden muutostekojen kautta. Kuitenkin systeemisyyttä tarkoittaa myös sitä, että kokonaisuuden (organisaation) ja sen yksittäisten tekijöiden (toimijoiden) vaikutussuhde on kaksisuuntainen. Yksittäistä toimijaa ei voi irrottaa oppivan organisaation – tai tässä tapauksessa laajemminkin kasvattajayhteisön rajapinnoilla toimivan toimintaympäristön kontekstista (vrt. Senge 1992, vrt. Kivijärvi 2011).

Riittääkö Facebook?

Haastattelujen pohjalta on havaittavissa, että työvälineet valitaan sen mukaan mihin omat taidot riittävät. Niin kauan kuin nuoret sattuvat olemaan samoissa välineissä, tästä ei aiheudu ongelmaa. Kuitenkin on syytä pohtia, onko tämä kestävä peruste toimituksessa nuorisotyön kentällä. SoMe-tutkimuksen (2013) mukaan Facebook näyttäisi tätä kirjoitettaessa ainakin vielä vuoden olevan suosittu, mutta nuoret voivat omaksua hyvinkin nopeasti muita vastaavanlaisia tai korvaavia palveluita. Nuoret vaihtavat sosiaalisen median palveluita kivuttomasti (Lonka ym. 2013b). Köykkä (2014) huomauttaa, että nuorten kanssa ei voi tyytyä yhteen välineeseen. Saavuttaakseen mahdollisimman suuren määrän nuoria, esimerkiksi kirkon on käytettävä monia väyliä (Köykkä 2014, 249).

Eräs haastateltu oivaltaa osuvasti haasteen reagoida nopeasti muuttuviin tilanteisiin, myös työvälineiden käytön näkökulmasta:

- ...tässähän pitäis niinkun kaikessa verkkotyössä olla niinkun kytkimellä tavallaan että mitkä ne on ne väylät mitä nuoret tällä hetkellä ite käyttää. (N7)

Kysyttäessä haastateltavilta mitä sosiaalisen median välineitä heillä on käytössä hankittiin samalla ymmärrystä siitä, miten he perustelevat työvälineiden valintoja. Eräs nuorisotyöntekijä piti oleellisena, että ei käytetä vain yhtä ainoaa sosiaalisen median välinettä, kun taas suurin osa nuorisotyöntekijöistä katsoi, että heille riittää Facebook sosiaalisen median käyttöön työssä eikä tarvetta muihin medioihin ole (vrt. SoMe 2013). Lundqvist (2014) kritisoi, että Facebookin suosion myötä verkkonuorisotyössä on lähes täysin unohdettu muut sosiaaliset mediat. Hänen mukaansa Facebookissa keskitytään tiedottamiseen ja chattaamiseen, kun se voisi muiden sosiaalisen median palvelujen myötä olla toiminnallisempaa, monipuolisempaa ja rikkaampaa. Tarkasteltavassa tutkimusaineistossa voidaan kuitenkin havaita, että verkkovuorovaikutus on haastatelluilla nuorisotyöntekijöillä syvällisempää kuin vain chattailua ja tiedottamista. Facebookia saatettiin käyttää myös syvällisempiin keskusteluihin tai osana rippikoulun pedagogisten toimintamallien kehittämistä.

Eräs haastateltu perusteli yhden sosiaalisen median välineen käyttöä seuraavasti:

- ...Että nyt kun tää Facebook on koettu hyväksi ja tuota tää on tuonu hyviä tuloksia niin pitäydytään ainakin siinä että se ei häviä sillisalaatiksi...Meille riittää se hallinta ja se kanava jotka nimenomaan edustaa mejän asiakaskuntaa. (N8)

Toinen haastateltu nuorisotyöntekijä ei puolestaan koe monia kanavia ja välineitä sekavana, vaan hänestä sosiaalisen median idea on se, että tietoa tai asiaa jaetaan mahdollisimman monen kanavan kautta ja verkottaudutaan ja linkitetään ristiin.

Eräessä haastattelussa haastattelija kiinnitti huomiota Facebookin vahvaan asemaan ja haastoi haastateltavaa pohtimaan onko Facebook paras ja ainoa? Vai olisiko tarpeen hyödyntää useampia sosiaalisen median välineitä? Tässä tapauksessa työntekijä pitää rajausta järkevänä työajan käytön ja kohderyhmän toimintatapojen perusteella:

- ... No ei se varmaan, onhan niitä Twitteriä ja muuta. Mutta tuntuu että jotenkin tarpeeksi sarkaa että sen yhenki kanssa käyttää sitä aikaa. Että sitte jos ois kaiken maailman Twitterit ja IRC-Galleriat ja muut niin tuntuu että ei sitä muuta kerkeäis tekemään ku oleen siellä koneen ääressä. Mutta sitte... on niitä isosia jotka ihan periaatteesta sanoo että minä en lähe Facebookiin. Ja sitte ne sanoo että muistapa lähettää mulle sähköpostia tai laittaa mulle kirje että määhän pysyn ajan tasalla. Että jos ne ei halua olla Facebookissa niin ei nyt halua pakottaa mihinkään Twitteriin tai muuhunkaan. Jos ei itekkään siellä oo. (N6)

Blogin käyttö esimerkkinä sosiaalisen median mahdollisuuksista nostettiin haastattelussa tarkemman pohdinnan kohteeksi. Eräs nuorisotyöntekijä on kokenut, että blogin kirjoittaminen ei ole hänen juttunsa, koska hän ei ole ”mikään romaanin kirjoittaja”. Kuitenkin hän on valmis harkitsemaan blogin käyttöä käyttäjälähtöisesti (vrt. Kupiainen 2013) – osana isostoimintaa ja nuorten itsensä kirjoittamana:

...Se vois olla ihan mielenkiintoinen seurata sitä. Jotenkin tuntuu että ite en halua mitään blogia ruveta kirjoittaan. Sen verran haluaa niinku pysyä, ettei halua kaikkia jakaa sinne. On niitä, tiän että joku kirjoittaa jotaki blogia mutta ei niitä sitte tuu seurattua. Kyllähän se vois, kun miettii isokoulutusta että jos sieltä joku kirjoittais aina blogia niin sitte jos on sairaana tai muuten ei pääse niin näkis aina vähän että mitä siellä oikein on. Että vois siitä oma hyötynsä olla. Mutta mää sitte yrittäisin valjastaa ne nuoret siihen että ne kirjoittais sitä. Että ite en lähtis kirjoittamaan sitä. (N6)

Kirkon strategiana on ollut liittyä olemassa oleviin yhteisöihin (esim. Suomiz4) ja tuoda näkökulmaa käytäviin keskusteluihin. Meidän kirkko -strategiassa linjataan, että kirkko lisää panostusta uuden median käyttöön ja osallistuu aktiivisesti mediassa käytävään keskusteluun (vrt. Meidän kirkko -strategia 2015). Kokemustaan osallistumisesta yhteisöpalveluiden keskustelufoorumeille pohtii haastateltu nuorisotyöntekijä seuraavasti:

- Että silloin kun meillä oli tää koulutus sosiaaliseen mediaan niin kyllä silloin näitä blogeja käytiin ja kyllä siellä esiteltiin Twitteriä ja Facebookia ja mitähän kaikkea me käytiin läpi sitte. Sehän se oli se mejän kirkon haave että me sitte mentäis noihin keskustelufoorumeihin ja me piettäis siellä kristillisiä arvoja esillä... Että kun sitte ne on hirveän pitkiä ne ketjut siellä että sitten kun mää siellä sadantena kommentoin niin en tiä onko siitä hirveesti hyötyä. Että sitten ehkä jos huomais että nuoret haluaa olla siellä niin sitten niitä rohkais keskusteluihin. Että sehän oli ihan suosituimpien joukossa tämmönen keskustelufoorumi. Että toisaalta sielläkin ois hyvä olla mutta tuntuu että ois mukava nähä noita ihmisiä ihan livenäkin. (N6)

On syytä pohtia, miksi nuorisotyössä ei käytetä nykyistä monipuolisemmin sosiaalisen median välineitä. Syyt johtunevat toisaalta taitojen puutteesta ja toisaalta eri välineiden suosion nopeasta muutoksesta. Miten mielekästä on opetella ja opettaa jonkin välineen käyttöä, jos se ei hetken päästä olekaan enää suosittu? Näin ollen yksittäisten välineiden käyttö ei tunnu mielekkäältä tulokulmalta koulutuksen ja täydennyskoulutuksen näkökulmasta. Keskeisempää on sen pohtiminen ja tunnistaminen, löytyykö jotain yleisemmällä tasolla olevaa ja yhteistä, mitä pitäisi ymmärtää, hallita ja osata erityyppisten somevälineiden hyödyntämisessä. Teknisen taitamisen tukeminen tulisi integroida edellä esiin nousseeseen tarpeeseen löytää laajempi kasvatuksellinen viitekehys omalle tieto- ja viesintäteknikan ja sosiaalisen median käyttötaitojen kehittämiseksi (vrt. Kiilakoski 2012; Suoranta 2003).

Keskeistä on ymmärtää sosiaalisen median välineiden käytön perusteet omissa työssä ja valita omaan työhön soveltuvat työvälineet. Toisaalta joudutaan kysymään, miten pitkälle työvälinevalinnat ovat yksittäisen työntekijän vastuulla vai onko nuorisotyön organisaatioilla yleisempää menettelytapaa työkalujen valinnassa. Köykkä (2014, 225) huomauttaa, että Facebookin nousu romahdutti IRG-gallerian lyhyessä ajassa. Köykan (2014, 226) mukaan ei ole viisasta keskittyä vain yhteen välineeseen, vaan on kuunneltava hiljaisia muutossignaaleja ja oltava varuillaan uusia mahdollisuuksia ymmärtäen ja hyödyntäen. Työkalujen käytön oppimisessa voidaan joka tapauksessa löytää transferhyödyt eli oppimisen siirtovaikutukset jatkuvasti kehittyvällä kentällä. Hankittuja taitoja voidaan siirtää uusien teknologisten työkalujen käyttöön. Keskeistä on oppimaan

oppiminen (ks. luku 4.1.3), joka pohjimmiltaan sisältää puolestaan kolme ulottuvuutta: kyky oppia, poisoppia ja uudelleenoppia (learn – unlearn – re-learn) (vrt. Thacher 2011).

3.4.4 Kansalaisena maailmassa

Tavan ajatella, tavan tehdä työtä ja työvälaineiden hallinnan lisäksi 21. vuosisadan taidoissa tarkastellaan neljäntenä näkökulmana kansalaisena maailmassa elämisen osaamisaluetta. Tässä yhteydessä tätä osaamisaluetta tarkastellaan erityisesti globaalin ja paikallisen vastuullisen kansalaisuuden näkökulmasta ja elämän ja työuran näkökulmasta (ks. Taulukko 2).

Globaali ja paikallinen vastuullinen kansalaisuus

Globaalin ja paikallisen kansalaisuuden osaamisalueina on määritelty tässä yhteydessä seuraavat (vrt. ATC21S; Tremblay ym. 2012): kansalaisuus, osallisuus, vaikuttamismahdollisuudet ja taidot, yhteisöllisyys, kansainvälisyys, julkiset yhteisöt, tasa-arvoisuus, moniarvoisuus, ammatillinen ja vastuullinen työskentely. Kulttuurisen tietoisuuden ja sosiaalisen vastuun osaamisalueita (cf. ATC21S; Tremblay ym. 2012) ovat puolestaan: empaattinen, vastuullinen ja rakentava toiminta, stereotyyppisen asennoitumisen välttäminen, monimuotoisuuden ja kulttuurisen erilaisuuden ymmärtäminen, eheys ja eettinen osaaminen sekä itseluottamus.

Suorannan (2003, 204) mukaan mediakasvatuksen merkitystä ei voida ohittaa nykymaailman ymmärtämisessä. Myös nuorisotyössä se tulee nähdä tärkeänä välineenä tuettaessa nuoren kasvua moraaliseen ja kriittiseen autonomiaan ja pyrittäessä pitämään yllä ajattelevan ihmisen vastuuta yhdessä toisten kanssa. Yksi mediakasvatuksen erityinen merkitys osana nuorisotyötä saattaisi olla yhteisöllisen roolin kehittäminen vahvistamalla nuorten ääniä ja tuomalla yhtä aikaa paikalliset ja maailmanlaajuiset merkitykset osaksi toiminnan sisältöjä. Ilmeistä on, että yhä enemmän pitäisi osata nuorisotyössäkin ottaa huomioon globaalit näkökulmat. Tähän verkko ja sosiaalinen media tarjoavat uusia mahdollisuuksia. Suoranta (2003, 203) kysyy, unohdetaanko koulussa maailma vai otetaanko se oppimisen ja opetuksen lähtökohdaksi (vrt. Herrington ym. 2010). Saman problematiikan voidaan katsoa koskevan myös laajemmin nuorten kasvatustahojen toimintaa.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiatyöryhmän luonnoksessa (KIRKKO 2020) kirkon uudeksi suunnaksi on määritelty kyky hyödyntää uutta teknologiaa määrittää vahvasti erilaisten toimijoiden vaikutusvaltaa tulevaisuuden yhteiskunnassa. Toisaalta tällaisen informaatiokuormituksen vaikutuksia ihmisten henkiseen hyvinvointiin ei vielä kaikilta osin tunneta. Globaalit kommunikaatio- ja verkottumiskanavat muuttavat paikallisyhteisöjen merkitystä. Tilalle syntyy samanhenkisten ihmisten pienryhmiä, verkko- ja virtuaaliyhteisöjä, jotka eivät ole fyysisiin rajoihin sidottuja. Varsinkaan nuorille asuinpaikkaan tai sukulaissuhteisiin sidotut lähiyhteisöt eivät ole samalla tapaa merkityksellisiä kuin ennen. (KIRKKO 2020.)

Köykin (2014, 228) mukaan kirkon on oltava herkkä sosiaalisen median ja verkon kehitykselle. Viihde ja media on yksi tätä kirjoitettaessa voimassa olevan Rippikoulusuunnitelman (2001) opetusteemoista, mutta se sivuutetaan rippikouluissa melko usein joidenkin tärkeämpänä pidettyjen teemojen tieltä. Kuitenkin juuri tämän elämänalueen parissa nuoret käyttävät valtaosan siitä ajasta, joka heidän käyttöönsä jää nukkumisen ja koulunkäynnin jälkeen. (Köykin 2014, 228.)

Haastatteluissa näyttää nousevan esille nuorisotyöntekijöiden herkkyyks tunnistaa nuorten tasa-arvoiset osallistumismahdollisuudet. Tämä ilmenee esimerkiksi sen tiedostamisessa, että kaikki nuoret eivät käytä tai halua käyttää sosiaalista mediaa:

- Tuossa just pohittiin työkaverin kans että sitä hirveesti pohittiin että sosiaalinen sosiaalinen media..mutta entäs sellaset ihmiset jotka ei halua käyttää sosiaalista mediaa?... Tavallaan pitäis pystyä puhua siitä että miten huomioit ne jotka ei käytä Facebookia. (N5)

- Toisaalta mä äsken sanoin että mitä tapahtuu niille nuorille jotka eivät siellä oo ollenkaan ja syrjäytyy mutta toisaalta sitten kun siellä paljon nuoria on ja samalla kun me työntekijätkin tavallaan niinkun tehdään työtä sen sosiaalisen median kautta niin niin pitäis kuitenkin aina muistaa se että se ei tuu ikinä korvaamaan sitä että ihmiset on kasvokkain samassa tilassa. (N1)

Kun trendit, esimerkiksi sosiaalinen media, nousevat esiin, kääntöpuolena tulisi tiedostaa moniarvoisuus (erilaiset elämämaailmat) ja huomioida valtavirrasta syrjäytyvät. Nuorisotyön jatkuvana haasteena koetaan, miten tavoittaa niitä nuoria, joita ei "helpos-ti tavoiteta". Sosiaalinen media on parantanut nuorisotyön saavutettavuutta siten, että voidaan ylittää etäisyyksiä ja tavoitetaan kohderyhmiä, joita ei muuten tavoitettaisi. Toisaalta työntekijät pohtivat, ovatko ne nuoret, jotka eivät ole Facebookissa, seuraava syrjäytymisvaarassa oleva ryhmä.

Haastatteluissa ilmenee, että nuorisotyössä tarvitaan paikallisen kulttuurisen erilaisuuden tuntemista. Tästä on esimerkkinä uskonnon vaikutuksen tunnistaminen nuorisotyön paikallisiin käytänteisiin. Mediakasvatuksen näkökulmasta on otettava huomioon, että kaikki lapset tai nuoret eivät vakaumuksellisista syistä seuraa vaikkapa suosittuja TV-sarjoja. Yhä vahvemmin nuorisotyöntekijän osaamisvaateena tunnistetaan kuitenkin globaali näkökulma ja kulttuurinen erilaisuuden ymmärtäminen:

- Mut se että tämä nuorten ajatustaso ja ajatusmaailman taso, niin tää on tämmöstä yleismaallista, globaalista mitä nuoret tekee ympäri maailmaa. Mitä tekee nuoret hyvinvointivaltiossa, mitä ne tekee kehitysmaissa. Niistä on hyvä nuorisotyöntekijänkin tietää ja olla niissä mallilla ja kartalla. (N8)

Toisaalta eräässä haastattelussa nousi viitteenomaisesti esille työntekijän stereotyyppinen asennoituminen maahanmuuttajataustaisiin nuoriin lähtökohtaisena oletuksena, että maahanmuuttajataustaiset nuoret käyttäytyisivät ongelmallisesti. Kansainvälisen toiminnan näkökulmaa ei sinsänsä haastattelukysymysten avulla selvitetty. Kansainvälisyys nousee esille kuitenkin mahdollisuuksissa käyttää sosiaalista mediaa:

-... vois ajatella että kun paljon nuorisotyön kentällä mun mielestä puhutaan esimerkiksi tai tehdään yhteistyötä ulkomaille niin mitä jos pystyis hyödyntää mediaa siinä että. Videokuvayhteyksiä ulkomaille ja kokemuksia muista maista. Jos ei aina oo rahaa lähteekkään sinne niin jos sit ottais yhteyden sitte netin välityksellä johonki toiseen nuoppariin... onko suoranainen koulutustarve semmonen että miten ne käyttää mediaa niinku siis. (N5)

Haastateltujen nuorisotyöntekijöiden empaattinen, vastuullinen ja rakentava toiminta ilmenee monin tavoin haastatteluaineistossa. Ilmiöitä ja käytänteitä pohditaan eri näkökulmista. Vastuullisuuden ilmauksena voitaneen pitää esimerkiksi selkeitä rajoja. Facebookissa otetaan kavereiksi vasta isoskoulutukseen osallistuvia nuoria, joiden kanssa tehdään kolme vuotta yhteistä matkaa. Perusteluina esitetään seuraavaa:

-... koitetaan pitää että niitä ei tarvi olla satoja siellä. Mun mielestä ei oo tärkeää se määrä vaan ne jotka on niin pystys jotenki seuraamaan ja kommentoimaan. Ei kaikille varmaan kerkee kommentoida vaikka kuinka haluais. (N6)

Köykkä (2014) nostaa esille toisenlaisen näkökulman Facebook-kaveruuden määrittämiseen kirkon nuorisotyön toimintaperiaatteiden näkökulmasta. Jos seurakunnan nuorisotyön tavoitteena on olla läsnä nuorten elämässä, nuorisotyöntekijä ei voi kieltäytyä verkkokaveruudesta – vaikka hänellä tietysti on siihen oikeus (Köykkä 2014, 243–245). Yhtenä mallina nähdään siten päätösvallan jättäminen nuorille sen suhteen, ketä he kutsuvat lähelleen.

Hyvänä käytänteenä 21. vuosisadan vastuullisessa kansalaisuudessa puolestaan tunnistetaan sosiaalisen median aktivoima oman fyysisen toiminta-alueen, paikallisuuden rajat ylittävä nuorten kohtaaminen ja verkostoituva auttaminen:

...Olin tämmösen valtakunnallisen palvelun live-chatin päivystyksessä ja siinä oli tämmönen eräs nuori ihan... eri puolelta Suomea ja kertoi omista asioistaan ja oli...tietyllä tavalla niinku semmonen kriisitilanne. Ja hänen kanssaan sitten mietittiin siinä että no miten edetään ja kysyin häneltä luvan että saanko antaa hänen tiedot paikalliselle kollegalle... Eli vaikka mä oon ollu toisella puolella Suomea niin oon pystyny tätä yhtä nuorta auttamaan siinä et hän pystyy sitten niinkun löytämään sen paikallisen työntekijän ja yhdessä hänen kanssaan sitten hoitamaan niitä asioita eteenpäin...Mutta siinä kyseisenä hetkenä oon voinu olla se sillanrakentaja, joka on saanu heidät kohtautettua toinen toisilleen. (N7)

Elämä ja työura

Kansalaisena maailmassa elämisen näkökulmaan 21. vuosisadan taidoissa kuuluu myös osaamisalue, jossa ovat keskeisiä elämän ja työuran suhteeseen ja vuorovaikutukseen liittyvät tekijät. Tähän osa-alueeseen kuuluvat työn ja henkilökohtaisten tilojen erottaminen ja hallinta, omasta työhyvinvoinnista huolehtiminen, jatkuviin muutoksiin sopeutuminen, ajanhallinta, itsenäinen ja moniammatillinen työ, projektien hallinta, taito toimia samanaikaisesti ja joustavasti eri rooleissa (multitasking) ja verkostoissa, epävarmuuden sieto, avoimuus sekä toimivien työratkaisujen saavuttaminen (ks. Taulukko 2). Tässä yhteydessä tutkimustehtävän, haastatteluaineiston ja teoreettisen viitekehyksen vuoropuhelun pohjalta tarkasteltavaksi nostetaan erityisesti teemat työn ja henkilökohtaisten tilojen erottaminen ja hallinta, ajanhallinta sekä avoimuus.

Työn ja vapaa-ajan rajojen hämärtyminen, yksilön virtuaali- ja reaalielämän identiteettien määrittäminen, verkkoidenteetin jakautuminen työ- ja vapaa-ajan rooleihin ovat kysymyksiä, jotka yksilö kohtaa verkossa toimiessaan. Digitaalisen toiminnan läpinäkyvyys tuottaa pakotettuakin avoimuutta. Samalla katoavat myös perinteisesti mielletty yksityisyys ja tavoittamattomuus. Toisaalta uudenlainen julkisuus tuottaa myönteisiäkin seurauksia. (Keränen & Laasonen 2011, 166.) Uusien toimintaympäristöjen myötä on tärkeää, että organisaation, virkamiehen ja yksityishenkilön identiteetit voi erottaa toisistaan (Focus 2010 teoksessa Keränen & Laasonen 2011, 166). Sosiaalisessa mediasa toimittaessa nähdään merkityksellisenä tiedostaa nuorisotyöntekijän ammattiroolin ja henkilökohtaisen roolin välinen ero. Mikäli työntekijä ei ole sisäistänyt toiminnan eettisiä ohjeistuksia ammattiroolin ja henkilökohtaisen roolin erottamisesta, saattaa hän jatkaa yhteydenpitoa työvuoronsa päätyttyä samojen henkilöiden kanssa kuin hetkeä aikaisemmin ammattiroolissaan (Jokinen 2011). Kirkon nuorisotyön läsnäoloa korostavan olemuksen näkökulmasta esimerkiksi Köykkä (2014) puolestaan näkee tässä roolien erottelussa kuitenkin edellä esiinnostettuja haasteita.

Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, miten nuorisotyöntekijät kuvaavat omia näkemyksiään ja työstävät omia ammatti-identiteettejään (vrt. Kiilakoski 2012, 133). Hohenthal ja Leppälä (2013) tunnistivat FSR-kyselyaineiston pohjalta, että nuorisotyöntekijät pohtivat seuraavia kysymyksiä: Miten sosiaalinen media sijoittuu työnkuvaan? Mitä se merkitsee työssä ajankäytöllisesti ja minkälaisia pelisääntöjä organisaatiossa on sosiaalisen median suhteen? Miten työ- ja vapaa-ajan sekoittumista kuvataan?

Myös haastatteluaineisto osoittaa selkeästi nuorisotyöntekijöiden kokevan, että sosiaalisen median käyttö työssä haastaa pohtimaan omaa työidentiteettiä, omia työtapoja ja ajankäyttöä ja etsimään myös rajoja omassa työssä. Useissa haastatteluissa nousi esille haaste erottaa työ ja vapaa-aika toisistaan. Seuraavat esimerkit kuvaavat näitä elämän ja työuran yhdistämisen kipukohtia ja rajapintoja:

... ja tokihan se on semmonen oman työajan jakamisen kysymys ja jaksamisen kysymys. Että pitää vaan keskittyä siihen missä on ja sitten kun tehään... Että varmaan se on semmonen oman työtavan tekemisen kysymys, että kaikille tämä työtapa ei sovi. Mutta mulle tää sopii. (N7)

-Ja jotenkin niinkun siinä saa taistella itekki niinkun sen ajan kanssa eli paljon nuoret on siellä iltaisin... ja paljon ne on siellä myöskin alakuyöstä, valitettavasti myös loppuyöstä. Ja...sitten taas niinkun se että kun on suhteellisen pienellä paikkakunnalla että on kasvokkain ollaan myöskin nuorten kans tuttuja niin niin sitten tulee se haaste että missä työntekijä vetää sen rajan oman yksityisen elämän... ja sen työminän välille...jos puhutaan että ollaan nyt vaikka yöllä kahdentoista aikana koneen ääressä... ja Facebookissa sillen niin siellä kun nuori ottaa yhteyttä ja vaikka se kyseleekin vaan että mitäs huomenna tehdään niin vastataanko sille vai ei...Mutta tosiaan oman elämän kannalta haasteellista... jokaisen työntekijän niinkun joutuu tekemään niinkun ihtensä kanssa sen prosessin että missä se raja kenelläkin sitten on. Se se voi käydä myöskin raskaaksi jos ei oo sinut ihtensä kanssa. (N1)

Kännykkäkuulttuurin seurauksena kaksi haastatteluista nuorisotyöntekijöistä näkee nuorten ymmärryksen hämärtyneen työntekijän roolin suhteen:

...eihän ne nuoret voi tietää että jos mää illalla oon siellä näkössä että oonko mää töissä vai vapaa-ajalla. Kyllä jos ne näkee että mää oon (Facebookissa) niin kyllähän ne sitte kysyy jotaki jos on mielessä. (N6)

... niin sen rajan niinkun siirtyminen siihen että työntekijä on työntekijä... niinkun että huomaa että nuorilla hämärtyy ja siksi niitä tekstareita tulee keskellä yötä, tai aamuyöllä ihan samalla lailla kuin niitä tulis päivisin. Oikeestaan päivisin tulee vähemmän tekstiviestiä kuin iltaisin ja viikonloppuisin ja öisin. (N1)

Erilaisen näkökulman tällaiseen pohdintaan tuo Köykkä (2014, 245), joka huomauttaa nuorten kyllä ymmärtävän, että myös sosiaalisessa mediassa työntekijä pysyy työntekijänä eikä voi olla kommentoimassa kaikkien kavereittensa tekemisiä koko ajan. Nuorille riittää, että työntekijä vastaa kohtuullisessa ajassa, jos hänelle toimitetaan jotain asiaa. Kiilakoski (2012, 2012, 229) puolestaan tunnistaa nuorten toivovan palautetta viivytyksittä ja pohtii, mikä verran asioiden on edettävä myös nuorten rytmisesti.

Haastateltujen pohdinnoissa ja näkemyksissä huomio kiinnittyy myös joidenkin nuorisotyöntekijöiden tapaan ilmaista sosiaalisen median ja nuorisokulttuurin muutos, joka

vaikuttaa heidän omaan työhönsä. Ilmiötä kuvataan siten, että ”alkaa nuorilta hämärty-
mään se raja että tuntuu että se kone pitää olla aina auki. Ja aina pitää vastata heti” (N1).
Kuitenkin nuorten näkökulmasta asia todennäköisesti näyttäytyy siten, että ”raja ei ole
alkanut hämärtyä” vaan tällainen toiminta on osa elämistodellisuutta, koska nuoret ei-
vät ”mene nettiin vaan he ovat siellä koko ajan” (Lonka ym. 2013b).

Työidentiteetti muutoksessa

Verkkotyön haasteena työntekijöille koetaan olevan sen ”rannattomuus”: koko ajan
ilmenee uusia haasteita ja tarpeita, mutta työntekijän resurssit ovat rajalliset. Työnte-
kijän tulee pystyä määrittelemään työajallisesti milloin ja miten työtään tekee. Esimer-
kiksi kirkon työssä nuorisotyöntekijät kokevat tottuneensa työajattomaan työhön ja
pakosta oppineensa rajaamaan omaa työtä. Eräs haastateltu tiivistää:

- Verkkokeskustelijallakin on oikeus vapaapäivään ja lomaan... Kaikkeen ei voi vastata ja
kaikkia ei voi palvella. Et sitten osaa ja raaskii rajata sen oman aikansa että missä toimii
ja miten toimii. (N7)

Köykkä (2014, 243) näkee, että vanhat työajan rajaukset eivät kuitenkaan toimi kun
sosiaalinen media muuttaa yksityisyyden rajoja. Tiukka jako työhön ja vapaa-aikaan ei
tulevaisuudessa ole hänen mukaansa mahdollinen. Muuttuvassa todellisuudessa tulee
entistä tärkeämmäksi asiaksi kirkon nuorisotyöntekijöiden kyky asettaa rajoja itselleen,
kun ei voida turvautua työaikalain valmiisiin rajoihin. Tässä tarvitaan oman ammatti-
identiteetin selkiyttämistä, itsensä kuuntelemista. Syytä lienee myös pohtia, voitai-
siinko nuorisotyöntekijöiden työjärjestelyjä järkevämmäksi tekemällä ja tehostamalla
vaikuttaa nuorisotyön uudistumiseen ajan haasteiden mukaisesti?

Identiteetin selkiyttämiseen liittyvää on myös jo edellä esiin noussut pohdinta siitä,
minkälaisilla yksityisyyden asetuksilla nuorisotyöntekijöiden tulisi toimia verkossa. Al-
linassi ry:n (2010) tuottamissa verkossa toimivan nuorisotyöntekijän ohjeistuksissa ra-
jataan, että työntekijä ei saa hyväksyä nuoria kavereiksi, ellei hän pidä nuorten kanssa
yhteyttä työajan ulkopuolella. Toisaalta yhteydenpitoa työajan ulkopuolella ei pidetä
toivottavana. (Ks. Allianssi ry 2010; Ilmonen 2011.) Eräs haastatelluista vetää jyrkän ra-
jan Facebook-kaveruuteen nuorten kanssa:

- *Että jos palataan sinne mikä se haaste on niin se on haaste myös se että minne vedetään
se raja. Tällaisessa sosiaalisessa mediassa se että mikä on henkilökohtainen ja mikä työtut-
tu. Yhtälailta mulla on henkilökohtainen profiili mutta sinne yksikään nuori ei pääse mun
kaveriksi. Et se on hirveen tiukka raja mulla...* (N5)

Edellisessä lainauksessa tulee esiin myös se, miten monissa kunnissa nuorisotyönteki-
jöillä on Facebookissa työtehtävissä toimiessaan työprofiili sekä erikseen työntekijän
henkilökohtainen profiili. Työprofiili saattaa olla myös työntekijöiden yhteinen. Face-
bookin käyttöehdot kieltävät kaksoisprofiilin käytön. Se asettaa työntekijälle eettisen
haasteen kasvatuksen näkökulmasta, kun toisaalta erilliset profiilit helpottavat työnte-
kijän työ- ja vapaa-ajan rajaamista. (vrt. Lundqvist 2014.)

Digitaalinen jalanjälki on varsin pysyvä, eikä ihminen pystykään ehkä enää itse hallinnoi-
maan julkista minäkuvaansa tai henkilökohtaista brändiään (Keränen & Laasonen 2011,
166). Ammatillinen ja vastuullinen työskentely korostuvat 21. vuosisadan taidoissa.
Nuorisotyöntekijät kokevat, että sosiaalinen media haastaa heidän ammattietiikkansa:
-...*asettaa myös tavallaan eettisen puolen hirveen tiukalle. Tiukan niinkun syynin alle kos-
ka sun täytyy olla hirveen tarkka että mitä sä sanot tai kirjoitat siellä.* (N5)

Oman työn eettisten periaatteiden ja arvokysymysten pohtiminen ja perusteleva nivelyt entistä vahvemmin osaksi työn arkea.

Rajojen hämärtyminen ilmiönä näyttää myös liittyvän uudenlaisen verkostoyhteistyön ja moniammatillisen toiminnan vaatimuksiin, jotka osaltaan haastavat kehittämään omaa työidentiteettiä. Tätä työn tekemisen tapoihin liittyvää muutosta ja sen haastattelussa esille nostamia näkemyksiä on edellä tarkemmin kuvattu luvussa 4.2.3 Moniammatillinen yhteistyö. Työn rajojen sekoittuminen vahvistuvana ilmiönä haastaa kysymään esimerkiksi, missä menee nuorisotyön raja esimerkiksi suhteessa sosiaali- ja mielenterveystyöhön?

3.5 Pohdinta

Nuorisotyöntekijöiden haastatteluaineistosta nousi selvästi esiin, että sosiaalisen median tärkeä rooli nuorten elämässä ja nuorisotyön siinä mukana olemisen tärkeys tiedostetaan. Haasteena koetaan, ollaanko oikeissa välineissä. Nuorisotyö on vapaampaa kuin koulutyö, mikä antaa helpommin mahdollisuuksia nuorten kuulemiseen ja nuorten käyttämiseen opastajina sosiaalisen median maailmaan. Nuorisotyö antaa mahdollisuuksia nuorten opastamana toteuttaa sosiaalista mediaa hyödyntäviä projekteja – ja kartuttaa näin yhdessä tulevaisuuden taitoja. Aikuista tarvitaan median turvallisen käytön opastamiseen sekä median toimintatapojen ja viestien ymmärtämiseen. Toisaalta nuoret voivat ohjata työntekijöitä ymmärtämään sosiaalisen median maailmaa eli parhaimmillaan voidaan rakentaa ja toteuttaa vastavuoroista osaamisen jakamista. Haastatellut nuorisotyöntekijät näyttävät toimivan mediakasvattajina, joskaan kaikki heistä eivät tunnista itseään mediakasvattajina ja osin vierastivatkin nimitystä. He kaipaavat mediakasvattajan rooliin myös vahvistusta ja tarvitsevat lisää itseluottamusta omiin mediataitoihinsa. Työntekijät ovat tiedostaneet, että sosiaalisen median omaksuminen kuuluu heidän tehtäviinsä nuorisotyöntekijänä vuorovaikutuksessa nuorten kanssa. Sen sijaan kaikki eivät vielä ole oivaltaneet tai kokeneet mielekkääksi sosiaalisen median hyödyntämistä myös kollegiaalisessa jakamisessa ja vertaisoppimisessa. Moniammatillinen yhteistyö on kuitenkin selkeästi linjattu kehittämissuunta nuorisotyössä.

Pienen tutkimusaineiston pohjalta tämän tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää. Tutkimuksen merkitys voidaan nähdä siinä, että se nostaa esille autenttisia ääniä ja näkemyksiä, jotka lisäävät ymmärrystä nuorisotyöntekijöiden näkemyksistä ja erilaisista tavoista kokea sosiaalisen median voimistuminen oman työnsä näkökulmasta. Samalla tutkimus tarjoaa näkökulmia ja virikkeitä myös nuorisotyöntekijöiden koulutuksen ja täydennyskoulutuksen kehittämiseen.

21. vuosisadan taidot -viitekehys, neljä näkökulmaa näyttäytyy mielekkään lähestymistapana jäsenettäessä nuorisotyöntekijöiden käsityksiä ja kokemuksia sosiaalisen median osaamisestaan ja tarkasteltaessa heidän kokemiaan lisäkoulutustarpeita. Vastaukset heijastelevat selkeästi neljään näkökulmaan liittyviä asioita. Kansalaisena maailmassa näkökulmasta löytyy vähiten aineistoa tässä yhteydessä, mutta ao. näkökulma on keskeinen osa nuorisotyön tehtävää ja se tulee selkeästi kytkeä jatkossa osaamisen tarkastelukehikoon. Vastaavia tutkimuksia, joissa olisi käytetty 21. vuosisadan viitekehystä nuorisotyöntekijöiden ja/tai kasvattajaverkoston osaamisen kehittämisen tarkastelussa, ei löydy. Siksi tutkimusta voidaan luonnehtia avauksena, jota voidaan jatkokehittää laajempien tutkimusten avulla.

Haastattelutilanne näyttäytyi myös reflektiutilana, joka tarjosi nuorisotyöntekijälle mahdollisuuden oman ammatillisen osaamisen pohtimiseen uudenaikaisesta näkökulmasta. Tämä vahvisti näkemystä uudenaikaisen verkkokasvatustajan identiteetin ja ymmärryksen vastavuoroisesta rakentumisesta ammatillisessa reflektiossa. Tätä voidaan tukea tarjoamalla esimerkiksi täydennyskoulutuksessa työkaluja ja reflektiioita itse-reflektioon ja kollektiiviseen vertaisreflektioon. Tulevaisuuden taitoja voidaan parhaiten oppia käyttämällä koulutuksessa niitä menetelmiä ja työkaluja, jotka ovat yhteisen oppimisen kohteena.

Neljä tulevaisuuden työntekijän osaamisnäkökulmaa tulee ottaa huomioon nuorisotyöntekijöiden osaamisen kehittämistä tukevan koulutuksen kehittämisessä. Oppimisen tarpeet kohdistuvat tapaan ajatella (avoimuus uusille avauksille ja muutoksille, oman työn reflektio & kasvatuksen päämääräkysymykset ja informaali oppiminen), työtapoihin (mediakasvatus, toimivat työratkaisut ja moniammatillinen yhteistyö), työvälineiden hallintaan (medialukutaito ja tieto- ja viestintäteknologian käyttötaidot) sekä kansalaisena maailmassa elämiseen (globaali ja eettinen osaaminen, elämä ja työura).

Peilattaessa tutkimusaineistoa näihin neljään näkökulmaan tietojen, taitojen ja asenteiden suuntaisesti, on havaittavissa, että sekä tiedoissa, taidoissa että asenteissa löytyy kehittämishaasteita, mutta pääosin esimerkiksi nuorisotyöntekijöiden asenne näyttää olevan kehittymishakuinen. Valmius oman osaamisen kehittämiseen ja lisäoppiin on olemassa. Kuten Keränen ja Laasonen (2011) havaitsevat, yksilöt omaksuvat uusia sosiaalisen median työskentelytapoja eri tahtiin ja eri yksilöillä on erilaisia näkemyksiä uusien työskentelytapojen tärkeydestä. Sosiaalisen median toimintamallit ovat muuttumassa ja tämä satunnaisotos tarjoaa mielenkiintoisen kuvakulman nuorisotyöntekijöiden asemoitumisesta ja näkemyksistä sekä heidän osaamisensa eri vaiheista tässä prosessissa.

Jotta muutosta voisi tapahtua, toimijoiden tulisi tunnistaa oppimistarpeensa ja motivoitua muutosten toteuttamiseen (Parsloe & Leedham 2009). Tutkimuksen pohjalta näyttää siltä, että oman työn pohtiminen, itsereflektio avasi silmiä näkemään osaamisen kehittämistarpeita – mikä on yksi tärkeä lähtökohta 21. vuosisadan taitojen kehittämisessä. Kokonaisuutta, toimintaympäristöä ei kyetä muuttamaan muutoin kuin siinä toimivien henkilöiden muutostekojen kautta. Kuitenkin systeemisyyden tarkoittaa myös sitä, että kokonaisuuden (organisaation) ja sen yksittäisten tekijöiden (toimijoiden) vaikutussuhde on kaksisuuntainen. Yksittäistä toimijaa ei voi irrottaa oppivan organisaation – tai tässä tapauksessa laajemminkin rajapinnoilla toimivan toimintaympäristön – kontekstista (vrt. Senge 1992). Yksittäisen työntekijän kehittämiseen ei riitä asioiden yksilöllinen tarkastelu vaan se edellyttää yhteisen ymmärryksen löytämistä myös toimintaa ympäröivässä yhteisössä (Leppisaari & Kleimola 2007; Kivijärvi 2011). Siksi tarvitaan myös organisaation tukea ja muutoksen johtamista (ks. Ilomäki & Lakkala 2011).

Tämä tutkimus antaa aineksia pitkäkestoisempaan nuorisotyöntekijöiden 21. vuosisadan taitojen kehittämiseen. Ilmeisen oleellista on rohkaista nuorisotyöntekijöitä nuorten kansaoppijoiksi oppimaan nuorten merkity maailmaa. Yksi nuorisotyöntekijöiden, opettajien ja muiden kulttuurityöntekijöiden mahdollisuus on kehittää omaa professiotaan tutkivaan ja reflektivaan suuntaan (Suoranta 2003; vrt. Nieminen 2012, 42, 48).

Osaamisen jakamisen ja sen vertaiskehittämisen malleina ovat myös tähän kontekstiin sovellettavissa esimerkiksi Centria-ammattikorkeakoulun Averko eOppimiskeskuksessa tutkitut ja kehitetyt vertaismentoroinnin ja e-benchmarkkauksen toimintamallit (Leppisaari, Mahlamäki-Kultanen & Vainio 2008; Leppisaari, Vainio & Herrington 2009; Leppisaari & Vainio 2009). FSR-projektissa rakennettu koulutusmalli, josta kerrotaan toisaalla tässä julkaisussa, sopii täydennyskoulutukseen: nuoret opettavat välineiden käyttöä, kertovat, kuinka niitä hyödyntävät ja pohtivat niiden merkitystä nuorille myös ammatillisesta näkökulmasta. Tällaista toimintamallia haastatteluaineiston perusteella myös toivottiin kehitettävän.

Fedotoffin ja Pietilän (2011) mukaan työntekijöiden nuorten elämän asiantuntijuus ja pedagoginen osaaminen ovat avainasemassa verkkoperustaisessa työskentelyssä. Pedagogisen osaamisen vahvistamiseksi nuorisotyöntekijöiden koulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa voidaan jatkossa ottaa tarkasteluun myös autenttisen oppimisen viitekehys (Herrington ym. 2010), joka on osaltaan Centria-ammattikorkeakoulun pedagogisten linjausten ja kehittämistyön pohjana (Pedagogisen toiminnan strateginen toimintaohjelma 2013–2016, Centria-ammattikorkeakoulu). Tutkimusten mukaan (Teräs, Leppisaari, Teräs & Herrington 2014; Leppisaari, Herrington, Vainio & Im 2013) autenttisen oppimisen lähestymistapa tukee merkittävästi 21. vuosisadan taitojen oppimista. On syytä tarkastella, miten sen suuntaisesti rakennettaisiin oppimismoduuli yhteisöpedagogien koulutukseen tai nuorisotyöntekijöiden 21. vuosisadan osaamistaitojen täydennyskoulutus.

3.6 Lähteet

Aaltonen, K. (toim.) 2011. Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosanoma.

Allianssi ry. 2010. Verkkotyön eettiset periaatteet. Haettu 11.3.2014: <http://www.alli.fi/alli/nuorisoalan+kehittaminen/nuorille+suunnatun+verkkotyon+foorumi/verkkotyon+eettiset+periaatteet/>.

ATC21S 2011. Assessment and Teaching of 21st Skills. Haettu 30.12.2013: <http://atc21s.org/>.

Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley M., Miller-Ricci, M. & Rumble, M. 2012. Defining Twenty-First Century Skills. In P. Griffin, B. McGaw & E. Care, E. (Eds.) *Assessment and Teaching of 21st Century Skills* (pp. 17–66). Dordrecht: Springer.

Bolsen, B. 2008. Introducing Teacher Identity and This Volume. *Teacher Education Quarterly*, Summer 2008. Retrieved 12.3.2014 from: <http://people.ucsc.edu/~bolsen/05introduction.pdf>.

Bowman, K. 2010. Background paper for the AQF Council on generic skills. Retrieved 3.3.2014 from: <http://www.aqf.edu.au/wp-content/uploads/2013/06/Generic-skills-background-paper-FINAL.pdf>.

Docherty, P., Boud, D. & Cressey, P. 2006. Lessons and issues for practice and development. In D. Boud, P. Cressey & P. Docherty (Eds.) *Productive reflection at work* (pp. 43–53). London and New York: Routledge.

DuFour, R. & DuFour, R. 2010. The Role of Professional Learning Communities in Advancing 21st Century Skills. In J. Bellanca & R. Brandt (Eds.) *21st Century Skills. Rethinking how students learn* (pp. 77–95). Bloomington: Solution Tree Press.

Enkenberg, J. 2012. Design-suuntautunut pedagogiikka. Haettu 5.3.2014: <https://www.dropbox.com/s/6bkehlnprqkvey/Design-suuntautunut%20pedagogiikka%206.9.2012S.pdf>.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa J. Aaltonen & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1*. PS-kustannus, 24–42.

Fedotoff, J. & Pietilä, M. 2011. Nuorten tieto- ja neuvontatyö verkossa. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) *Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisu 111. Helsinki, 61–72.

Fullan, M. & Langworthy, M. 2013. *Towards a New End: New Pedagogies for Deep Learning*. Retrieved 3.3.2014 from http://www.newpedagogies.info/wp-content/uploads/2014/01/New_Pedagogies_for_Deep%20Learning_Whitepaper.pdf.

GAPMIL 2013. Framework and plan of action for the global alliance for partnerships on media and information literacy. Retrieved 12.3.2014 from <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/Events/gapmi...>

Grönfors, M. 1985. Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät. 2. painos. WSOY: Juva.

Haapala, A. 2012. Tulevaisuudenkuvat nuorisotyössä. Teoksessa K. Komonen, L. Suurpää & M. Söderlund (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 128, Nuorisotutkimusverkosto, 52–77.

Hakkarainen, K. 2009. A knowledge-practice perspective on technology-mediated learning. *International Journal of Computer Supported Collaborative Learning*, 4, 213–231.

Hakkarainen, K., Palonen, T., Paavola, S. & Lehtinen, E. 2004. Communities of networked expertise: Professional and Educational perspectives. *Advances in Learning and Instruction Series*. Amsterdam: Elsevier.

Herrington, J., Reeves, T. C. & Oliver, R. 2010. *A guide to Authentic Learning*. London and New York: Routledge.

Hietajärvi, L. 2013. Diginatiivit tulevat, mitäs tämä nyt sitten on? Opettajankoulutuslaitos, Käyttäytymistieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto. Haettu 5.3.2014: <http://www.slideshare.net/LauriHietajrvi/diginatiivit-tulevat>.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Teemahaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hohenthal, T. 2012. Lapsi- ja nuorisotyöntekijät sosiaalisessa mediassa. Esitys Kasvatustieteen päivillä, Helsingin yliopisto. Painamaton.

Hohenthal, T. & Leppälä, R. 2013. Nuoret ja nuorisotyöntekijät facebookissa. Esitys Interaktiivinen tekniikka koulutuksessa -konferenssissa 10. – 12.4.2013 Hämeenlinnassa. Haettu 30.4.2014: <http://www.itk.fi/2013/ohjelma/foorumi/281>.

Huttunen, T. 2014. Mitä on verkkonuorisotyö. Blogikirjoitus 13.3.2014. Verke, Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus. Haettu 16.3.2014: <http://www.verke.org/ajankohtaista/viikon-nakokulma/item/360-mita-on-verkkonuorisotyö>.

Illomäki, L. & Lakkala, M. 2011. Koulu, digitaalinen teknologia ja toimivat käytännöt. Teoksessa M. Kankaanranta & S. Vahtivuori-Hänninen (toim.) Opetusteknologia koulun arjessa II. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto, 47–67.

Isoherranen, K. 2012. Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämissä Diss. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Haettu 6.3.2014 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf?sequence=1.

Jokinen, I. 2011. Verkossa tehtävän nuorisotyön eettisiä periaatteita. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 111. Helsinki, 108–113.

Jones, C. & Healing, G. 2010. Net generation students: agency and choice and the new technologies. *Journal of Computer Assisted Learning* 26, 344–356.

Jones, C., Ramanau, R., Cross, S. & Healing, G. 2010. Net generation or Digital Natives: Is there a distinct new generation entering university? *Computer & Education* 54, 722–732.

Kalliala, E. & Toikkanen, T. 2009. *Sosiaalinen media opetuksessa*, Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Kauppi, A. 2004. Työ muuttuu – muuttuuko oppiminen? Teoksessa P. Tynjälä, J. Välimaa & M. Murtonen (toim.) *Korkeakoulutus, oppiminen ja työelämä. Pedagogisia ja yhteiskuntatieteellisiä näkökulmia*. Jyväskylä: PS-kustannus, 187–212.

Keränen, P. & Laasonen, M. 2011. Kokemuksia wikin käytöstä työyhteisössä. Teoksessa T. Aaltonen-Ogbeide, P. Saastamoinen, H. Rainio & T. Vartiainen (toim.) *Silmät auki sosiaaliseen mediaan. Tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 3/2011*, 166–178.

Kiilakoski, T. 2010. Huomioita sosiaalisesta mediasta ja nuorisotyöstä. Haettu 19.4.2014: http://www.nuorisokanuuna.fi/sites/default/files/filedepot/tomi_kiilakoski_080310.pdf.

Kiilakoski, T. 2012. Kasvatus teknologisessa maailmassa. *Tutkimus teknologisoituvasta kasvatuksesta. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseuran julkaisuja* 132. Helsinki.

Kiilakoski, T. & Taiponen, J. 2011. Osallisuus ja osallistuminen verkkoperustaisessa nuorisotyössä. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) *Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 111. Helsinki, 76–89.

KIRKKO 2020. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko. Kirkkohallitus. Helsinki 2010. Haettu 23.3.2014: [http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/3837DC6FD4244BDCC22577A50043E500/\\$file/Tulevaisuusselonteko_t%E4ysistunnolle_21092010\[1\].pdf](http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/3837DC6FD4244BDCC22577A50043E500/$file/Tulevaisuusselonteko_t%E4ysistunnolle_21092010[1].pdf).

Kivijärvi, A. 2012. Nuorisotoimen kehittämistyö monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Yksinäisestä puurtamisesta kohti toimivia rakenteita ja verkostoja. Teoksessa K. Komonen, L. Suurpää & M. Söderlund (toim.) *Kehittyvä nuorisotyö*. Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 128. Nuorisotutkimusverkosto, 299–314.

Komonen, K., Suurpää, L. & Söderlund, M. 2012. Johdanto: Kehittämisen arvo ja itseisarvo. Teoksessa K. Komonen, L. Suurpää & M. Söderlund (toim.) *Kehittyvä nuorisotyö*. Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 128, Nuorisotutkimusverkosto, 7–20.

Kontio, M. 2010. Moniammatillinen yhteistyö. TUKEVA-hanke. Oulun seutu www.ouka.fi/tukeva. Oulu.

Korkeamäki, R., Mikkola, H., Jokinen, P., Hytönen, M. & Korkeamäki, R-L. 2011. Ulkokehältä sisäpiiriin – Koulu muuttuvassa maailmassa. Teoksessa H. Mikkola, P. Jokinen & M. Hytönen (toim.) *Tulevaisuuden koulua kehittämässä – Uusi teknologia haastaa ja inspiroi*. Oulun yliopisto, 7–10.

Kotilainen, S. & Rantala, L. 2008. Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus. Helsinki: Hakapaino.

Kuikka, S. 2011. Verkossa tehtävä työ – suojelua, hyödyntämistä vai osallisuutta. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa: näkökulmia verkkope-
rustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura, 36–39.

Kupiainen, R. 2013. Diginatiivit ja käyttäjälähtöinen kulttuuri. Nuorisotutkimus 1. Haettu 5.3.2014: <http://widerscreen.fi/numerot/2013-1/diginatiivit/>.

Köykkä, A. 2014. Nuorisotyön alkeet ja jatko. Helsinki: Kirjapaja ja Nuorten keskus.

Leitch, R. & Day, C. 2000. Action research and reflective practice: towards a holistic view. *Educational Action Research* 8 (1), 179–193.

Leppisaari, I. 2000. Aikuisen kasvu ja oppiminen kirkossa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon käsitys aikuiskasvatuksesta, aikuisten oppimisesta ja opettamisesta vuosina 1958–1990 käydyn asiantuntijakeskustelun pohjalta. Diss. Acta Universitatis Ouluensis E 44. Oulun yliopisto, Oulu. Haettu 17.3.2014: <http://herkules oulu.fi/isbn9514257103/isbn9514257103.pdf>.

Leppisaari, I., Herrington, J., Vainio, L. & Im, Y. 2013. Authentic e-Learning in a Multicultural Context: Virtual Benchmarking Cases from Five Countries. *Journal of Interactive Learning Research*, 24(1), 53–73. Chesapeake, VA: AACE.

Leppisaari, I. & Kleimola, R. 2007. Kehityskeskustelut verkko-opettajan oppimistilana. Teoksessa I. Leppisaari, R. Kleimola & E. Johnson (toim.) Kolme säiettä kasvuun: verkkopedagogiikka, koulutusteknologia ja työelämäyhteys. A: Tutkimusraportteja – Forskningsrapporter. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Kokkola, 44–69.

Leppisaari, I. & Lee, O. 2012. Modelling digital natives' international collaboration: Finnish-Korean experiences of environmental education. *Educational Technology & Society Journal* 15(2), 244-256. Available: http://www.ifets.info/journals/15_2/21.pdf.

Leppisaari, I., Mahlamäki-Kultanen, S. & Vainio, L. 2008. Virtuaalinen ryhmämentorointi ammattikorkeakouluopettajan osaamisen kehittymisen tukena. *Aikuiskasvatus* 28 (4), 278–287.

Leppisaari, I., Maunula, M. & Mäkitalo, T. 2013. Harjoittelun eOhjaus korkeakoulun ja työelämän rajapinnoilla. Centria-ammattikorkeakoulu. A: Tutkimusraportteja – Forskningsrapporter, 1. Kokkola.

Leppisaari, I. & Vainio, L. 2009. Mentorointia ja vertaiskehittämistä. Teoksessa P. Ihanainen (toim.) Puolipilvistä ja kirkastuvaa. Ammatillisen verkkopedagogiikan kehittäminen. TUKEA-hankkeen julkaisu, Haaga-Helia kehittämisraportteja 5/2009. Helsinki: Edita, 52–60.

Leppisaari, I., Vainio, L. & Herrington, J. 2009. Developing authentic e-learning through virtual benchmarking. In C. Fulford & G. Siemens (Eds.) Proceedings of ED-MEDIA 2009 World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia & Telecommunications (pp. 4423–4432). Chesapeake, VA: AACE.

Leppämäki, M. 2012. NYT SE TOIMII TAAS! Monialainen verkostoyhteistyö ja sen edellytykset Opinnäytetyö. Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Tampereen ammattikorkeakoulu. Tampere.

Lietsala, K. & Sirkkunen, E. 2008. Social media: Introduction to the tools and processes of participatory economy. Tampere: Tampere University Press.

Lonka, K., Hietajärvi, L., Makkonen, J., Sandström, N. & Vaara, L. 2013a. Diginatiivit tulevat, olemmeko valmiita? Opettajankoulutuslaitos, Käyttäytymistieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto.

Lonka, K., Hietajärvi, L., Makkonen, J., Sandström, N. & Vaara, L. 2013b. Tulevaisuuden opettajakoulutus – millaiseen kouluun ja miten? Uusi oppiminen. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 8/2013. Helsinki, 93–111.

Lonka, K. & Vaara, L. 2013. Inspiroivat oppimisympäristöt? Haettu 5.3.2014: <http://www.kirafoorum.fi/attachments/2013-11-27T15-08-1260.pdf>.

Lundqvist, M. 2014. Miten facebook tappoi verkkonuorisotyön. Viikon näkökulma. Haettu 18.4.2014: <http://www.verke.org/ajankohtaista/viikon-nakokulma/item/380-miten-facebook-tappoi-verkkonuorisotyon>.

Lundvall, A. s.a. Media- ja informaatiolukutaito. Haettu 19.3.2014 <http://www.media-kasvatus.fi/artikkelit/medialukutaito>.

Lundvall, A. 2013. Nuorten medialukutaidon tukeminen nuorisotyössä. Esitys 19.12.2013. Mediakasvatusseura. Verke – Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus. Haettu 12.3.2014: <http://www.slideshare.net/verkeorg/anniina-lundvall-2122013>.

Lundvall, A. & Tuominen, S. 2011. Mediakasvatusta verkkooperustaisessa nuorisotyössä. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa: näkökulmia verkkooperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura, 96–105.

Mayfield. A. 2007. What is social media? ICrossing. Retrieved 6.3.2014 from <http://ebooksoneverything.com/marketing/WhatisSocialMedia.pdf>.

Meidän kirkko -strategia 2015. Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiaa vuoteen 2015 laatineen työryhmän mietintö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto, Sarja C, 2007:10. Haettu 23.3.2014 [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/\\$FILE/kirkon_strategia_2015_mietinto.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/$FILE/kirkon_strategia_2015_mietinto.pdf).

Merikivi, J., Timonen, P. & Tuuttila, L. 2011. (toim.) Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisu 111. Helsinki.

Merilampi, R-S. 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Helsinki: BTJ Finland Oyj.
Mulari, T. 2011. Työhyvinvointi verkkoperustaisessa nuorisotyössä. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisu 111. Helsinki, 122–129.

Niemi, H. 1991. Uskonnon didaktiikka: oppilaista elämän subjekteja. Helsinki: Otava.

Nieminen, J. 2012. Tiedonintressit nuorisotyön kehittämisessä. Teoksessa K. Komonen, L. Suurpää & M. Söderlund (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusseura, julkaisu 128. Nuorisotutkimusverkosto, 36–63.

Norrena, J. 2013. Opettaja tulevaisuuden taitojen edistäjänä. "Jos haluat opettaa noita taitoja, sinun on ensin hallittava ne itse". Jyväskylä Studies in Computing. 169. Jyväskylän yliopisto.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41742/978-951-39-5227-3_Vai-tos19062013.pdf?sequence=1.

Nummenmaa, A. R. 2004. Moniammatillisen ohjauskulttuurin kehittäminen. Teoksessa H. Kasurinen (toim.) Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Opetushallitus, 113–122.

Nuorisolaki 2006/72. Haettu 19.3.2013: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060072>.

Ojanen, S. 2000. Ohjauksesta oivallukseen. Ohjausteorian kehittelyä. Helsingin yliopiston Tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia. Saarijärvi: Palmenia-kustannus. OKM. 2013.

Hyvän medialukutaidon linjaukset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2013:11. Haettu 12.3.2014: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/OKM11.pdf>.

Opettajakysely 2013. Kysely nuorisotyön opetushenkilökunnalle verkkonuorisotyön opetuksesta. Verke – Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus. Haettu 16.3.2014: <http://www.verke.org/materiaalit/item/239-verkkonuorisotyon-opetus-nuorisotyon-koulutuksessa>

Opiskelijakysely 2013. Kysely nuorisotyön opiskelijoille verkkonuorisotyön opetuksesta. Verke – Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus. Haettu 16.3.2014: <http://www.verke.org/materiaalit/item/345-opiskelijoiden-kokemuksia-verkkonuorisotyon-opetuksesta>.

Palomäki, S. & Heikinaro-Johansson P. 2008. Opettajan pedagogisen ajattelun kehittyminen liikunnanopettajakoulutuksen aikana. Liikunta & Tiede 45 (6), 24 – 30. Haettu 17.3.2014: http://lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lt608_tutkimusartikkelit_palomaki.pdf.

Parsloe, E. & Leedham, M. 2009. Coaching and Mentoring. 2nd Edition. London and Philadelphia: Kogan Page.

Pedagogisen toiminnan strateginen toimintaohjelma 2013 – 2016. Ammattikorkeakoulun hallitus 20.5.2013. Centria-ammattikorkeakoulu. Painamaton.

Pearlman, B. 2010. Designing New Learning Environments to Support 21st Century Skills. In Bellanca & R. Brandt (Eds.) 21st Century Skills. Rethinking how students learn (pp. 117–148). Bloomington: Solution Tree Press.

Purjo, T. 2012. Nuoriso-ohjaajuudesta nuorisokasvattajuuteen. Teoksessa K. Komonen, L. Suurpää & M. Söderlund (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 128. Nuorisotutkimusverkosto, 81–105.

Rippikoulusuunnitelma 2001. ELÄMÄ – USKO – RUKOUS. Piispainkokouksen 11.9.2001 hyväksymä. Suunnitelma tuli voimaan 1.10.2001. Haettu 8.4.2014 [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/85780A9E8154761EC225770A003912B4/\\$FILE/Rippikoulusuunnitelma%202001.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/85780A9E8154761EC225770A003912B4/$FILE/Rippikoulusuunnitelma%202001.pdf).

Rogers, R. R. 2001. Reflection in Higher Education; A Concept Analysis. Innovative Higher Education 26(1), 37–57.

Ryymin, & Silander, P. 2013. Asiantuntijuus ja johtajuus tietoyhteiskunnassa – askartelua vai ajattelua? Teoksessa P. Silander (toim.) Johtajuudella toimintakulttuurin muutokseen – tietoyhteiskuntakehitykseen kouluissa ja opetustoimessa. Helsingin kaupungin opetusviraston mediakeskus, TOMUT-hanke, Helsinki, 5–13.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniikka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Haettu 5.3.2014: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>.

Scardamalia, M. & Bereiter, C. 2003. Knowledge building. In Encyclopedia of education (2nd Ed.) (pp. 1370–1373). New York: Macmillan reference, USA.

Senge, P. 1992. The Fifth Discipline. New York: Random House.

Sinialo, E. & Timonen, P. 2011. Verkkoperustaisen nuorisotyön määrittelyä ja teoriaa. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 111. Helsinki, 23–35.

Siurala, L. 2011. Moniammatillisuus nuorille suunnatussa verkkotyössä. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 111. Helsinki, 134–148.

SoMe 2013. Sosiaalinen media ja nuoret 2013. Suomessa asuvien 13–29 -vuotiaiden nuorten sosiaalisen median palveluiden käyttäminen ja läsnäolo. Haettu 8.3.2014 <http://www.ebrand.fi/somejanuoret2013/>.

Sosiaalisen median käyttö 2010. Sosiaalisen median käyttö Lahden nuoriospalveluissa. Tidoxi-tiimi. Lahden Nuoriospalvelut. Haettu 4.3.2014: http://www.nuorilahti.net/upload/File/Julkaisut/sosiaalinen_media_pieni.pdf.

Suominen, J. 2013. Johdanto – Sosiaalisen median aika. Teoksessa J. Suominen, S. Östman, P. Saarikoski & R. Turtiainen (toim.) Sosiaalisen median lyhyt historia. Helsinki University Press Gaudeamus, 9–27.

Suoranta, J. 2003. Kasvatus mediakulttuurissa. Tampere: Vastapaino.

Talvio, M. 2005. Nuorisotyö verkostoissa. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 280–292.

Tapscott, D. 2009. Grown Up Digital: How the Net Generation Is Changing Your World. McGraw-Hill, New York.

Teräs, H., Leppisaari, I., Teräs, M. & Herrington, J. 2014. Learning cultures and multiculturalism: Authentic e-learning designs. In T. Issa, P. Isaias & P. Kommers (Eds.) Multicultural Awareness and Technology in Higher Education: Global Perspectives. (pp. 197–217). IGI-Global.

Thacher, M. 2011. 21st century Skills: What Do We Need to Know? Slideshare-esitys. Haettu 19.3.2014: <http://www.slideshare.net/mthacher/21st-century-skills-what-do-adult-learners-and-teachers-need-to-know>.

Tieto- ja viestintäteknikka koulun arjessa 2009. Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunta. Tieto- ja viestintäteknikka koulun arjessa. Väliraportti 29.1.2010. Haettu 11.3.2014: <http://www.arjentietoyhteiskunta.fi>.

Tremblay, K., Lalancette, D. & Roseveare, D. 2012. Assessment of higher education learning outcomes. AHELO feasibility study report Volume 1. Design and Implementation Retrieved 23.2.2014 from <http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/AHELOFSReportVolume1.pdf>.

Vahtivuori-Hänninen, S. & Kynäslähti, H. 2012. ICTS in a school's everyday life. In H. Nieminen, A. Toom & A. Kallioniemi (Eds.) Miracle of Education, 237–248.

Veijola, A. 2013. Pedagogisen ajattelun kehittyminen aineenopettajankoulutuksessa. Tutkimus suoravalituista historian opettajaopiskelijoista. Haettu 11.3.2014: <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2013/09/tiedote-2013-09-24-10-55-46-902808>.

Vesterinen, O., Vahtivuori-Hänninen, S., Oksanen, U., Uusitalo, A. & Kynäslähti, H. 2006. Mediakasvatus median ja kasvatuksen alueena: deskriptiivisen mediakasvatuksen ja didaktiikan näkökulmia. Kasvatus 37(2), 31–44.

Viilomaa, P. 2010. Verkossa tehtävä nuorisotyö nuorisotyöntekijöiden ja nuorten silmin. Kohtaako verkkonuorisotyö nuoret? HUMAK humanistinen ammattikorkeakoulu, järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma (ylempi AMK). Haettu 11.3.2014: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/14882/Viilomaa_Paivi.pdf?sequence=1.

Vänskä, K. 2012. Ohjauksen osaajat – Miten he sen tekevät? Terveysalan ohjaajien käsitteitä ohjausosaamisesta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 132. Jyväskylä.

Wahlman, H. 2013. Minäkö mediakasvattaja? Mediakasvatus nuorisotyössä. Esitys 21.1.2013. Mediakasvatusseura. Verke – Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus. Haettu 12.3.2014: <http://www.slideshare.net/verkeorg/miksi-nuorisotyss-tulisi-toimia-mediakasvattajana>.

Wrede, G. H. 2011. Esipuhe. Nuorisotyö kulkee aina eturintamassa. Teoksessa J. Merikivi, P. Timonen & L. Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 111. Helsinki, 7–8.

Yin, R. K. 2003. Case study research: Design and Methods. Thousand Oaks: SAGE Publications.

4. SOSIAALISEN MEDIAN KOULUTUSMALLI

Jaana Säkkinen & Reetta Leppälä

4.1 Taustaa

Centrian FSR-osaprojektissa on kehitetty koulutuksen mallia, joka tähtää lapsi- ja nuorisotyön ammattilaisten sosiaalisen median ammatilliseen hyödyntämiseen ja mediakasvatustaitojen kehittämiseen. Samalla on kehitetty menetelmiä, joissa verkko vuorovaikutus tukee moniammatillista yhteistyötä ja voi toimia ammattilaisten vertaistukiverkostonä. Osaprojektissa koulutuksen kohderyhmänä ovat olleet kunnan, kirkon ja kolmannen sektorin lapsi- ja nuorisotyöntekijät sekä myös eri kouluasteiden opettajat. Hankkeessa kehitetty koulutuksen malli on kuitenkin monistettavissa ja toteutettavissa esimerkiksi peruskoulun opetushenkilöstölle ja sosiaalialalle.

Tausta-ajatuksena koulutuksen mallia kehitettäessä on ollut, että usein nuoret käyttävät aktiivisesti sosiaalista mediaa ja heillä on paremmat taidot kuin opettajilla, joten he ovat asiantuntijoita toimimaan työpajassa ohjaajina. Samalla, kun opiskelijat osallistuvat työpajaan kouluttajina he oppivat työelämässä tarvittavia taitoja, kuten oppimateriaalien valmistaminen ja koulutuksen pitäminen. Koulutuksen kohderyhmänä ovat olleet työssä olevat lapsi- ja nuorisotyöntekijät, mikä motivoi nuoria laadukkaana työpajan järjestämisessä, koska he ovat kouluttautumassa samalle alalle. Kokonaisvastuu koulutuksen järjestämisestä ja onnistumisesta on kuitenkin ollut projektia ohjaavalla opettajalla.

Centrian osaprojektissa toteutettiin kolme koulutuspäivää, joista saatu palaute yhdessä toteutettujen tutkimusten kanssa ohjasi koulutusmallin kehittämisprosessia. Kehittämisprosessi on kuvattu tarkemmin tämän julkaisun luvussa 2. Hankehenkilöstö kehitti koulutusmalliksi työpajatyypin koulutuksen, jonka mallinnus kuvataan tässä artikkelissa. Seuraavaksi perehdytään osaprojektissa toteutettuun työpajakoulutukseen, jonka avulla kehitettyä koulutusmallia pilotoitiin.

4.2 "Sosiaalista mediaa nuorten kanssa"-työpajan sisältö

Päivän avauspuheenvuoron käytti opiskelijoita ohjaava opettaja, jonka jälkeen kouluttajina toimivat kolmannen vuoden yhteisöpedagogiopiskelijat. Ensimmäisessä opiskelijapuheenvuorossa kerrattiin lyhyesti päivän teeman mukaisia käsitteitä: media, sosiaalinen media ja mediakasvatus. Lisäksi alustuksessa pureuduttiin nuorisotyöntekijän vastuisiin mediakasvattajana.

Työpajassa tutustumisen kohteena olleet työvälineet:

- Google Drive
- Sumpli ja Doodle
- Blogger
- Pinterest, Flickr ja Instagram
- Facebook
 - ryhmät
 - tapahtumat

Työvälineistä opiskelijat kertoivat esimerkkien avulla ja opastivat luomaan tarvittavat käyttäjätunnukset, mikäli osallistujilla ei niitä valmiiksi ollut. Opiskelijat havainnollistavat esimerkkien avulla sitä miten ovat käyttäneet sovelluksia ja mihin se heidän mielestään soveltuu parhaiten. Osallistujat olivat erittäin aktiivisia ja välillä kysymykset menivät sellaisiin yksityiskohtiin, että niihin heti löytynyt vastausta. Näissä tilanteissa toiset opiskelijat tulivat apuun ja etsivät vastaukset esiinnousseisiin kysymyksiin.

Haasteellisimmaksi osuudeksi muodostui mobiilisovelluksia käsittelevä osuus. Sovelluksia tulee lisää kiihtyvällä vauhdilla ja on vaikeaa pitää tietämystä aiheesta ajan tasalla, mikä on milloinkin suosittu ja yleisesti nuorten käytössä. Havainnollistamisen avuksi kannattaa hankkia kuvia, joiden avulla voidaan kertoa sovellusten käytöstä ja niihin liittyvistä ilmiöistä. Nykyinen tekniikka mahdollistaa sen, että tabletilta suoraan voi näyttää sovellusten käyttöä. Tämä mahdollisuus kannattaa huomioida koulutusten ohjeistuksessa ja suunnittelussa entistä tarkemmin. Samalla, kun mobiilisovellusten käyttö on lisääntynyt, on esiinnoussut niiden välityksellä tapahtuva kiusaaminen ja häirintä. Näiden ilmiöiden tiedostaminen on tärkeää lasten ja nuorten parissa tehtävässä työssä. Voidaankin todeta, että tämän tyyppisen koulutuksen tarve tuskin vähentyy tulevaisuudessa, vaan sen kysyntä tulee todennäköisesti kasvamaan.

Tutkimuksen (Sosiaalinen media ja nuoret 2013) mukaan Suomessa erityisesti Bloggerin, Instagramin ja Tumblr:n käyttö on yllättävän laajaa. Nämä palvelut tuntuvat olevan myös eniten nosteessa nuorten keskuudessa, sillä näitä palveluja, Facebookin lisäksi, nuoret arvioivat käyttävänsä vuoden ja viiden vuoden päästä. Tämän tutkimuksen mukaan Facebook ei vielä ainakaan seuraavan vuoden ajan näyttäisi menettävän suurta suosiotaan nuorten keskuudessa, vaikka ulkomailta on sellaista viestiä nuorten käyttäytymisestä havaittavissakin. Sosiaalisen median asiantuntijoiden (Leppänen 2014) arvioiden mukaan vuonna 2014 Instagram kasvattaa yhä suosiotaan nuorten keskuudessa, kun taas Facebook heidän mielestään jo alkaa menettää nuoria käyttäjiään. Lisäksi nuoret käyttävät sosiaalista mediaa ja varsinkin viestipalveluja runsaasti mobiililaitteilla. Tällaisia palveluja ovat WhatsApp-pikaviestisovellus, SnapChat-kuvaviestisovellus ja OK Hello-ryhmävideochat. Jo vuonna 2013 jopa 75 % nuorista käytti sosiaalisen median palveluita mobiililaitteella (Sosiaalinen media ja nuoret 2013). Kännykkä on merkittävä nuorten vuorovaikutuksen kanava ja tärkeä henkilökohtainen käyttöesine, jonka käyttö on erittäin monipuolista (Uusitalo ym. 2011, 81). Tällä hetkellä syvällisempi perehtyminen Instagramiin ja mobiililaitteille suunnattujen palvelujen koulutukset olisivat nuorisotyöntekijöille ajankohtaisia sosiaaliseen mediaan liittyviä koulutuksen aiheita.

4.3 Työpajan eteneminen koulutusmallissa

Kehitetyn koulutusmallin mukainen työpaja järjestetään yhden iltapäivän mittaisena. Aloitus on kaikille yhteinen ja sen yhteydessä avataan sosiaalisen median käsitteitä lapsi- ja nuorisotyön näkökulmasta, jonka jälkeen on vuorossa 45 minuutin mittainen luento-osuus ajankohtaisesta teemasta. Kahvitauon jälkeen iltapäivää jatketaan pienemmissä työpajoissa, ennakkoon ilmoittautumisten mukaisesti. Työpajojen jälkeen osallistujat vastaavat sähköiseen palautekyselyyn. Palaute on hyvä kerätä paikan päällä, koska näin saadaan suurempi määrä vastauksia kuin jälkepäin lähetetyn sähköisen kyselyn kautta. Palautekyselyn avulla pyritään löytämään sisältöjä seuraavan koulutuksen työelämän tarvelähtöisesti. Seuraavaksi esitetty malliohjelma sisältää pilotoidusta

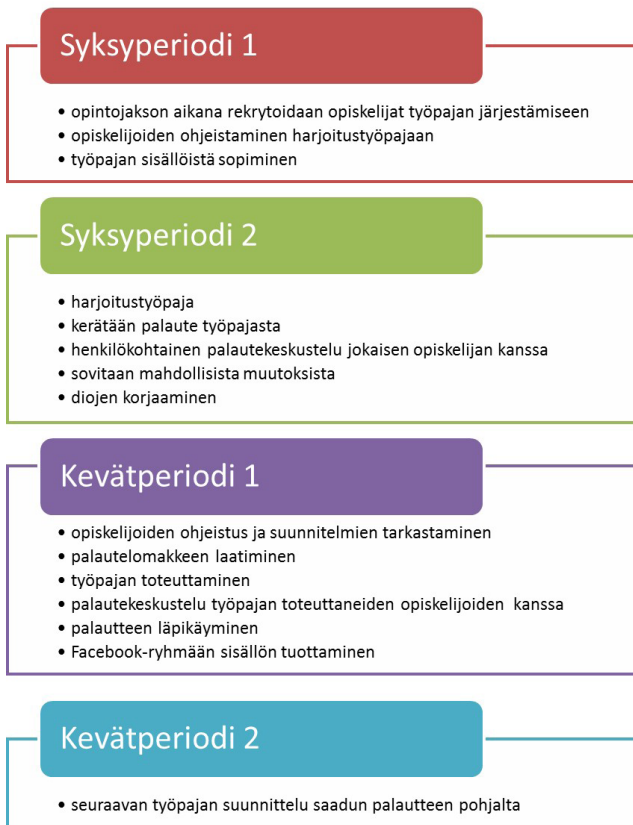
työpajasta saadun palautteen pohjalta laaditun koulutusrunгон (Kuvio 7.), jota voi noudattaa ensi vuonna toteutettavassa työpajassa. Työpajojen sisältöjen täytyy muuttua koko ajan, koska sosiaalisen media muuttuu ja siksi koulutuksen tulee olla helposti muokattavissa.

<u>Somea nuorten kanssa</u>	
11.30	Ilmoittautuminen
12.00	Päivän avaus
12.15	Tekijänoikeudet ja käyttöoikeudet
13.00	Kahvitauko
Työpaja 1	Työpaja 2
13.15 Kännykäsovellukset	13.15 Tabletin käyttö
14.00 <u>Instagram</u>	14.00 Facebook – ammatillinen profiili
14.45 Kännykäsovellukset	14.45 Google <u>Drive</u>
15.30	Palautekyselyyn vastaaminen

Kuvio 7. Työpajan malliohjelman ehdotus

4.4 Työpaja ohjauksen näkökulmasta

Ohjauksen näkökulmasta työpajan järjestäminen vaatii useita tapaamisia opiskelijoiden kanssa sekä tarkkaa ohjausta ja huolellista valmistautumista. Oheisessa kuviossa 8. on esitetty lukuvuoden sisällä työpajan järjestämisen vaiheet. Työpajan valmistelut alkavat käytännössä edellisen lukuvuoden keväällä jolloin määritellään opettajien resurssit ja päätetään kenen vastuulla on kyseinen opinjakso seuraavana lukuvuonna.

Kuvio 8. Työpajan aikataulutus ohjaavan opettajan näkökulmasta

Syksyn ensimmäisellä periodilla alkaa toisen vuoden opiskelijoilla opintojakso, jonka aikana he harjoittelevat ohjausta. Opintojakson alussa rekrytoidaan sosiaalisen median työpajan järjestämiseen mukaan opiskelijat, jotka pääsevät kokeilemaan ohjausta ensimmäisen vuoden opiskelijoille järjestettävässä harjoitustyöpajassa. Harjoitustyöpajasta opiskelijat saavat jo tuntumaa ohjaukseen ja näkevät mitkä asiat toimivat hyvin ja mitä tulee muuttua. Opettaja taas voi pidetyn työpajan pohjalta antaa opiskelijoille palautetta ja opiskelija voi edelleen kehittää ohjaustaitojaan ennen varsinaista työpajapäivää. Materiaalien toimivuus on tärkeää ja harjoitustyöpajan jälkeen onkin aiheellista, että opiskelija ja ohjaava opettaja käyvät materiaalit läpi yhdessä.

Ennen varsinaista työpajapäivää tulee laatia palautekysely työpajaan osallistuville. Kysely laaditaan sähköisenä ja osallistujat vastaavat kyselyyn työpajan päätteeksi. Työpajan päättymisen jälkeen heti samana tai viimeistään seuraavana päivänä järjestetään kouluttajina toimineille opiskelijoille palaute keskustelu. keskustelussa käydään läpi työpajan kulku yleisellä tasolla ja jokaisen kouluttajana toimineen näkökulmassa. Opiskelijat suorittavat myös sanallisen vertaisarvioinnin toistensa osuuksista. Opiskelijoiden tehtävänä työpajan jälkeen on linkittää sisältöä koulutukseen osallistuneille tarkoitettuun Facebook-ryhmään ja keskustella siellä ajankohtaisista sosiaalisen median ilmiöistä. Tällä tavoin pidetään ryhmää aktiivisena myös työpajojen välisenä aikana.

Ohjaavan opettajan rooli työpajan järjestämisessä on tärkeä. Hänen vastuullaan on laadukkaan koulutuksen järjestäminen. Opiskelijoilla ei ole vielä kokemusta tämän tyyppisten tilaisuuksien järjestämisestä ja he tarvitsevat paljon tukea järjestelyiden ja sisällön suhteen. Tämän tyyppinen koulutuksen järjestäminen vaatii myös mukana olevalta opettajalta heittäytymis- ja riskien sietokykyä. Onnistunut koulutuspäivä ja opiskelijoiden pääsääntöisesti positiiviset kokemukset ovat kuitenkin paras palkinto tehdystä työstä. Työpajan järjestämisen yhteydessä myös opettaja oppii uutta sosiaalisesta mediasta ja nuorten kulttuurista.

4.5 Työpajan järjestäjän muistio

Työpajan järjestäminen vaatii useiden asioiden päällekkäistä muistamista ja huolehtimista. Tämän prosessin tueksi on laadittu seuraava muistilista työvaiheista, joita järjestelyt vaativat. Suunnitteluvaiheessa on hyvä jakaa vastuut huolehdittavista osa-alueista. Opiskelijoille on hyvä delegoida kaikki mahdolliset tehtävät, joita järjestelyt vaativat, jotta heille syntyy kokonaiskuva työmäärästä. Seuraavassa kuviossa 9. on esitetty muistilista, jossa huomioitavat asiat on esitetty etenemisjärjestyksessä.

Kuvio 9. Työpajan järjestäjän muistilista

4.6 Koulutuksen markkinointi

Koulutusta markkinoidaan sähköpostilla suoraan kohderyhmälle eli alueen lapsi- ja nuorisotyöntekijöille. Lisäksi koulutusta markkinoidaan ammattikorkeakoulun opiskelijoille ja henkilökunnalle. Lisäksi työpajaa kannattaa markkinoida Facebook-ryhmässä, joka on tarkoitettu Future School Research-hankkeen Somen tehopäivään osallistuneille. Tämän kautta saavutetaan henkilöt, jotka ovat osallistuneet hankkeen aikana järjestettyihin koulutuksiin. Tulevaisuudessa markkinointia voidaan laajentaa esimerkiksi muille lapsi- ja nuorisotyötä tekeville esimerkiksi kolmannella sektorilla työskenteleville ja vapaaehtoistoimijoille.

4.7 Työpajan kehittämisehdotukset

Moniammatillinen verkostoituminen sosiaalisessa mediassa on todettu haasteelliseksi hankkeen aikana. Syitä tähän lienee useita. Tämän tyyppiseen koulutukseen hakautuvat usein ehkä ne, joilla taitoja ei vielä ole. He lähtevät kyllä innokkaasti mukaan verkostoitumaan sosiaaliseen mediaan, mutta ovat vielä arkoja kommentoimaan ja aloittamaan keskustelua foorumeilla. Lisäksi monet työhön liittyvät asiat ovat arkaluontoisia, joten niiden päästäminen avoimeen verkkoon huolettaa. Todennäköistä on, että pelätään ylimääräistä työtä, vaikka verkostoitumisen hyöty tunnistetaankin. Toisaalta hankkeen kautta perustetut sivut koetaan osaksi hankkeen toimintaa eikä niistä välttämättä tule luontevaa työvälinettä. Muutaman innostuneet bloggaajan ja kommentoijan mukaan saaminen innoittaisi mukaan myös muita ja pitäisi sivut elävinä myös hankkeen päätyttyä.

Työpajan jälkeen pidettiin kouluttajina toimineiden opiskelijoiden sekä opetus- ja hankkehenkilöstön välinen purkupalaveri, jossa kerrattiin iltapäivän kulku ja mietittiin, miten koulutusta voidaan edelleen kehittää. Opiskelijoiden kokemukset kouluttajana toimimisesta olivat pääsääntöisesti positiivisia. Suurelle yleisölle esiintyminen oli jännittänyt ja omasta puheenvuorosta ei opiskelijoilla välttämättä ollut paljonkaan muistikuvia. Palautekeskustelussa opiskelijat toivat esiin osallistujien aktiivisuuden ja mielenkiinnon aihepiiriä kohtaan. Kouluttajina toimineet kokivat myös itse oppineensa toisten puheenvuoroista. Koulutuspäivän jälkeen havaittiin, että kahden opiskelijan ratkaisu toimia parina oli toimiva. Toisen käyttäessä konetta kertoi toinen kuulijoille sovelluksen käytöstä. Näin kouluttajana toimivan huomio ei mennyt koneen käyttämiseen eikä sitä tarvinnut jännittää. Tämän tyyppinen työskentelytapa vaatii huolellisen ennakkovalmistautumisen sekä hyvät yhteistyö- ja tilanteenlukutaidon.

Koulutuspäivässä ongelmaksi muodostui langattoman verkkoyhteyden hitaus, kun samanaikaisesti oli useita käyttäjiä samassa tilassa. Mikäli osallistujia olisi ollut vähemmän tai osallistujat olisi jaettu pienempiin ryhmiin, olisi voitu työskennellä atk-luokissa kiinteän verkkoyhteyden kautta. Tällöin olisi yhteys toiminut moitteettomasti. Tämän tyyppiin ongelmiin voidaan varautua ennakkoon esimerkiksi niin, että kouluttaja ottaa työvaiheista ruutukaappaukset, joiden avulla hän havainnollistaa osallistujille sovellusten käyttöä. Näiden avulla osallistujat voisivat jälkeenpäin omatoimisesti ottaa käytön sovellukset, mikäli se ei itse tilaisuudessa onnistuisi.

Koulutusmallin kehittämisehdotukseksi nousi se, että ennakoon kartoitettaisiin osallistujien sosiaalisen median osaaminen. Tämän kautta osallistujia voitaisiin jakaa edistyneiden ja aloittelijoiden ryhmiin. Toinen varteenotettava kehittämisidea oli se, että samanaikaisesti menisi useita työpajoja ja osallistuja voisi valita itselleen sopivat työpajat. Samantyyppinen palaute nousi esiin myös osallistujien palautteissa. Opiskelijoiden kokemuksen kautta esiinnousseet ideat ovat hyvä lähtökohta koulutuksen mallin loppuun kehittämisessä. Pilottina järjestetty työpaja antoi vahvistusta hankkeessa kehitetyn koulutusmallin toimivuudesta. Mallin toimivuudessa suureen rooliin nousee ohjaavan opettajan rooli. Hänen vastuullaan on laadukkaasti koulutuksen toteutus ja opiskelijoiden riittävä ohjaus siihen mitä laadukkaasti koulutuksen tulee pitää sisällään.

Osallistujille olisi voinut vielä konkreettisemmin kertoa esimerkkejä siitä mitä Facebook-sivuja, ryhmiä tai blogeja kannattaa seurata. Näiden valmiiksi aktiivisten sivujen kautta on helpompaa aloittaa myös omien sivujen rakentaminen. Lisäksi näiden avulla osallistujat saavat hyviä vinkkejä siitä, miten Facebookia tai blogia voisi hyödyntää omassa työssään. Opiskelijat totesivat palautteessa myös sen, että sovellukset, joita vanhemmat polvet käyttävät aktiivisesti eivät tavoita enää nuoria ja siitä syystä niiden käyttöä ei kannata tämän tyyppisessä työpajassa opettaa kovin pitkälle.

Osallistujille lähetettyyn kyselyyn vastauksia saatiin kahdeksan ja vastaajista kuusi oli työelämän edustajia. Yleisimmin tunnetuksi yhteisöpalveluksi nousi Facebook. Yhdellä vastaajista oli ollut aikaisemmin työprofiili ja sen käyttöönotto oli suunnitteilla nytkin. Palautteissa toivottiin lisää tietoa nettikiusaamisesta ja esimerkiksi ask.fm-sovelluksesta. Yksi vastaaja toivoi, että samalla olisi käsitelty tekijänoikeuksia ja luvallisia kuvapalveluita. Tämä onkin varmasti tulevaisuudessa yksi työpajaan mukaan tulevista sisällöistä. Vastaaja nosti esiin myös sen, että esimerkiksi Youtubea käytetään paljon opetuksessa, vaikka se ei ole luvallista. Kyseessä ei ole tahallinen käyttö vaan tietämättömyys.

Centria-ammattikorkeakoulu tulee järjestämään koulutusmallin mukaista työpajakoulutusta vuosittain, jotta työelämässä olevat lapsi- ja nuorisotyön ammattilaiset sekä näille aloille opiskelevat pystyisivät kehittämään koko ajan verkkotyöskentelytaitojaan ja sosiaalisen median työkalujen käytön osaamistaan. Vuonna 2015 työpajakoulutus sulautetaan osaksi kolme päivää kestävästä, Raudaskylän kristillisen opiston järjestämää What's app? - sosiaalista mediaa nuorten kanssa-koulutusta, joka löytyy myös kirkon koulutuskalenterista.

4.8 Lähteet

Leppänen, M. 2014. Asiantuntijat: Nämä ovat sosiaalisen median trendit vuonna 2014. Yle Uutiset. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/asiantuntijat_nama_ovat_sosiaalisen_median_trendit_vuonna_2014/7028857?origin=rss Päivitetty 17.1.2014. Luettu: 20.1.2014.

Sosiaalinen media ja nuoret 2013. 2013. Suomessa asuvien 13-29-vuotiaiden nuorten sosiaalisen median palvelujen käyttäminen ja läsnäolo. ebrand Suomi Oy/ Jukka Weissenfelt & Juha Huovinen ja Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut. Saatavissa: <http://www.ebrand.fi/somejanuoret2013/> Luettu 29.4.2014.

Uusitalo, N., Vehmas, S. & Kupiainen, R. 2011. Naamatusten verkossa. Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, OSA 2. Journalismin tutkimusyksikkö, Tampereen yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65438/naamatusten_verkossa_2011.pdf?sequence=1. Luettu: 11.4.2014.

Future School Research Second Wave/Sosiaalinen media moniammatillisen kasvattajaverkoston mediakasvatustyössä -hanke 2011-2013

Taustatiedot

1. Sukupuoli *

- nainen mies

2. Minkä ikäinen olet? *

- 18-20 21-30 31-40 41-50 51-60 yli 60

3. Missä työskentelet? *

- kunnan palveluksessa seurakunnan palveluksessa

4. Miten kauan olet toiminut lapsi- ja nuorisotyön alalla? *

- alle vuoden 1-5 vuotta 6-10 vuotta 11-15 vuotta 16-20 vuotta yli 20 vuotta

5. Onko sinulla muodollinen pätevyys lapsi- ja nuorisotyön tehtävään? *

- kyllä ei

6. Mitä tieto- ja viestintätekniikkaa on työkäytössäsi? *

- kannettava tietokone + internet-yhteys
 matkapuhelin + internet-yhteys
 pöytätietokone + internet-yhteys
 muu, mikä:

Sosiaalisen median ja verkkovuorovaikutuksen hyödyntäminen lapsi- ja nuorisotyössä

7. Millaisen yleisarvosanan antaisit itsellesi sosiaalisen median osaamisesta?

Lisätietoa: [Sosiaalinen media](#) *

- heikko tyydyttävä hyvä kiitettävä

8. Mihin käytät sosiaalista mediaa ja verkkovuorovaikutusta työssäsi? *

- etsivään nuorisotyöhön
 kasvatukselliseen ohjaukseen
 liikunnalliseen, kulttuuriseen, kansainväliseen ja monikulttuuriseen toimintaan

- monialaiseen yhteistyöhön
- osallistumiseen ja kuulemiseen
- tieto- ja neuvontapalveluihin
- toimintatiloista ja harrastusmahdollisuuksista tiedottamiseen
- työpajapalveluihin
- yhdistyksien tarjoamiin tukipalveluihin
- ympäristökasvatukseen
- muu, mikä:

9. Kuinka paljon käytät sosiaalista mediaa ja verkkovuorovaikutusta työssäsi? *

- en lainkaan
- joka päivä 1-4 h
- joka päivä 4-8 h
- joka viikko 1-2 pv
- joka viikko 3-5 pv
- muu, mikä:

Blogit (nuorten suosimia nettisovelluksia)

10. Valitse vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten mainitun blogin tuntemustasi. *

	en ole kuullutkaan	olen kuullut tai nähnyt jonkun muun käyttävän	olen käyttänyt joskus	käytän usein	tunnen väliseen erinomaisesti ja osaan hallinnoida sen ominaisuuksia minulle tarpeellisella tasolla
Blogger	☐	☐	☐	☐	☐
Edublogs	☐	☐	☐	☐	☐
LiveJournal	☐	☐	☐	☐	☐
Posterous	☐	☐	☐	☐	☐
Tumblr	☐	☐	☐	☐	☐
TypePad	☐	☐	☐	☐	☐
Vuodatus	☐	☐	☐	☐	☐
WordPress	☐	☐	☐	☐	☐

11. Kerro jokin oma kokemus blogin hyödyntämisestä työssäsi: *

Kuvapankit/materiaaliportaalit (nuorten suosimia nettisovelluksia)

12. Valitse vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten mainitun kuvapankin/materiaaliportaalin tuntemustasi. *

	en ole kuullutkaan	olen kuullut tai nähnyt jonkun muun käyttävän	olen käyttänyt joskus	käytän usein	tunnen välineen erinomaisesti ja osaan hallinnoida sen ominaisuuksia minulle tarpeellisella tasolla
Everystockphoto	☐	☐	☐	☐	☐
Flickr	☐	☐	☐	☐	☐
Google Books	☐	☐	☐	☐	☐
Openphoto	☐	☐	☐	☐	☐
Slideshare	☐	☐	☐	☐	☐
Vimeo	☐	☐	☐	☐	☐
YouTube	☐	☐	☐	☐	☐

13. Kerro jokin oma kokemus kuvapankin/materiaaliportaalin hyödyntämisestä työssäsi: *

Pikaviestimet (nuorten suosimia nettisovelluksia)

14. Valitse vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten mainitun pikaviestimen tuntemustasi. *

	en ole kuullutkaan	olen kuullut tai nähnyt jonkun muun käyttävän	olen käyttänyt joskus	käytän usein	tunnen välineen erinomaisesti ja osaan hallinnoida sen ominaisuuksia minulle tarpeellisella tasolla
Facebook-chat	☐	☐	☐	☐	☐
IRC	☐	☐	☐	☐	☐
Messenger	☐	☐	☐	☐	☐
Skype	☐	☐	☐	☐	☐

15. Kerro jokin oma kokemus pikaviestimen hyödyntämisestä työssäsi: *

Yhteisöpalvelut (nuorten suosimia nettisovelluksia)

16. Valitse vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten mainitun yhteisöpalvelun tuntemustasi. *

	en ole kuullutkaan	olen kuullut tai nähnyt jonkun muun käyttävän	olen käyttänyt joskus	käytän usein	tunnen välineen erinomaisesti ja osaan hallinnoida sen ominaisuuksia minulle tarpeellisella tasolla
Delicious	☐	☐	☐	☐	☐
Demi	☐	☐	☐	☐	☐
DeviantART	☐	☐	☐	☐	☐
Diaspora	☐	☐	☐	☐	☐
Facebook	☐	☐	☐	☐	☐
Foursquare	☐	☐	☐	☐	☐
Google+	☐	☐	☐	☐	☐
Habbo Hotel	☐	☐	☐	☐	☐
IRC-Galleria	☐	☐	☐	☐	☐
Galleria	☐	☐	☐	☐	☐
Last.fm	☐	☐	☐	☐	☐
LinkedIn	☐	☐	☐	☐	☐
Mikseri.net	☐	☐	☐	☐	☐
MySpace	☐	☐	☐	☐	☐
Second Life	☐	☐	☐	☐	☐
Suomi24	☐	☐	☐	☐	☐
Yammer	☐	☐	☐	☐	☐

17. Kerro jokin oma kokemus yhteisöpalvelun hyödyntämisestä työssäsi: *

Metapalvelut ja muut sovellukset (nuorten suosimia nettisovelluksia)

18. Valitse vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten mainitun sovelluksen tuntemustasi. *

	en ole kuullutkaan	olen kuullut tai nähnyt jonkun muun käyttävän	olen käyttänyt joskus	käytän usein	tunnen välineen erinomaisesti ja osaan hallinnoida sen ominaisuuksia minulle tarpeellisella tasolla
Bloglines	☐	☐	☐	☐	☐
Blogger	☐	☐	☐	☐	☐
Google Reader	☐	☐	☐	☐	☐
Google Search	☐	☐	☐	☐	☐
Netvibes	☐	☐	☐	☐	☐
Technorati	☐	☐	☐	☐	☐
TweetDeck	☐	☐	☐	☐	☐
Wolfram Alpha	☐	☐	☐	☐	☐

19. Kerro jokin oma kokemus metapalvelun/sovelluksen hyödyntämisestä työssäsi: *

20. Valitse vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten mainitun verkkoneuvotteluvälineen tuntemustasi. *

	en ole kuullutkaan	olen kuullut tai nähnyt jonkun muun käyttävän	olen käyttänyt joskus	käytän usein	tunnen välineen erinomaisesti ja osaan hallinnoida sen ominaisuuksia minulle tarpeellisella tasolla
Adobe Connect	☐	☐	☐	☐	☐
Google/Gmail	☐	☐	☐	☐	☐
iLinc	☐	☐	☐	☐	☐
WebEx	☐	☐	☐	☐	☐
Windows Live	☐	☐	☐	☐	☐

21. Kerro jokin oma kokemus verkkoneuvotteluvälineen hyödyntämisestä työssäsi: *

Wikit

Lisätietoa: [Wiki](#)

22. Valitse vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten mainitun wikin tuntemustasi. *

	en ole kuullutkaan	olen kuullut tai nähnyt jonkun muun käyttävän	olen käyttänyt joskus	käytän usein	tunnen välineen erinomaisesti ja osaan hallinnoida sen ominaisuuksia minulle tarpeellisella tasolla
Confluence	☐	☐	☐	☐	☐
MediaWiki	☐	☐	☐	☐	☐
PBWiki	☐	☐	☐	☐	☐
Purot.net	☐	☐	☐	☐	☐
Wetpaint	☐	☐	☐	☐	☐
Wikia	☐	☐	☐	☐	☐
Wikispaces	☐	☐	☐	☐	☐

23. Kerro jokin oma kokemus wikin hyödyntämisestä työssäsi: *

Verkko-oppimisen (eLearning) välineet (Top 100/2011)

Lisätietoa: [Top 100 Tools 2011](#)

24. Valitse vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten mainitun välineen tuntemustasi. *

	en ole kuullutkaan	olen kuullut tai nähnyt jonkun muun käyttävän	olen käyttänyt joskus	käytän usein	tunnen välineen erinomaisesti ja osaan hallinnoida sen ominaisuuksia minulle tarpeellisella tasolla
Twitter	☐	☐	☐	☐	☐
Google Docs Docs	☐	☐	☐	☐	☐
Dropbox	☐	☐	☐	☐	☐
Prezi	☐	☐	☐	☐	☐
Moodle	☐	☐	☐	☐	☐
Glogster	☐	☐	☐	☐	☐
Wikipedia	☐	☐	☐	☐	☐
Diigo	☐	☐	☐	☐	☐
Evernote	☐	☐	☐	☐	☐
Jing	☐	☐	☐	☐	☐
PowerPoint	☐	☐	☐	☐	☐
VoiceThread	☐	☐	☐	☐	☐
Animoto	☐	☐	☐	☐	☐
Camtasia	☐	☐	☐	☐	☐
Audacity	☐	☐	☐	☐	☐
TED Talks	☐	☐	☐	☐	☐

25. Kerro jokin oma kokemus verkko-oppimisvälineen (eLearning) hyödyntämisestä työssäsi: *

Tiedostaminen, ohjaus ja kasvatus nettimaailmaan liittyvissä asioissa

26. Millainen on tietämyksesi lasten ja nuorten sosiaalisen median käytöstä ja verkkovuorovaikutuksesta? *

- heikko tyydyttävä hyvä kiitettävä

27. Millaisen yleisarvosanan antaisit itsellesi mediakasvatuksen osaamisesta?

Lisätietoa: [Mediakasvatus](#) *

- heikko tyydyttävä hyvä kiitettävä

28. Mitä mediakasvatuksen aihealueita olet toteuttanut työssäsi? *

- yhdessä tekemistä ja keskustelua medioista
- lapsen ja nuoren suojelemista harmillisilta ja liian hurjilta sisällöiltä
- turvallisen mediankäytön neuvontaa
- rajoja ja pelisääntöjä eri medioiden käyttöaikoihin sekä sisältöihin
- sopivien mediaesitysten ja -sisältöjen tarjoamista sopivina annoksina
- median haitallisten vaikutusten ennaltaehkäisyä ja positiivisten vaikutusten vahvistamista
- muu, mikä:

29. Kerro jokin oma mieleenpainuvuin kokemus aiheesta: Minä mediakasvattajana lapsi- ja nuorisotyössä *

Sosiaalisen median ja verkkovuorovaikutuksen hyödyntäminen lapsi- ja nuorisotyössä - koulutustarve

30. Oletko osallistunut työsi alakohtaisiin mediakasvatuksen ja verkkotyöskentelyn koulutuksiin? Millaisiin ja minkä laajuisiin? *

31. Mistä verkkotyöskentelyvälineen hyödyntämisestä työssäsi koet tarvitsevasi lisäkoulutusta? *

- Blogit
- Kuvapankit/materiaaliportaalit
- Pikaviestimet
- Yhteisöpalvelut
- Metapalvelut ja muut sovellukset
- Verkkoneuvotteluvälineet
- Wikit
- muu, mikä:

32. Mistä mediakasvatuksen osa-alueen hyödyntämisestä työssäsi koet tarvitsevasi lisäkoulutusta? *

- mediatuotanto (itse tekeminen ja tuotannon prosesseihin sekä taustoihin tutustuminen esim. elokuvatyöpajoissa tai muissa produktioissa)
- median ilmaisutapojen ymmärtäminen (median esitysten kerrontaan syventyminen tavoitteena median ilmaisutapojen eli kielen ymmärtäminen esim. elokuvia katsomalla ja niistä keskustelemalla)
- oman mediasuhteen reflektointi (peilaaminen mediaympäristöön esim. lasten ja nuorten omia ja muiden median käyttötapoja pohtimalla)
- mediakriittisyys, uskallus omaan ilmaisuun

33. Hankkeessa toteutettavan koulutuksen, joka tähtää ammattikasvattajien ja kouluttajien mediakasvatustaitojen ja verkkotyöskentelyn hyödyntämiseen moniammatillisena yhteistyönä, tulisi mielestäni sisältää seuraavaa: *

34. Vapaa sana.
Viestini tälle hankkeelle: *

LIITE 2

TEEMAHAASTATTELU

1. Kerro lyhyesti työstäsi. Millainen on työnkuvasi.
2. Mitä tieto- ja viestintäteknikkaa on työkäytössäsi?
3. Mihin käytät sosiaalista mediaa ja verkkovuorovaikutusta työssäsi?
4. Kuinka paljon käytät sosiaalista mediaa ja verkkovuorovaikutusta työssäsi?
5. Mitä haasteita mielestäsi sosiaalinen media ja verkkovuorovaikutus asettavat lapsi- ja nuorisotyölle?
6. Ovatko lapset ja nuoret aktiivisia ottamaan yhteyttä sosiaalisen median kautta?
7. Millaisia viestinnän tapoja verkkovuorovaikutuksessa tapahtuu?
8. Miten huomioit lasten ja nuorten kasvatuksen verkkovuorovaikutuksessa?
9. Miten toteutat mediakasvatusta? Ja tässä on määritelty mediakasvatus. Yhdessä tekemistä, keskustelua, suojelua, mediankäytön neuvontaa.
10. Mitä kokemuksia sinulla on mediakasvatuksen eri aihealueista, esimerkkinä nettiriippuvuus, nettikiusaaminen, nettikäyttäytyminen ja laki?
11. Mediakasvatustaitojen ja verkkotyöskentelyn hyödyntäminen moniammatillisena yhteistyönä
12. Millaisia sosiaaliseen mediaan ja verkkovuorovaikutukseen liittyviä hyviä kokemuksia ja käytänteitä haluaisit kertoa muille nuorisotyöntekijöille toteuttamastasi mediakasvatuksesta ja verkkotyöskentelystä?

SOSIAALINEN MEDIA

- Nuorisotyön liikkuva pallo

Kirja kertoo Future School Research IInd Wave -hankkeen osaprojektissa Sosiaalinen media moniammatillisen kasvattajaverkoston mediakasvatus-työssä tehdystä tutkimuksesta ja työstä.

Projektissa tutkittiin lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden mediakasvatus- ja verkkotyöskentelytaitoja sekä luotiin koulutusmalli edellä mainittujen taitojen jatkuvaan kehittämiseen.

Future School Research IInd Wave hanketta (2011-2014) toteutti ja koordinoi Oulun yliopisto. Centria-ammattikorkeakoulu oli mukana sen yhdessä osaprojektissa, jossa hankkeen eri vaiheissa työskentelivät Tuula Hohenthal, Irja Leppisaari, Reetta Leppälä, Soili Sorvisto, Jaana Säkkinen, Marja Vatjus-Suni ja Kirsi Vuotila ja yhteisöpedagogiopiskelija Kristiina Niemi.

Projektin ESR-rahoituksen myönsi Pohjois-Pohjanmaan ELY.

 B: Ajankohtaista - Aktueellt, 10

 ISBN 978-952-6602-70-7 (PDF)

 ISSN 2341-7838

